

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τρίτο πενταμελές τμήμα)
της 14ης Μαΐου 1998 *

Στην υπόθεση T-347/94,

Mayr-Melnhof Kartongesellschaft mbH, εταιρία αυστριακού δικαίου, με έδρα τη Βιέννη, εκπροσωπούμενη αρχικώς μεν από τους Otfried Lieberknecht, Burkhard Richter, Klaus Benner, δικηγόρους Düsseldorf, και Michel Waelbroeck, δικηγόρο Βρυξελλών, έπειτα δε από τους Michel Waelbroeck και Denis Waelbroeck, δικηγόρους Βρυξελλών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Alex Bonn, 7, Val Sainte-Croix,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους Bernd Langeheine και Richard Lyal, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, επικουρούμενους από τον Dirk Schroeder, δικηγόρο Κολωνίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

που έχει ως αντικείμενο αίτηση ακυρώσεως της αποφάσεως 94/601/ΕΚ της Επιτροπής, της 13ης Ιουλίου 1994, σχετικά με μια διαδικασία βάσει του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (IV/C/33.833 — Χαρτόνι) (ΕΕ 1994, L 243, σ. 1),

**ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (τρίτο πενταμελές τμήμα),**

συγκείμενο από τους B. Vesterdorf, Πρόεδρο, C. P. Briët, P. Lindh, A. Potocki και J. D. Cooke, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio González, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας που διεξήχθη από τις 25 Ιουνίου έως τις 8 Ιουλίου 1997,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

- 1 Η παρούσα υπόθεση αφορά την απόφαση 94/601/ΕΚ της Επιτροπής, της 13ης Ιουλίου 1994, σχετικά με μια διαδικασία βάσει του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (IV/C/33.833 — Χαρτόνι) (ΕΕ 1994, L 243, σ. 1), όπως διορθώθηκε πριν από τη δημοσίευσή της με απόφαση της Επιτροπής της 26ης Ιουλίου 1994 [C(94) 2135

τελικό] (στο εξής: απόφαση). Με την απόφαση, επιβλήθηκαν πρόστιμα σε 19 κατασκευαστές προμηθευτές χαρτονιού εγκατεστημένους εντός της Κοινότητας, λόγω παραβάσεων του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

- 2 Το προϊόν που αποτελεί αντικείμενο της αποφάσεως είναι το χαρτόνι. Στην απόφαση μνημονεύονται τρεις τύποι χαρτονιού, που περιγράφονται ως ανήκοντες στις ποιότητες GC, GD και SBS.
- 3 Το χαρτόνι ποιότητας GD (στο εξής: χαρτόνι GD) είναι μονωτική ινόπλακα λευκής επιστρώσεως (ανακυκλωμένο χαρτί), που χρησιμοποιείται συνήθως για τη συσκευασία μη εδωδίων προϊόντων.
- 4 Το χαρτόνι ποιότητας GC (στο εξής: χαρτόνι GC) περιβάλλεται από λευκή επίστρωση και χρησιμοποιείται συνήθως για τη συσκευασία τροφίμων. Το χαρτόνι GC έχει ανώτερη ποιότητα από το χαρτόνι GD. Κατά το καλυπτόμενο από την απόφαση χρονικό διάστημα, η διαφορά τιμής μεταξύ των δύο αυτών προϊόντων ήταν συνήθως της τάξεως του 30 %. Σε μικρότερη έκταση, το χαρτόνι GC υψηλής ποιότητας χρησιμοποιείται επίσης για γραφικές εφαρμογές.
- 5 Με τα αρχικά SBS χαρακτηρίζεται το εντελώς λευκό χαρτόνι (στο εξής: χαρτόνι SBS). Η τιμή του προϊόντος αυτού υπερβαίνει κατά 20 % περίπου την του χαρτονιού GC. Χρησιμοποιείται για τη συσκευασία τροφίμων, καλλυντικών, φαρμακευτικών προϊόντων και σιγαρέτων, κυρίως όμως για γραφικές εφαρμογές.
- 6 Με επιστολή της 22ας Νοεμβρίου 1990, η British Printing Industries Federation, οργάνωση που αντιπροσωπεύει τις περισσότερες βιομηχανίες εκτυπώσεως χαρτονιού στο Ηνωμένο Βασίλειο (στο εξής: BPIF), κατέθεσε στην Επιτροπή ανεπίσημη καταγγελία. Υποστήριξε ότι οι παραγωγοί χαρτονιού που εφοδιάζουν

την αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου είχαν προβεί σε μια σειρά ταυτοχρόνων και ενιαίων αυξήσεων των τιμών και ζητούσε από την Επιτροπή να διενεργήσει ελέγχους για να διαπιστωθεί κατά πόσον είχε διαπραχθεί παράβαση των κοινοτικών κανόνων περί ανταγωνισμού. Για να προσδώσει δημοσιότητα στην πρωτοβουλία της, η ΒΡΙΦ εξέδωσε ανακοινωθέν Τύπου. Στοιχεία αυτού του ανακοινωθέντος περιέλαβε ο ειδικευμένος εμπορικός Τύπος κατά τον μήνα Δεκέμβριο του 1990.

- 7 Στις 12 Δεκεμβρίου 1990, η Fédération française de cartonnage υπέβαλε επίσης ανεπίσημη καταγγελία στην Επιτροπή, παρόμοια με εκείνη της ΒΡΙΦ, στην οποία διατύπωνε κατηγορίες σχετικά με τη γαλλική αγορά χαρτονιού.
- 8 Στις 23 και 24 Απριλίου 1991, υπάλληλοι της Επιτροπής διενήργησαν, βάσει του άρθρου 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτος κανονισμός εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ.25, στο εξής: κανονισμός 17), ταυτοχρόνους ελέγχους χωρίς προειδοποίηση στα κτίρια και τις εγκαταστάσεις ορισμένων επιχειρήσεων και εμπορικών συνδέσμων του κλάδου του χαρτονιού.
- 9 Μετά τους ελέγχους αυτούς, η Επιτροπή απηύθυνε αίτηση παροχής πληροφοριών και εγγράφων βάσει του άρθρου 11 του κανονισμού 17 σε όλους τους αποδέκτες της απόφασεως.
- 10 Τα στοιχεία τα οποία συνέλεξε στο πλαίσιο αυτών των ελέγχων και αιτήσεων παροχής πληροφοριών και εγγράφων οδήγησαν την Επιτροπή στο συμπέρασμα ότι οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις είχαν, από τα μέσα του 1986 μέχρι τον Απρίλιο του 1991 τουλάχιστον (στις πλείστες των περιπτώσεων), μετάσχει σε παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

- 11 Αποφάσισε, κατά συνέπεια, να κινήσει την κατ' εφαρμογήν της διατάξεως αυτής προβλεπόμενη διαδικασία. Με επιστολή της 21ης Δεκεμβρίου 1992, απήρθη ανακοίνωση των αιτιάσεων σε κάθε μια από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις. Όλες οι αποδέκτριες επιχειρήσεις απάντησαν γραπτώς. Εννέα εξ αυτών ζήτησαν να εκθέσουν προφορικά τις παρατηρήσεις τους. Η ακρόασή τους διενεργήθηκε από τις 7 έως τις 9 Ιουνίου 1993.

- 12 Κατά το πέρας της διαδικασίας, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση, η οποία περιέχει τις ακόλουθες διατάξεις:

«Άρθρο 1

Οι επιχειρήσεις Buchmann GmbH, Cascades SA, Enso-Gutzeit Oy, Europa Carton AG, Finnboard — the Finnish Board Mills Association, Fiskeby Board AB, Gruber & Weber GmbH & Co KG, Kartonfabriek De Eendracht NV (με εμπορική επωνυμία BPB de Eendracht NV) Koninklijke KNP BT NV (πρώην Koninklijke Nederlandse Papierfabrieken NV), Laakmann Karton GmbH & Co. KG, Mo Och Domsjö AB (MoDo), Mayr-Melnhof Gesellschaft mbH, Papeteries de Lancey SA, Rena Kartonfabrik AS, Sarrió SpA, SCA Holding Ltd [πρώην Reed Paper & Board (UK) Ltd], Stora Kopparberge Bergslags AB, Enso Española SA (πρώην Tampella Española SA) και Moritz J. Weig GmbH & Co. KG παρέβησαν το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης με τη συμμετοχή τους:

- στην περίπτωση της Buchmann και της Rena από τον Μάρτιο του 1988 περίπου μέχρι τα τέλη του 1990 τουλάχιστον,

- στην περίπτωση της Enso Española, τουλάχιστον από τον Μάρτιο του 1988 μέχρι το τέλος Απριλίου 1991 τουλάχιστον,

- στην περίπτωση της Gruber & Weber από το 1988 τουλάχιστον μέχρι τα τέλη του 1990,

— στις υπόλοιπες περιπτώσεις, από τα μέσα του 1986 μέχρι τον Απρίλιο του 1991 τουλάχιστον,

σε μία συμφωνία και μια εναρμονισμένη πρακτική με τις οποίες, από τα μέσα του 1986, οι προμηθευτές χαρτονιού στην Κοινότητα:

— πραγματοποίησαν σε τακτά χρονικά διαστήματα σειρά μυστικών και θεσμοθετημένων συναντήσεων για να συζητήσουν και να υιοθετήσουν ένα κοινό βιομηχανικό σχέδιο περιορισμού του ανταγωνισμού,

— συμφώνησαν τακτικές αυξήσεις των τιμών για κάθε ποιότητα του προϊόντος σε κάθε εθνικό νόμισμα,

— προσχεδίασαν και εφήρμοσαν ταυτόχρονες και ενιαίες αυξήσεις των τιμών σε ολόκληρη την Κοινότητα,

— συμφώνησαν άτυπα να διατηρηθούν σταθερά τα μερίδια των σημαντικότερων παραγωγών στην αγορά με κατά καιρούς τροποποιήσεις,

— έλαβαν, όλο και συχνότερα από τις αρχές του 1990, εναρμονισμένα μέτρα ελέγχου της προσφοράς του προϊόντος στην κοινοτική αγορά, για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή των εν λόγω εναρμονισμένων αυξήσεων των τιμών,

— αντήλλαξαν εμπορικές πληροφορίες (για τις παραδόσεις, τις τιμές, την παύση της λειτουργίας των εργοστασίων, τις ανεκτέλεστες παραγγελίες και τα ποσοστά χρησιμοποίησης των μηχανημάτων) για τη στήριξη των παραπάνω μέτρων.

(...)

Άρθρο 3

Με την παρούσα απόφαση επιβάλλονται, για τις παραβάσεις του άρθρου 1 που διαπιστώθηκαν, τα ακόλουθα πρόστιμα στις παρακάτω επιχειρήσεις:

(...)

xi) Mayr-Melnhof Karton Gesellschaft mbH, πρόστιμο 21 000 000 ECU.

(...)».

- 13 Κατά την απόφαση, η παράβαση εξελήχθη στο πλαίσιο ενός φορέα γνωστού ως Product Group Paperboard (στο εξής: PG Paperboard), ο οποίος απετελείτο από διάφορες ομάδες ή επιτροπές.
- 14 Εντός του φορέα αυτού συστάθηκε, περί τα μέσα του 1986, μια Presidents Working Group (ομάδα εργασίας προέδρων, στο εξής: PWG), αποτελούμενη από υψηλά ισταμένους εκπροσώπους των (οκτώ περίπου) μεγαλύτερων παραγωγών χαρτονιού της Κοινότητας.
- 15 Η PWG είχε ως βασική δραστηριότητα να συζητεί και να διαβουλεύεται για την αγορά, τα μερίδια αγοράς, τις τιμές και την παραγωγική ικανότητα. Ειδικότερα, ελάμβανε βασικές αποφάσεις τόσο για το χρονοδιάγραμμα όσο και για το επίπεδο των αυξήσεων των τιμών που θα πραγματοποιούσαν οι παραγωγοί.

- 16 Η PWG υπέβαλλε εκθέσεις στην President Conference (συμβούλιο προέδρων, στο εξής: PC), στην οποία μετείχαν (κατά το μάλλον ή ήττον τακτικά) όλοι σχεδόν οι διευθύνοντες σύμβουλοι των οικείων επιχειρήσεων. Η PC συνερχόταν κατά την υπό κρίση περίοδο δύο φορές ετησίως.
- 17 Περί τα τέλη του 1987, συστάθηκε η Joint Marketing Committee (κοινή επιτροπή μάρκετινγκ, στο εξής: JMC). Βασικό της έργο ήταν αφενός μεν να προσδιορίζει εάν και, εφόσον ναι, με ποιον τρόπο θα μπορούσαν να τεθούν σε ισχύ οι αυξήσεις των τιμών, αφετέρου δε να επεξεργάζεται τις λεπτομέρειες των πρωτοβουλιών για τις τιμές που απεφάσιζε η PWG για καθεμία χώρα μεμονωμένα και για τους κυριότερους πελάτες με στόχο τη δημιουργία ενός συστήματος ισοδυνάμων τιμών στην Ευρώπη.
- 18 Τέλος, η «οικονομική επιτροπή» (στο εξής: OE) συζητούσε θέματα όπως οι διακυμάνσεις των τιμών στις εθνικές αγορές και οι ανεκτέλεστες παραγγελίες και γνωστοποιούσε τα πορίσματά της στην JMC ή, πριν από τα τέλη του 1987, στην προκάτοχο της JMC, Marketing Committee. Η OE απετελείτο από διευθυντές μάρκετινγκ ή/και πωλήσεων των περισσότερων από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις και συνερχόταν περισσότερες από μία φορές ετησίως.
- 19 Όπως προκύπτει ακόμη από την απόφαση, η Επιτροπή έκρινε ότι οι δραστηριότητες της PG Paperboard υπεβλήθησαν από την ανταλλαγή πληροφοριών που γινόταν μέσω της εταιρείας καταπιστευτικής διαχείρισης Fides με έδρα τη Ζυρίχη (Ελβετία). Κατά την απόφαση, τα περισσότερα μέλη της PG Paperboard υπέβαλλαν στη Fides περιοδικές εκθέσεις σχετικά με τις παραγγελίες, την παραγωγή, τις πωλήσεις και τη χρησιμοποίηση της παραγωγικής ικανότητας. Οι εκθέσεις αυτές συγκεντρώνονταν στο πλαίσιο του συστήματος Fides, τα δε συγκεντρωμένα κατ' αυτόν τον τρόπο στοιχεία διαβιβάζονταν στη συνέχεια στους μετέχοντες.
- 20 Η προσφεύγουσα Mayr-Melnhof Kartongesellschaft mbH (στο εξής: Mayr-Melnhof) μετείχε, κατά την απόφαση, στις συναντήσεις των τεσσάρων προαναφερθέντων οργάνων της PG Paperboard, ήτοι της PWG, της PC, της JMC και της OE.

- 21 Καθ' όλη την κρίσιμη περίοδο, οι δραστηριότητες διαχείρισεως και μάρκετινγκ της Mayr-Melnhof και της FS-Karton — κατασκευάστριας χαρτονιού στη Γερμανία, την οποία απέκτησε η πρώτη το 1984, — ήσαν απόλυτα ενοποιημένες. Συνεπώς, η Mayr-Melnhof θεωρήθηκε υπεύθυνη για τη συμμετοχή της FS-Karton στη σύμπραξη (αιτιολογική σκέψη 150 της αποφάσεως).
- 22 Η Mayr-Melnhof θεωρήθηκε επίσης υπεύθυνη για τη συμμετοχή στην παράβαση της θυγατρικής της Deisswil, εγκατεστημένης στη Ελβετία, της οποίας κατείχε το 66%, για όλη τη διάρκεια της παραβάσεως (ίδια αιτιολογική σκέψη). Θεωρήθηκε επίσης υπεύθυνη για τη συμμετοχή στην παράβαση της Mayr-Melnhof Eerbeek BV (στο εξής: Eerbeek), εγκατεστημένης στις Κάτω Χώρες, την οποία απέκτησε τον Σεπτέμβριο του 1990. Για τη συμπεριφορά της Eerbeek θεωρήθηκε υπεύθυνη από την ημερομηνία εξαγοράς της, ήτοι την 1η Ιανουαρίου 1990.

Διαδικασία

- 23 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 18 Οκτωβρίου 1994, η προσφεύγουσα άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.
- 24 Κατά της αποφάσεως προσέφυγαν επίσης δεκαέξι από τις λοιπές δεκαοκτώ επιχειρήσεις που θεωρήθηκαν υπαίτιες της παραβάσεως (υποθέσεις T-295/94, T-301/94, T-304/94, T-308/94, T-309/94, T-310/94, T-311/94, T-317/94, T-319/94, T-327/94, T-334/94, T-337/94, T-338/94, T-348/94, T-352/94 και T-354/94).
- 25 Με επιστολή που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 10 Ιουνίου 1996, η προσφεύγουσα στην υπόθεση T-301/94, Laakmann Karton GmbH, παραιτήθηκε της προσφυγής της, η δε υπόθεση διαγράφηκε από το πρωτόκολλο του Πρωτοδικείου με διάταξη της 18ης Ιουλίου 1996, T-301/94, Laakmann Karton κατά Επιτροπής (που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή).

- 26 Κατά της αποφάσεως προσέφυγαν επίσης τέσσερις φινλανδικές επιχειρήσεις, μέλη του επαγγελματικού ομίλου Finnboard και ευθυνόμενες αλληλεγγύως, υπ' αυτή τους την ιδιότητα, για την πληρωμή του επιβληθέντος σ' αυτόν προστίμου (συνεκδικαζόμενες υποθέσεις Τ-339/94, Τ-340/94, Τ-341/94 και Τ-342/94).
- 27 Τέλος, προσφυγή άσκησε ο σύνδεσμος CEPI-Cartonboard, μη αποδέκτης της αποφάσεως. Παραιτήθηκε όμως της προσφυγής του με επιστολή που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 8 Ιανουαρίου 1997, η δε υπόθεση διαγράφηκε από το πρωτόκολλο του Πρωτοδικείου με διάταξη της 6ης Μαρτίου 1997, Τ-312/94, CEPI-Cartonboard κατά Επιτροπής (που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή).
- 28 Με επιστολή της 5ης Φεβρουαρίου 1997, το Πρωτοδικείο κάλεσε τους διαδίκους να μετάσχουν σε ανεπίσημη συνάντηση, ιδίως για ν' αναπτύξουν τις παρατηρήσεις τους επί του ενδεχομένου της συνεκδικάσεως των υποθέσεων Τ-295/94, Τ-304/94, Τ-308/94, Τ-309/94, Τ-310/94, Τ-311/94, Τ-317/94, Τ-319/94, Τ-327/94, Τ-334/94, Τ-337/94, Τ-338/94, Τ-347/94, Τ-348/94, Τ-352/94 και Τ-354/94, προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας. Κατά την εν λόγω συνάντηση, που πραγματοποιήθηκε στις 29 Απριλίου 1997, οι διάδικοι αποδέχθηκαν τη συνεκδίκαση αυτή.
- 29 Με διάταξη της 4ης Ιουνίου 1997, ο πρόεδρος του τρίτου πενταμελούς τμήματος του Πρωτοδικείου αποφάσισε να συνεκδικάσει λόγω συναφείας τις προαναφερθείσες υποθέσεις προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 50 του Κανονισμού Διαδικασίας, δέχθηκε δε αίτηση εμπιστευτικού χειρισμού την οποία υπέβαλε η προσφεύγουσα της παρούσας υποθέσεως.
- 30 Με διάταξη της 20ής Ιουνίου 1997, δέχθηκε αίτηση εμπιστευτικού χειρισμού την οποία υπέβαλε η προσφεύγουσα της υποθέσεως Τ-337/94 σχετικά με έγγραφο το οποίο προσκόμισε εις απάντηση γραπτής ερωτήσεως του Πρωτοδικείου.

- 31 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τρίτο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε να λάβει μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας, ζητώντας από τους διαδίκους να απαντήσουν σε ορισμένες γραπτές ερωτήσεις και να προσκομίσουν ορισμένα έγγραφα. Οι διάδικοι ανταποκρίθηκαν στα αιτήματα αυτά.
- 32 Οι διάδικοι των απαριθμυμένων στη σκέψη 28 υποθέσεων αγόρευσαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη δημόσια συνεδρίαση που διεξήχθη από τις 25 Ιουνίου έως τις 8 Ιουλίου 1997.

Αιτήματα των διαδίκων

- 33 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να ακυρώσει το άρθρο 1 της αποφάσεως·
 - να ακυρώσει το άρθρο 2 της αποφάσεως·
 - να ακυρώσει το άρθρο 3 της αποφάσεως ή να μειώσει το καθοριζόμενο με τη διάταξη αυτή ποσό του προστίμου·
 - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

34 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την προσφυγή·
- να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί του αιτήματος ακυρώσεως του άρθρου 1 της αποφάσεως

A — Επί των λόγων ακυρώσεως περί παραβάσεως ουσιώδους τύπου

Επί του λόγου ακυρώσεως περί παραβάσεως του άρθρου 190 της Συνθήκης

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 35 Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι σκοπός της υποχρέωσης αιτιολογήσεως είναι να προστατεύονται οι διοικούμενοι και να διευκολύνεται ο κοινοτικός δικαστής στην άσκηση του δικαστικού του ελέγχου (απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Μαρτίου 1959, 18/57, Nold κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 323). Ειδικότερα, η Επιτροπή υποχρεούται να μνημονεύει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που την οδήγησαν να λάβει την απόφασή της από τα οποία εξαρτάται η κατά νόμον δικαιολόγησή της.
- 36 Περαιτέρω, μπορεί να μην απαντά μόνον σε όσα επιχειρήματα των αποδεκτών της αποφάσεως κρίνει όλως αβάσιμα (απόφαση του Πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1992, T-15/89, Chemie Linz κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-1275, σκέψη 328). Εν προκειμένω, παρέβη την αρχή αυτή, διότι παρέλειψε να απαντήσει σε σωρεία βασικών επιχειρημάτων της προσφεύγουσας.

- 37 Βασικά, η Επιτροπή αγνόησε την επιχειρηματολογία ότι οι φερόμενες συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές δεν είχαν αισθητό αντίκτυπο στην κατάσταση της αγοράς. Η επιχειρηματολογία αυτή στηρίχτηκε σε εμπεριστατωμένη μελέτη, την έκθεση της London Economics (στο εξής: έκθεση LE). Η απόφαση (αιτιολογική σκέψη 115) δεν προσκομίζει καμμία απάντηση στις προβαλλόμενες στην έκθεση αυτή απόψεις.
- 38 Επί πλέον, η Επιτροπή παρέλειψε να εξετάσει τις ιδιομορφίες της αγοράς, τις οποίες εξέθεσε η προσφεύγουσα τόσο με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, όσο και κατά την ενώπιον της Επιτροπής ακρόαση. Οι τακτικές ανατιμήσεις, που συνηθίζονται στον κλάδο, μνημονεύονται στην απόφαση μόνον ως πραγματικό στοιχείο που συμβάλλει στην απόδειξη της υπέρξεως της φερομένης συμπράξεως (αιτιολογικές σκέψεις 18 έως 20). Ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή παρέλειψε, κατά παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης, να λάβει θέση επί των εξηγήσεων της προσφεύγουσας.
- 39 Τέλος, η Επιτροπή στηρίχτηκε σε εσφαλμένο ορισμό του κέρδους.
- 40 Η καθής υπενθυμίζει ότι η απόφαση είναι επαρκώς αιτιολογημένη, όταν μνημονεύει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που την οδήγησαν να λάβει την απόφασή της από τα οποία εξαρτάται η κατά νόμον δικαιολόγησή της (απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Οκτωβρίου 1991, T-3/89, Atochem κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1177, σκέψη 222). Οι επιταγές αυτές πληρούνται πλήρως εν προκειμένω.
- 41 Υποστηρίζει ότι έλαβε θέση επί της εκθέσεως LE, όχι μόνον στην αιτιολογική σκέψη 115 της αποφάσεως, αλλά και στις αιτιολογικές σκέψεις 16, 21 και 101. Η απόφαση περιέχει επίσης εμπεριστατωμένη περιγραφή της αγοράς του χαρτονιού (αιτιολογικές σκέψεις 6 έως 21). Ειδικότερα, η Επιτροπή εξέτασε τόσο τις επενδυτικές ανάγκες της αγοράς (αιτιολογική σκέψη 13), όσο και την ισχύουσα στον τομέα συνήθεια να γίνονται ταυτόχρονες ανατιμήσεις σε ορισμένες στιγμές του έτους (αιτιολογική σκέψη 18).

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 42 Κατά πάγια νομολογία, η υποχρέωση αιτιολογήσεως μιας ατομικής αποφάσεως σκοπό έχει να επιτρέψει στον κοινοτικό δικαστή να ασκήσει τον έλεγχο του επί της νομιμότητας της αποφάσεως και να παράσχει στον ενδιαφερόμενο ικανές ενδείξεις ως προς το αν η απόφαση έχει επαρκές έρεισμα ή αν ενδεχομένως πάσχει ελάττωμα λόγω του οποίου θα μπορούσε να αμφισβητηθεί το κύρος της, το δε περιεχόμενο της υποχρεώσεως αυτής εξαρτάται από τη φύση της περί ης πρόκειται πράξεως και από το πλαίσιο εντός του οποίου εκδόθηκε (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση του Πρωτοδικείου της 11ης Δεκεμβρίου 1996, T-49/95, Van Megen Sports κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-1799, σκέψη 51). Και ναι μεν η Επιτροπή υποχρεούται, βάσει του άρθρου 190 της Συνθήκης, να μνημονεύει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία από τα οποία εξαρτάται η νόμιμη δικαιολόγηση της αποφάσεως και τις σκέψεις που την οδήγησαν να την λάβει, δεν απαιτείται όμως να λαμβάνει θέση εφ' όλων των πραγματικών και νομικών ζητημάτων που ανακινήθηκαν κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας (βλ. ιδίως απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Οκτωβρίου 1980, 209/78 έως 215/78 και 218/78, Van Landewyck κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 207, σκέψη 66).
- 43 Εν προκειμένω, η απόφαση αιτιολογεί λεπτομερώς γιατί η Επιτροπή έκρινε ότι δεν έπρεπε να δεχθεί την επιχειρηματολογία ορισμένων επιχειρήσεων, μεταξύ των οποίων και της προσφεύγουσας, ότι η διαπιστωθείσα παράβαση δεν επέφερε αποτελέσματα στην αγορά (βλ. ιδίως αιτιολογικές σκέψεις 101, 102 και 115 της αποφάσεως). Ομοίως, στην απόφαση εξετάστηκαν όλες οι ιδιομορφίες της αγοράς τις οποίες επικαλέστηκε η προσφεύγουσα (βλ. ιδίως αιτιολογικές σκέψεις 13 και 18).
- 44 Τέλος, η επιχειρηματολογία με την οποία η προσφεύγουσα αμφισβητεί την ακρίβεια της κρίσεως της Επιτροπής σχετικά με το κέρδος το οποίο πορίστηκαν οι παραγωγοί του τομέα (βλ. σκέψη 39 ανωτέρω), καθ' όσον εμπίπτει στην εξέταση του βασίμου της αποφάσεως, δεν ασκεί επιρροή στο παρόν πλαίσιο.
- 45 Επομένως, ο παρών λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του λόγου ακυρώσεως περί παραβάσεως των περί αποδείξεως κανόνων του κοινοτικού δικαίου

- 46 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Επιτροπή παραγνώρισε τους περί αποδείξεως κανόνες του κοινοτικού δικαίου, καθ' όσον στηρίχτηκε σε απλά τεκμήρια και υποθέσεις και σε φανταστικές εμπειρικές θεωρίες. Ειδικότερα, η Επιτροπή υπερεκτίμησε την αποδεικτική ισχύ των δηλώσεων της Stoga, δεδομένου ότι η επιχείρηση αυτή ανελάμβανε, σύμφωνα με όσα λέει η Επιτροπή, την κύρια ευθύνη των φερομένων παραβάσεων (αιτιολογική σκέψη 46 της αποφάσεως).
- 47 Με την επιχειρηματολογία της αυτή, η προσφεύγουσα αμφισβητεί, στην πραγματικότητα, τον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή εκτιμά τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία επικαλείται στην απόφαση. Εφόσον μια τέτοια επιχειρηματολογία εμπίπτει στην εξέταση του βασιμίου της αποφάσεως, ο παρών λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

B — Επί των λόγων ακυρώσεως περί παραβάσεως ουσιαστικών κανόνων

Επί του λόγου ακυρώσεως περί ελλείψεως συμφωνιών ως προς τις τιμές

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 48 Η προσφεύγουσα εκθέτει, κατ' αρχάς, ορισμένες ιδιομορφίες της αγοράς του χαρτονιού, ουσιώδεις για την κατανόηση του τρόπου σχηματισμού των τιμών καταλόγου και των τιμών των συναλλαγών. Για να μπορούν να μετακυλίουν τις ενδεχόμενες ανατιμήσεις του χαρτονιού στους πελάτες τους, οι μεταποιητές απαιτούσαν ανέκαθεν από τους παραγωγούς χαρτονιού να καθορίζουν τις τιμές για κάθε εξάμηνο και να τους γνωστοποιούν τις προθέσεις τους σχετικά με τις ανατιμήσεις δυο μήνες πριν τουλάχιστον. Οι μεταποιητές απαιτούσαν οι ενδεχόμενες ανατιμήσεις του χαρτονιού να είναι της τάξεως του 5 % τουλάχιστον.

- 49 Οι συναντήσεις μεταξύ παραγωγών χαρτονιού, επομένως, δεν είχαν τη σημασία την οποία τους αποδίδει η Επιτροπή. Συγκεκριμένα, η αντίληψη που είχαν οι παραγωγοί για το ύψος κάθε ανατιμήσεως επηρεαζόταν από τις αυξήσεις του κόστους που τους έθιγαν όλους κατά τον ίδιο, λίγο ως πολύ, τρόπο. Όλες οι ανατιμήσεις ήταν απολύτως αναγκαίες λόγω των αυξήσεων του κόστους παραγωγής.
- 50 Επί πλέον, οι παραγωγοί δεν ήταν υποχρεωμένοι να συμφωνούν με την απόφαση την οποία ελάμβανε ένας μόνος παραγωγός να αυξήσει τις τιμές καθ' ορισμένο ποσό. Συνηθίζεται, όμως, σ' αυτού του είδους την αγορά αγαθών μαζικής παραγωγής, λίγο ως πολύ ομοιογενών, οι πωλήσεις να γίνονται βάσει ενιαίων τιμών καταλόγου, πράγμα που σημαίνει ότι, στις κατ' ιδίαν διαπραγματεύσεις με τους πελάτες, λειτουργεί πραγματικός ανταγωνισμός.
- 51 Η αγορά εξασφάλιζε τη διαφάνεια των πρωτοβουλιών για τις τιμές, διότι, άπαξ απεστέλλοντο οι επιστολές με τις οποίες ανεγγέλλοντο οι ανατιμήσεις, οι παραγωγοί, κατά τη διάρκεια της προθεσμίας την οποία απαιτούσαν οι μεταποιητές, διέθεταν επαρκή χρόνο για να λάβουν γνώση των πρωτοβουλιών τις οποίες είχαν κατά νουν άλλοι παραγωγοί, καθώς και της αντιδράσεως των αγοραστών, πριν αποφασίσουν οι ίδιοι αν θα τις ακολουθήσουν ή όχι. Προσθέτει ότι η Επιτροπή δεν υποστήριξε ότι υπήρχαν περιορισμοί του ανταγωνισμού επηρεάζοντες τις κατ' ιδίαν διαπραγματεύσεις επί των τιμών με τους αγοραστές.
- 52 Η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη το γεγονός ότι η ζήτηση χαρτονιού καθορίζεται αποκλειστικά από τη ζήτηση συσκευασίμων αγαθών. Συνεπώς, ένας παραγωγός δεν μπορεί καν να κερδίσει κατ' ανάγκη μερίδια αγοράς μειώνοντας τις τιμές του, δεδομένου ότι συχνάκις οι μεταποιητές προσαρμόστηκαν στις ποιότητες χαρτονιού του συνήθους προμηθευτή τους και ότι μπορούν, χωρίς μεγάλη δυσχέρεια, να τον ωθήσουν να μειώσει και τις τιμές του.
- 53 Τέλος, η Επιτροπή δεν έλαβε προσηκόντως υπόψη τις βαρείες επενδύσεις που ήταν αναγκαίες στον τομέα του χαρτονιού.

- 54 Η προσφεύγουσα ακολούθως διατείνεται ότι συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 85 της Συνθήκης υφίσταται μόνον όταν οι επιχειρήσεις έχουν εκφράσει την κοινή τους βούληση να συμπεριφέρονται στην αγορά καθ' ορισμένο τρόπο (προαναφερθείσα απόφαση Chemie Linz κατά Επιτροπής, σκέψη 301). Κατά συνέπεια, η έννοια της συμφωνίας εμπεριέχει την ύπαρξη υποχρέωσης συνισταμένης στην πραγματική βούληση όσων συμμετέχουν να δεσμευτούν, υποχρέωσης που δεν πρέπει κατ' ανάγκην να είναι νομικώς δεσμευτική. Για να διαπιστωθεί η ύπαρξη συμφωνίας, πρέπει οι ενδιαφερόμενοι να αναλαμβάνουν την ηθική τουλάχιστον υποχρέωση ότι θα συμπεριφέρονται σύμφωνα με όσα έχουν συνονομολογήσει. Η Επιτροπή όμως δεν ισχυρίστηκε καν, στην απόφαση, ότι οι επιχειρήσεις είχαν όντως δεσμευτεί ότι θα τηρήσουν ορισμένη συμπεριφορά σκοπούσα στον περιορισμό του ανταγωνισμού.
- 55 Η προσφεύγουσα παραδέχεται ότι μετέσχε σε ανταλλαγές πληροφοριών επί των προβλεπομένων ανατιμήσεων και ότι οι ανταλλαγές αυτές πληροφοριών μπορούν να θεωρηθούν ως εναρμονισμένη πρακτική περιορίζουσα τον ανταγωνισμό. Τα αποδεικτικά, όμως, στοιχεία, τα οποία επικαλείται η Επιτροπή στις αιτιολογικές σκέψεις 74 επ. της αποφάσεως, δεν στοιχειοθετούν την ύπαρξη συμφωνιών. Ειδικότερα, η δεύτερη δήλωση της Stora (παράρτημα 39 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων), στην οποία στηρίζεται η Επιτροπή, δεν περιέχει καμμία ένδειξη περί υπάρξεως τέτοιων συμφωνιών. Άλλωστε, οι δηλώσεις της Stora δεν έχουν καμμία αποδεικτική ισχύ.
- 56 Περαιτέρω, το ότι οι παραγωγοί προέβησαν σε ανατιμήσεις, που ήσαν σε μεγάλο βαθμό ομοιόμορφες και τέθηκαν σε ισχύ λίγο ως πολύ ταυτόχρονα, δεν αποδεικνύει ότι υπήρχαν δεσμευτικές συμφωνίες για τις τιμές. Τα στοιχεία αυτά αντανακλούν απλώς τις ειδικές συνθήκες της οικείας αγοράς.
- 57 Τέλος, η προσφεύγουσα αμφισβητεί την ύπαρξη αιτιώδους συναφείας μεταξύ των συζητήσεων για τις αυξήσεις των τιμών καταλόγου και των τιμών των συναλλαγών που σημειώθηκαν στην αγορά: αμφισβητεί, κατά συνέπεια, ότι οι πραγματικές ανατιμήσεις μπορούν να θεωρηθούν ως απόδειξη της υπάρξεως συμφωνιών για τις τιμές.

- 58 Η Επιτροπή διατείνεται ότι για να υφίσταται, κατά τη νομολογία, συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 85, αρκεί να έχουν εκφράσει οι επιχειρήσεις την κοινή τους βούληση να συμπεριφέρονται στην αγορά καθ' ορισμένο τρόπο (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Δεκεμβρίου 1991, T-7/89, Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1711, σκέψη 256).
- 59 Τονίζει ότι, στις αιτιολογικές σκέψεις 72 έως 90 της αποφάσεως, παρέθεσε λεπτομερώς τις αποδείξεις που θεμελιώνουν τη φύση της επίδικης παραβάσεως. Σύμφωνα με τις αποδείξεις αυτές, οι παραγωγοί χαρτονιού συνεννοούνταν εκ των προτέρων, στην PWG, σχετικά με την έκταση κάθε ανατιμήσεως και συμφωνούσαν ποιος από αυτούς θα ανήγγελλε πρώτος την αύξηση (και πότε), και καθώς και ποιες ημερομηνίες θα ακολουθούσαν οι λοιποί κατασκευαστές αποστέλλοντας δικές τους αναγγελίες ανατιμήσεων (αιτιολογική σκέψη 73 της αποφάσεως).
- 60 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας ότι η συχνότητα και η φύση των αναγγελιών των ανατιμήσεων εξηγούνται από τις επιθυμίες των πελατών δεν αναιρεί την ύπαρξη συμφωνιών. Ούτε η επιχειρηματολογία της περί της διαφάνειας της αγοράς, την οποία δημιουργούσαν οι επιστολές αναγγελίας των ανατιμήσεων, και περί των χαρακτηριστικών της αγοράς ασκεί επιρροή, διότι οι επιχειρήσεις αποδεδειγμένα είχαν συνομολογήσει τις ανατιμήσεις εκ των προτέρων.
- 61 Περαιτέρω, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η συμπαιγνία ως προς τις τιμές αποτελούσε μέρος γενικότερου σχεδίου. Συγκεκριμένα, σε ένα τόσο σύνθετο σύστημα συμφωνιών, τα επί μέρους μέτρα έπρεπε να συνεκτιμώνται σε συνάρτηση προς τον γενικό σκοπό της συμπράξεως (αιτιολογική σκέψη 128 της αποφάσεως). Δεδομένου ότι οι συμπράξεις τίθεντο με αύξοντα ρυθμό σε εφαρμογή, ότι οι πρωτοβουλίες για τις τιμές προγραμματιζόνταν και υλοποιούνταν από κοινού και ότι υπήρχε συμφωνία επί των μεριδίων αγοράς και του ελέγχου του όγκου των πωλήσεων, η Επιτροπή εμμένει στα παρατιθέμενα στις αιτιολογικές σκέψεις 131 και 132 συμπεράσματά της, ότι η παράβαση έπρεπε να χαρακτηριστεί ως εναρμονισμένη πρακτική από το δεύτερο εξάμηνο του 1986 και εμφάνιζε, από τα τέλη του 1987, όλα τα χαρακτηριστικά μιας πραγματικής συμφωνίας κατά την έννοια του άρθρου 85 της Συνθήκης.

- 62 Τέλος, υποστηρίζει ότι οι ανατιμήσεις επηρέασαν τις πράγματι χρεωθείσες τιμές.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 63 Η προσφεύγουσα παραδέχεται τη συμμετοχή της σε διαβούλευση για τις μελλοντικές ανατιμήσεις.
- 64 Κατά την απόφαση, οι μνημονευόμενες στο άρθρο 1 αυτής επιχειρήσεις ευθύνονταν για τον «κατόπιν συμφωνίας τακτικό καθορισμό των αυξήσεων των τιμών που θα γίνονται σε κάθε εθνική αγορά» (αιτιολογική σκέψη 130, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίπτωση). Όπως υπέμνησε η Επιτροπή (σκέψη 61 ανωτέρω), εθεώρησε ότι συμφωνία υπήρχε από τα τέλη του 1987.
- 65 Κατά πάγια νομολογία, για να υφίσταται συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, αρκεί οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις να έχουν εκφράσει την κοινή τους βούληση να συμπεριφέρονται στην αγορά καθ' ορισμένο τρόπο (βλ. ιδίως αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1970, 41/69, ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 397, σκέψη 112, και Van Landewyck κ.λπ. κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 86, και προαναφερθείσα απόφαση Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, σκέψη 256). Υπ' αυτές τις συνθήκες, παρέλκει να ερευνηθεί, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η προσφεύγουσα, αν οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις θεωρούσαν ότι υπεχρεούντο — νομικώς, πραγματικώς ή ηθικώς — να τηρήσουν τη συμφωνηθείσα συμπεριφορά.
- 66 Πρέπει, επομένως, να ερευνηθεί αν η Επιτροπή απέδειξε ότι οι αποδέκτριες της αποφάσεως επιχειρήσεις είχαν εκφράσει την κοινή τους βούληση να τηρήσουν στην αγορά ορισμένη συμπεριφορά ως προς τις τιμές.

67 Όσον αφορά τις πρωτοβουλίες για τις τιμές, η Stora δηλώνει, μεταξύ άλλων, τα εξής (παράρτημα 39 της ανακοίνωσης των αιτιάσεων, παράγραφοι 27, 28 και 30):

«(...) το 1987, το παραγωγικό δυναμικό και η κατανάλωση ήσαν περίπου σε ισορροπία. Το έτος εκείνο, το παραγωγικό δυναμικό υπερέβαινε την κατανάλωση κατά 5 %. Η διαφορά αυτή (που ήταν κατά πολύ μικρότερη απ' όσην είχε καταγράψει μέχρι τότε ο κλάδος) παρέσχε στην PWG την ευκαιρία να επιτύχει συμφωνία επί των ανατιμήσεων από το 1987 και εφεξής, με κάποια βεβαιότητα ότι η εφαρμογή των ανατιμήσεων θα ήταν επιτυχής. Όταν η ευκαιρία αυτή εμφανίστηκε, το μέλημα των κατασκευαστών ήταν να αντισταθμίσουν τις ζημιές που είχαν υποστεί κατά τα παρελθόντα έτη.

Η PWG εθεώρησε ότι έπρεπε να τεθεί σε εφαρμογή μια πρώτη ανατίμηση 10 % το 1988. Αυτή αντιπροσώπευε, π.χ., ανατίμηση 50 FF για 100 χιλιόγραμμα ποιότητας GC και ανατίμηση 35 FF για 100 χιλιόγραμμα ποιότητας GD στη γαλλική αγορά. Παρόμοιες ανατιμήσεις εφαρμόστηκαν σε άλλες χώρες. Επακολούθησαν ανατιμήσεις ισοδύναμες σε απόλυτους τιμές, πράγμα που μείωνε το ποσοστό της ανατιμήσεως.

(...)

Η PWG συζητούσε και συμφωνούσε ποιος κατασκευαστής θα ανήγγελλε πρώτος κάθε ανατίμηση και πότε οι λοιποί βασικοί κατασκευαστές θα ανήγγελλαν τις δικές τους. Το σχέδιο δεν ήταν κάθε φορά το ίδιο.»

- 68 Και προσθέτει (παράρτημα 39 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, παράγραφοι 13 και 14):

«(...) σκοπός της JMC ήταν ιδίως να καταρτίζει συγκριτικούς τιμοκαταλόγους για ορισμένους μεγάλους πελάτες και να εκπονει, για κάθε χώρα, τις λεπτομέρειες της εφαρμογής των αποφάσεων τις οποίες ελάμβανε για τις τιμές η PWG, τόσο για τις ποιότητες GC όσο και για τις ποιότητες GD.

Η JMC συζητούσε για τη λεπτομερή ανά αγορά εφαρμογή των αποφάσεων τις οποίες ελάμβανε για τις τιμές η PWG και έδινε αναφορά στην τελευταία.»

- 69 Κατά τη Stora, επομένως, οι συναντώμενες στο πλαίσιο της PWG και της JMC επιχειρήσεις εξέφραζαν την κοινή τους βούληση να προβαίνουν σε όμοιες και ταυτόχρονες ανατιμήσεις στις επί μέρους εθνικές αγορές.
- 70 Τις δηλώσεις της Stora στηρίζουν, ως προς το ζήτημα αυτό, διάφορα αποδεικτικά έγγραφα, τα οποία επικαλείται η Επιτροπή στις αιτιολογικές σκέψεις 74 επ. της αποφάσεως.
- 71 Αρκεί να αναφερθούν, συναφώς, οι τρεις τιμοκατάλογοι που μνημονεύονται στις αιτιολογικές σκέψεις 79, 80 και 83 της αποφάσεως. Οι κατάλογοι, τους οποίους η Επιτροπή έλαβε από τις εγκαταστάσεις της Rena (παραρτήματα 110 και 111 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων) και της Finnboard (UK) Ltd, περιλαμβάνουν στοιχεία για διάφορους τύπους χαρτονιού και για διάφορες χώρες της Κοινότητας, για τις ακριβείς ημερομηνίες και τα ακριβή ποσά των ανατιμήσεων τις οποίες εφάρμοσαν οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις τον Απρίλιο του 1989, τον Σεπτέμβριο/Οκτώβριο του 1989 και τον Απρίλιο του 1990. Τα στοιχεία των τριών τιμοκαταλόγων, που αφορούν τις ανατιμήσεις και τις ημερομηνίες εφαρμογής τους, επιβεβαιώνονται από την πράγματι εκδηλωθείσα συμπεριφορά των επιχειρήσεων στην αγορά (βλ. τους συνημμένους στην απόφαση πίνακες Δ, Ε και Στ του παραρτήματος της αποφάσεως).

- 72 Επί πλέον, η Επιτροπή έλαβε από τη Rena χειρόγραφες σημειώσεις που αναφέρονται σε συνεδρίαση της JMC της 6ης Σεπτεμβρίου 1990 (παράρτημα 118 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων) και περιέχουν, μεταξύ άλλων, το εξής χωρίο:

«Την επόμενη εβδομάδα, τον Σεπτέμβριο θα ανακοινωθεί αύξηση των τιμών

Γαλλία	40 FF
Κάτω Χώρες	14 NLG
Γερμανία	12 DM
Ιταλία	80 LIT
Βέλγιο	2,50 BFR
Ελβετία	9 SF
Ηνωμένο Βασίλειο	40 UK£
Ιρλανδία	45 IR£

Η αύξηση των τιμών θα είναι “η ίδια” για όλες τις ποιότητες, GD, UD, GT, GC κ.λπ. θα είναι ίση.

Μόνο μία αύξηση της τιμής ετησίως.

Για τις παραδόσεις από 7 Ιανουαρίου.

Όχι αργότερα από τις 31 Ιανουαρίου.

Επιστολή της 14ης Σεπτεμβρίου για την αύξηση των τιμών (Mayr-Melnhof).

19 Σεπτεμβρίου η Feldmühle διαβιβάζει επιστολή.

Η Cascades πριν από το τέλος Σεπτεμβρίου.

Όλοι πρέπει να αποστείλουν τις επιστολές τους πριν από τις 8 Οκτωβρίου».

- 73 Η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ότι οι τρεις προαναφερθέντες τιμοκατάλογοι αφορούν διαβούλευση για τις τιμές, ούτε ότι το παράρτημα 118 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων αφορά τη συνεδρίαση της JMC της 6ης Σεπτεμβρίου 1990.

- 74 Κατά συνέπεια, χωρίς να είναι αναγκαίο να εξετάσει άλλα αποδεικτικά στοιχεία, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή απέδειξε ότι οι επιχειρήσεις που μετείχαν στις συναντήσεις της PWG και της JMC είχαν εκφράσει την κοινή τους βούληση να προβούν σε ομοιόμορφες και ταυτόχρονες ανατιμήσεις. Δικαιολογημένα, επομένως, η Επιτροπή χαρακτήρισε τη συμφωνία ως σύμπτωση βουλήσεων μεταξύ της προσφεύγουσας και άλλων παραγωγών χαρτονιού επί των πρωτοβουλιών για τις τιμές από τα τέλη του 1987.
- 75 Υπ' αυτές τις συνθήκες, τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας περί ιδιομορφίας της αγοράς χαρτονιού αφενός και περί της ελλείψεως αιτιώδους συναφείας μεταξύ των αυξήσεων των τιμών καταλόγου και των αυξήσεων των τιμών των συναλλαγών αφετέρου δεν ασκούν επιρροή. Συγκεκριμένα, και αν ακόμη υποθεθεί ότι οι προβληθέντες από την προσφεύγουσα πραγματικοί ισχυρισμοί είναι βάσιμοι, δεν αναιρείται ο χαρακτηρισμός της συμφωνίας ως παραβάσεως την οποία διέπραξε η προσφεύγουσα ως προς τις τιμές από τα τέλη του 1987.
- 76 Επομένως, ο παρών λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του λόγου ακυρώσεως περί ελλείψεως συμφωνίας και εναρμονισμένης πρακτικής σχετικά με τη φερόμενη πολιτική της «τιμής πριν από την ποσότητα»

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 77 Τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας εντάσσονται σε τρεις κατηγορίες.

- 78 Πρώτον, η προσφεύγουσα επιχειρηματολογεί ότι δεν υπήρξε συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική σχετικά με τη διατήρηση των μεριδίων αγοράς σε σταθερό επίπεδο.
- 79 Υποστηρίζει ότι οι ισχυρισμοί της Επιτροπής περί διαβουλεύσεως για το «πάγωμα» των μεριδίων αγοράς των βασικών παραγωγών χαρτονιού στηρίζονται αποκλειστικά στις δηλώσεις της Stora και σε ένα εμπιστευτικό σημείωμα, με ημερομηνία της 28ης Δεκεμβρίου 1988, που βρέθηκε στην FS-Karton (παράρτημα 73 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων). Τα έγγραφα όμως αυτά δεν περιέχουν κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει την ύπαρξη συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής «παγώματος» των μεριδίων αγοράς.
- 80 Το παράρτημα 73 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων αποτελεί απλώς έκθεση της γενικής καταστάσεως συνταχθείσα από τον διευθυντή μάρκετινγκ της FS-Karton· σκοπός της είναι να δικαιολογήσει, στη διεύθυνση του ομίλου, τη στασιμότητα του κύκλου εργασιών της FS-Karton. Συναφώς, από το σημείωμα αυτό προκύπτει ότι ο διευθυντής μάρκετινγκ είχε διατυπώσει επιφυλάξεις για τη νέα πολιτική πωλήσεων του ομίλου, κατά την οποία επιβαλλόταν στις θυγατρικές απόλυτη πειθαρχία τιμών, έστω και αν αυτό συνεπαγόταν μείωση του όγκου των πωλήσεων. Το σημείωμα αποδεικνύει ότι τέτοια απόφαση είχε ληφθεί από τη διεύθυνση του ομίλου και είχε επιβληθεί στον διευθυντή μάρκετινγκ της FS-Karton. Αυτός άλλωστε δεν ε γνώριζε το περιεχόμενο των συζητήσεων που γίνονταν εντός της PG Paperboard.
- 81 Ως προς τις δηλώσεις της Stora, δεν περιέχουν κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει την ύπαρξη της φερομένης βασικής συμφωνίας για κάποια λεγόμενη πολιτική της «τιμής πριν από την ποσότητα». Συγκεκριμένα, η δεύτερη δήλωση της Stora αναφέρει μόνο «συζητήσεις» επί των μεριδίων αγοράς (παράρτημα 39 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, σ. 4 και 11). Ομοίως, η τρίτη δήλωση της Stora (παράρτημα 43 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων) αναφέρεται σε «discussions» και σε «understandings» (σ. 1 και 2). Περαιτέρω, γίνεται λόγος όχι για βασική συμφωνία, αλλά για διάφορες μεμονωμένες συμφωνίες που στηρίζονται στις αριθμητικές τιμές του προηγούμενου έτους, συμφωνίες άλλωστε μη επιβεβαιούμενες από άλλα έγγραφα. Η Stora δεν χρησιμοποίησε τον όρο «συμφωνία» με την ιδιαίτερη έννοια του άρθρου 85 της Συνθήκης (βλ. ανωτέρω σκέψεις 54

επ.), διότι, όπως δήλωσε η ίδια, οι «συμφωνίες» τις οποίες πραγματοποιούσαν οι παραγωγοί δεν ήταν αναγκαστικές και ετηρούντο μόνον εφόσον ικανοποιούσαν το δικό τους συμφέρον (παράρτημα 39 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, σ. 4, και αιτιολογική σκέψη 59 της αποφάσεως).

- 82 Επί πλέον, η αξιοπιστία των δηλώσεων της Stora είναι αμφίβολη, δεδομένου ότι η συνεργασία αυτής της επιχειρήσεως με την Επιτροπή μπορεί να εξηγηθεί από τις συζητήσεις για το ύψος της μειώσεως του προστίμου η οποία θα εχορηγείτο ως αντάλλαγμα.
- 83 Τέλος, το χειρόγραφο σημείωμα της 11ης Ιανουαρίου 1990 που βρέθηκε στον διευθυντή πωλήσεων της FS-Karton (παράρτημα 113 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, αιτιολογικές σκέψεις 84 έως 86 της αποφάσεως) συντάχθηκε στο πλαίσιο της προετοιμασίας εσωτερικής εκθέσεως που προοριζόταν για τη διεύθυνση της Mayr-Melnhof, οι δε πληροφορίες τις οποίες περιλαμβάνει στηρίζονται σε προσωπικές εικασίες του διευθυντή, καθώς και σε στοιχεία τα οποία απεκόμισε από συζητήσεις με συναδέλφους και πελάτες. Τα λοιπά έγγραφα τα οποία μνημονεύει η Επιτροπή δεν παρέχουν έρεισμα στους ισχυρισμούς της.
- 84 Δεύτερον, η προσφεύγουσα επικαλείται την εξέλιξη των μεριδίων της στην αγορά. Επισημαίνει σχετικώς ότι η αύξηση της παραγωγικής ικανότητας της FS-Karton κατά 200 000 τόννους κατ' έτος το 1990 μαρτυρεί ότι πρόθεσή της ήταν να αυξήσει το μερίδιό της στην αγορά στο έδαφος όπου είχε τις κυριότερες διεξόδους της, ήτοι στην κοινοτική αγορά. Το ότι εξήγε σε μη κοινοτικές αγορές δεν έχει καμμία σχέση με τον πραγματικό έλεγχο της προσφοράς, αλλά αντιστοιχεί στους στοιχειώδεις κανόνες μιας συμπεριφοράς σύμφωνης προς τα δεδομένα της αγοράς. Συγκεκριμένα, η πολιτική της «τιμής πριν από την ποσότητα» την οποία ακολουθούσε στηριζόταν σε δική της απόφαση, που αποσκοπούσε στην αποφυγή της γενικευμένης καταρρεύσεως των τιμών στην κοινοτική αγορά.
- 85 Περαιτέρω, τα μερίδια αγοράς των διαφόρων παραγωγών, περιλαμβανομένων και των δικών της, επίσης εξελίχθηκαν. Αποκρούει την ανάλυση της Επιτροπής, κατά την οποία οι διακυμάνσεις των μεριδίων αγοράς εξηγούνταν από το γεγονός ότι τα μερίδια της αγοράς δεν ήταν παγιωμένα, αλλά υπέκειντο κατά

περιόδους σε αναπροσαρμογές και επαναδιαπραγματεύσεις, και ότι οι συζητήσεις για τα μερίδια αγοράς άρχιζαν κάθε χρόνο σε νέα βάση. Πράγματι, είναι όλως αναπόδεικτοι οι ισχυρισμοί αυτοί, όπως και ο ισχυρισμός της Επιτροπής ότι οι παραγωγοί που αύξαναν το μερίδιό τους στην αγορά είχαν ανακληθεί στην τάξη.

- 86 Τρίτον, η προσφεύγουσα αναπτύσσει επιχειρηματολογία σχετική με τα διαστήματα διακοπής και την εξέλιξη του όγκου παραγωγής.
- 87 Κατ' αρχάς, η Επιτροπή δεν έλαβε δεόντως υπόψη το γεγονός ότι η ευρωπαϊκή αγορά του χαρτονιού είναι μια αγορά αγοραστών. Περιγράφει συναφώς τα χαρακτηριστικά των σχέσεων μεταξύ παραγωγών και των πελατών τους.
- 88 Ακολούθως, ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή δεν παρέσχε την παραμικρή απόδειξη περί διακανονισμού των διαστημάτων διακοπής μεταξύ των μεγάλων κατασκευαστών. Οι ισχυρισμοί αυτοί στηρίζονται μόνο σε κάποιους αδύσους υπαινιγμούς που περιέχονται στη δεύτερη δήλωση της Stora. Περαιτέρω, η Επιτροπή ουδέποτε απάντησε στο επιχείρημά της ότι είχε ανέκαθεν χρησιμοποιήσει το maximum της παραγωγικής της ικανότητας, επιχείρημα ωστόσο το οποίο επιρρωννύει ένας — συνημμένος στο δικόγραφο της προσφυγής — πίνακας για τη χρήση του παραγωγικού της δυναμικού. Ο χρόνος πραγματικής διακοπής των μηχανών που σημειώθηκε το 1990 στα εργοστάσια της Mayr-Melnhof εδικαιολογείται από τη θέση σε λειτουργία μιας νέας μηχανής, εργασίες συντηρήσεως, δοκιμές και εργασίες μετατροπής.
- 89 Απαντώντας στην επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας, η Επιτροπή αναφέρεται, κατ ουσίαν, στις διαπιστώσεις που περιέχονται στην απόφαση σχετικά με την πολιτική της «τιμής πριν από την ποσότητα» (αιτιολογικές σκέψεις 51 έως 60). Παραπέμπει επίσης στη δεύτερη δήλωση της Stora (παράρτημα 39 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, ειδικότερα σ. 3, 12, 14 και 15).

- 90 Όσον αφορά ειδικότερα το «πάγωμα» των υφισταμένων μεριδίων αγοράς των βασικών κατασκευαστών, διατείνεται ότι αυτό ήταν απαραίτητο στοιχείο της πολιτικής της «τιμής πριν από την ποσότητα», που αποσκοπούσε στον έλεγχο της πολιτικής που πράγματι ακολουθούσαν τα μέλη της συμπράξεως ως προς τις ποσότητες. Το ότι υπήρχε διαβούλευση για το «πάγωμα» των μεριδίων αγοράς αποδεικνύεται ιδίως από το εμπιστευτικό σημείωμα που βρέθηκε στην FS-Karton (παράρτημα 73 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων). Περαιτέρω, υπενθυμίζει ότι η απόφαση μνημονεύει πλήθος άλλων αποδεικτικών στοιχείων, τα οποία η Mayr-Melnhof ουδόλως μνημονεύει και τα οποία επιρρωννύουν με ακρίβεια τα όσα περιέχονται στη δεύτερη δήλωση της Stora, καθώς και στο εμπιστευτικό σημείωμα της FS-Karton (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 84, 87, 94 και 95 της αποφάσεως, καθώς και τα εκεί διαλαμβανόμενα έγγραφα).
- 91 Ως προς τις δηλώσεις της Stora, η Επιτροπή επαναλαμβάνει ότι η σύμπτωση βουλήσεων για την τήρηση κοινής μελλοντικής συμπεριφοράς στην αγορά συνιστά παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης. Τις δηλώσεις αυτές επιρρωννύουν, καθ' όλα τα βασικά τους σημεία, και άλλα έγγραφα· επομένως, δεν συντρέχει λόγος αμφιβολίας ως προς την αξιοπιστία τους. Αμφισβητεί, άλλωστε, ότι συμφώνησε με τη Stora για το ύψος του προστίμου και την προσδοκώμενη λόγω της συνεργασίας της μείωση.
- 92 Ως προς την επιχειρηματολογία για το παραγωγικό δυναμικό της προσφεύγουσας, η Επιτροπή τονίζει ότι η κατανάλωση χαρτονιού στη Δυτική Ευρώπη αυξήθηκε κατά 18,6 % μεταξύ 1987 και 1990, πράγμα που σημαίνει ότι κάποια αύξηση του παραγωγικού δυναμικού του κλάδου ήταν αναγκαία για να ικανοποιηθεί η αύξηση της ζήτησεως. Αυτή όμως η ανάπτυξη του παραγωγικού δυναμικού, που προέκυπτε ιδίως από το γεγονός ότι τέθηκε σε λειτουργία ένα νέο μηχάνημα στην FS-Karton, δεν συνοδεύεται κατ' ανάγκην από μετακίνηση των μεριδίων αγοράς.
- 93 Κανένα στοιχείο δεν αποδεικνύει ότι η παραγωγή που προέκυψε από το νεοδημιουργηθέν στην FS-Karton παραγωγικό δυναμικό εκποιήθηκε μέσα στην

κοινοτική αγορά. Σύμφωνα με τα προσκομισθέντα από την προσφεύγουσα έγγραφα, αφενός μεν το μερίδιό της στην αγορά αυξήθηκε, μεταξύ 1987 και 1991, μόνο κατά 0,6 % για τις ποιότητες GD και κατά 0,3 % για τις ποιότητες GC, αφετέρου δε το νεοδημιουργηθέν στην FS-Karton παραγωγικό δυναμικό δεν επέφερε καμμία αύξηση των μεριδίων της στην αγορά. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η προσφεύγουσα, όπως παραδέχεται η ίδια, προέβη σε εξαγωγές προς τρίτες χώρες, για ν' αποφύγει πτώση των τιμών στην κοινοτική αγορά, πράγμα που αντιστοιχεί ακριβώς προς τους σκόπους που επιδιώκονταν με την πολιτική της «τιμής πριν από την ποσότητα».

- 94 Εξ άλλου, και αν ακόμη τα μερίδια της προσφεύγουσας στην αγορά αυξήθηκαν, το γεγονός αυτό δεν συγχωρεί τη συμμετοχή της σε συνομιλίες κατά τις οποίες καθορίζονταν κατ' έτος τα μερίδια των κυριότερων κατασκευαστών χαρτονιού στην αγορά (αιτιολογική σκέψη 60 της αποφάσεως).
- 95 Όσον αφορά, τέλος, τις διακοπές της παραγωγής, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι τα έγγραφα τα οποία προσκόμισε η προσφεύγουσα κατά την μετά την άσκηση της προσφυγής διαδικασία πιστοποιούν ότι, ιδίως το 1990, το ποσοστό χρησιμοποίησης ορισμένων εργοστασίων είχε μειωθεί σημαντικά σε σχέση με τα παρελθόντα έτη και ότι, το 1991, το ποσοστό χρησιμοποίησης του εργοστασίου του Hirschwang είχε επίσης μειωθεί σημαντικά σε σχέση με τα παρελθόντα έτη.
- 96 Εν πάση δε περιπτώσει, δεν έχει σημασία το αν η προσφεύγουσα όντως παρήγε το maximum του παραγωγικού της δυναμικού. Επειδή αφενός μεν πρόκειται για σύνθετο σύστημα συμφωνιών που απέβλεπε ιδίως στον έλεγχο της προσφοράς και τον καταμερισμό των αγορών εντός της Κοινότητας, αφετέρου δε η προσφεύγουσα μετείχε στις συναντήσεις της PWG, κατά τις οποίες καθοριζόταν η επίδικη πολιτική, η προσφεύγουσα ευθύνεται για το σύνολο της διαπραχθείσας από τους κατασκευαστές παραβάσεως (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1992, T-13/89, ICI κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-1021, σκέψεις 256 έως 261 και 305, και Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 272).

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

1. Περί της υπάρξεως διαβουλεύσεως για την παγίωση των μεριδίων αγοράς και διαβουλεύσεως για τον έλεγχο της προσφοράς

- 97 Κατά το άρθρο 1 της αποφάσεως, οι αποδέκτριες της αποφάσεως επιχειρήσεις παρέβησαν το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης συμμετέχοντας, κατά την περίοδο αναφοράς, σε συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική με τις οποίες οι προμηθευτές χαρτονιού στην Κοινότητα, μεταξύ άλλων, «συμφώνησαν άτυπα να διατηρηθούν σταθερά τα μερίδια των σημαντικότερων παραγωγών στην αγορά με κατά καιρούς τροποποιήσεις» και «έλαβαν, όλο και συχνότερα από τις αρχές του 1991, εναρμονισμένα μέτρα ελέγχου της προσφοράς του προϊόντος στην κοινοτική αγορά, για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή των εν λόγω εναρμονισμένων αυξήσεων των τιμών».
- 98 Κατά την Επιτροπή, οι δύο αυτές μορφές συμπαιγνίας, οι οποίες περιγράφονται στην απόφαση ως «επιβολή πειθαρχίας στην αγορά», εισήχθησαν για πρώτη φορά κατά την περίοδο αναφοράς από τους μετέχοντες στις συναντήσεις της PWG. Ειδικότερα, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 37, τρίτο εδάφιο, της αποφάσεως, το αληθές έργο της PWG, όπως περιγράφεται από τη Stora, «ήταν η διεξαγωγή “συζητήσεων και συνεννοήσεων για την αγορά, τα μερίδια της αγοράς, τις τιμές, τις αυξήσεις των τιμών και την παραγωγική ικανότητα”».
- 99 Όσο για τον ρόλο της PWG στη συμπαιγνία περί τα μερίδια αγοράς, η απόφαση (αιτιολογική σκέψη 37, πέμπτο εδάφιο) επισημαίνει: «Σε συνδυασμό με τις ενέργειες για αύξηση των τιμών, η PWG πραγματοποιούσε λεπτομερείς συζητήσεις για τα μερίδια των εθνικών ομίλων και των μεμονωμένων ομίλων παραγωγών στην αγορά της Δυτικής Ευρώπης. Κατόπιν αυτών, οι συμμετέχοντες κατέληγαν σε ορισμένες “άτυπες συμφωνίες” για τα αντίστοιχα μερίδια της αγοράς, με στόχο να μην τεθούν σε κίνδυνο οι συντονισμένες πρωτοβουλίες για τις τιμές λόγω υπερβάλλουσας προσφοράς. Οι μεγαλύτεροι όμιλοι παραγωγών συμφωνούσαν στην ουσία να διατηρήσουν τα μερίδιά τους στην αγορά στα επίπεδα που εγνωστοποιούντο κάθε χρόνο μέσω των στοιχείων για την ετήσια

παραγωγή και τις πωλήσεις, τα οποία η Fides ανακοίνωσε στην τελική τους μορφή τον Μάρτιο του επόμενου έτους. Σε κάθε συνεδρίαση της PWG αναλύονταν οι εξελίξεις των μεριδίων της αγοράς βάσει των μηνιαίων εκθέσεων της Fides και, εάν προέκυπταν σημαντικές διακυμάνσεις, εξητούντο εξηγήσεις από την επιχείρηση που εθεωρείτο υπεύθυνη».

- 100 Κατά την αιτιολογική σκέψη 52, «η συμφωνία που επιτεύχθηκε στην PWG κατά το 1987 προέβλεπε το “πάγωμα” στα τότε επίπεδα των μεριδίων των κυριότερων παραγωγών στην αγορά της Δυτικής Ευρώπης, χωρίς προσπάθειες για την προσέλκυση νέων πελατών ή την επέκταση των υφιστάμενων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων με επιθετική πολιτική τιμολόγησης».
- 101 Στην αιτιολογική σκέψη 56, πρώτο εδάφιο, τονίζεται: «Η βασική άτυπη συμφωνία μεταξύ των κυριότερων παραγωγών για τη διατήρηση των αντίστοιχων μεριδίων τους στην αγορά συνέχισε να ισχύει καθόλη την περίοδο που καλύπτει η παρούσα απόφαση». Κατά την αιτιολογική σκέψη 57, «η “εξέλιξη των μεριδίων της αγοράς” αναλυόταν σε κάθε συνεδρίαση της PWG βάσει προσωρινών στατιστικών στοιχείων». Τέλος, στην αιτιολογική σκέψη 56, τελευταίο εδάφιο, τονίζεται: «Οι επιχειρήσεις που συμμετείχαν στις συζητήσεις αυτές για τα μερίδια της αγοράς ήταν εκείνες που εκπροσωπούντο στην PWG, και συγκεκριμένα η Cascades, η Finnboard, η KNP (μέχρι το 1988), η [Mayr-Melnhof], η MoDo, η Sarrió, οι δύο όμιλοι παραγωγών της Stora, CBC και Feldmühle, και (από το 1988) η Weig».
- 102 Πρέπει να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή ορθώς δέχτηκε την ύπαρξη συμπαιγνίας ως προς τα μερίδια αγοράς μεταξύ των μετεχόντων στις συναντήσεις της PWG.
- 103 Ειδικότερα, η ανάλυση της Επιτροπής στηρίζεται ουσιαστικά στις δηλώσεις της Stora (παραρτήματα 39 και 43 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων), ενισχύεται δε από το παράρτημα 73 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων.

- 104 Στο παράρτημα 39 της ανακοίνωσης των αιτιάσεων, η Stora εξηγεί: «Η PWG συνεδρίαζε από το 1986 για να συνδράμει στην επιβολή πειθαρχίας στην αγορά (...). Μεταξύ άλλων (θεμιτών) δραστηριοτήτων, είχε ως αντικείμενο τη συζήτηση και τη συνεννόηση για την αγορά, τα μερίδια της αγοράς, τις τιμές, τις αυξήσεις των τιμών, τη ζήτηση και την παραγωγική ικανότητα. Ο ρόλος της ήταν, μεταξύ άλλων, να αξιολογεί και να παρουσιάζει στο συμβούλιο προέδρων την ακριβή κατάσταση της προσφοράς και της ζήτησης στην αγορά και τα μέτρα που έπρεπε να ληφθούν για να επιβληθεί τάξη σε αυτήν».
- 105 Όσον αφορά ειδικότερα τη σύμπραξη σχετικά με τα μερίδια αγοράς, η Stora δηλώνει ότι, «στο πλαίσιο της PWG, εξετάζονταν τα μερίδια τα οποία κατελάμβαναν οι εθνικοί όμιλοι της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της ΕΖΕΣ και των λοιπών χωρών τις οποίες εφοδίαζαν τα μέλη της PG Paperboard» και ότι η PWG «διερευνούσε τη δυνατότητα να διατηρηθούν τα μερίδια αγοράς στα επίπεδα του προηγούμενου έτους» (παράρτημα 39 της ανακοίνωσης των αιτιάσεων, παράγραφος 19). Επισημαίνει άλλωστε (ίδιο έγγραφο, παράγραφος 2) ότι, «κατά την ίδια περίοδο, έλαβαν επίσης χώρα συζητήσεις σχετικά με τα μερίδια αγοράς των κατασκευαστών στην Ευρώπη, έχοντας ως πρώτη περίοδο αναφοράς τα επίπεδα του 1987».
- 106 Σε απάντησή της σε ερώτημα της Επιτροπής της 23ης Δεκεμβρίου 1991, την οποία απέστειλε στις 14 Φεβρουαρίου 1992 (παράρτημα 43 της ανακοίνωσης των αιτιάσεων), η Stora διευκρινίζει ακόμη: «Οι συμπράξεις σχετικά με τα μερίδια αγοράς τις οποίες συνήπταν τα μέλη της PWG αφορούσαν την Ευρώπη στο σύνολό της. Οι συμπράξεις αυτές στηρίζονταν σε ετήσιους συνολικούς αριθμούς του προηγούμενου έτους, οι οποίοι είχαν συνήθως διαμορφωθεί οριστικά και ήταν διαθέσιμοι από τον μήνα Μάρτιο του επομένου έτους» (σημείο 1.1).
- 107 Ο ισχυρισμός αυτός επιβεβαιώνεται, στο ίδιο έγγραφο, από τα κάτωθι: «(...) οι συζητήσεις κατέληγαν σε συμπράξεις, οι οποίες, κατά κανόνα, συνήπτοντο κατά τον μήνα Μάρτιο κάθε έτους, μεταξύ των μελών της PWG, με σκοπό τη διατήρηση των μεριδίων τους στα επίπεδα του προηγούμενου έτους» (σημείο 1.4). Η Stora επισημαίνει ότι «κανένα μέτρο δεν λαμβανόταν για να εξασφαλισθεί η συμμόρφωση προς τις συμπράξεις» και ότι οι μετέχοντες στις συναντήσεις της PWG «είχαν επίγνωση ότι, εάν κατελάμβαναν κατ' εξαίρεση θέσεις σε ορισμένες αγορές εφοδιαζόμενες από άλλους, αυτοί θα έπρατταν το ίδιο σε άλλες αγορές» (ίδιο σημείο).

108 Τέλος, δηλώνει ότι στις συζητήσεις σχετικά με τα μερίδια αγοράς έλαβε μέρος και η Mayr-Melnhof (σημείο 1.2).

109 Τους ισχυρισμούς της Stora ότι υπήρξε συμπαιγνία περί τα μερίδια αγοράς στηρίζει το παράρτημα 73 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων. Το έγγραφο αυτό, που βρέθηκε στις εγκαταστάσεις της FS-Karton, είναι εμπιστευτικό σημείωμα με ημερομηνία 28 Δεκεμβρίου 1988, το οποίο απηύθυνε ο υπεύθυνος πωλήσεων διευθυντής μάρκετινγκ του ομίλου Mayr-Melnhof/FS-Karton στη Γερμανία (ονόματι Katzner) προς τον γενικό διευθυντή της Mayr-Melnhof στην Αυστρία (ονόματι Gröller), με αντικείμενο την κατάσταση της αγοράς.

110 Κατά το έγγραφο αυτό, που μνημονεύεται στις αιτιολογικές σκέψεις 53 έως 55, η αποφασισθείσα το 1987 στενότερη συνεργασία στο πλαίσιο του «κύκλου των προέδρων» («Präsidentenkreis»), δημιούργησε «κερδισμένους» και «χαμένους». Ο συντάκτης του σημειώματος κατατάσσει την προσφεύγουσα μεταξύ των «χαμένων» για σειρά λόγων, και ιδίως για τους κάτωθι:

«2) Η σύναψη συμφωνίας κατέστη δυνατή μόνο χάρη στην επιβολή “κυρώσεως” — απαίτησαν από μας να κάνουμε “θυσίες”.

3) Έπρεπε να “παγώσουν” τα μερίδια αγοράς του 1987, να διατηρηθούν οι υφιστάμενες επαφές και να μην κατακτηθεί καμμία νέα δραστηριότητα ή ποιότητα διά της προσφοράς ευνοϊκών τιμών (το αποτέλεσμα θα γίνει αισθητό τον Ιανουάριο του 1989 — αν όλοι οι μετέχοντες παραμείνουν συνεπείς).»

111 Τα παραπάνω αποσπάσματα πρέπει να γίνουν αντιληπτά στη γενικότερη αλληλουχία του σημειώματος.

- 112 Συναφώς, ο συντάκτης του μνημονεύει, προεισαγωγικώς, τη στενότερη συνεργασία σε ευρωπαϊκή κλίμακα στο πλαίσιο του «κύκλου των προέδρων». Την έκφραση αυτή ερμήνευσε η προσφεύγουσα ως καταλαμβάνουσα ταυτόχρονα την PWG και την PC στο γενικότερό τους πλαίσιο, χωρίς δηλαδή να αναφέρεται σε κάποιο γεγονός ή κάποια συγκεκριμένη συνάντηση (παράρτημα 75 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, σημείο 2. α).
- 113 Ο συντάκτης αναφέρει, ακολούθως, ότι η συνεργασία αυτή οδήγησε σε «πειθαρχία όσον αφορά τις τιμές», από την οποία προκύπτουν «κερδισμένοι» και «χαμένοι».
- 114 Στο πλαίσιο αυτής, επομένως, της πειθαρχίας, την οποία αποφάσισε ο «κύκλος των προέδρων», πρέπει να γίνει νοητή η έκφραση που αναφέρεται στα μερίδια αγοράς που έπρεπε να παγιωθούν στα επίπεδα του 1987.
- 115 Περαιτέρω, η παραπομπή στο 1987 ως έτος αναφοράς συμφωνεί με τη δεύτερη δήλωση της Stora (παράρτημα 39 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, βλ. σκέψη 84 ανωτέρω).
- 116 Όσο για τον ρόλο τον οποίο διαδραμάτισε η PWG στη συμπαιγνία για τον έλεγχο του εφοδιασμού, την οποία χαρακτήριζε η εξέταση των διαστημάτων διακοπής λειτουργίας των μηχανών, η απόφαση αναφέρει ότι η PWG διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην εφαρμογή των διαστημάτων διακοπής λειτουργίας, όταν από το 1990, αυξήθηκε το παραγωγικό δυναμικό και υποχώρησε η ζήτηση: «(...) από τις αρχές του 1990, οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις (...) θεώρησαν αναγκαίο να συνεννοηθούν για την ανάγκη προσωρινής παύσης της παραγωγής στα πλαίσια της PWG. Οι μεγαλύτεροι παραγωγοί ανεγνώριζαν ότι δεν μπορούσαν να αυξήσουν τη ζήτηση με μείωση των τιμών και ότι η συνέχιση της χρησιμοποίησης όλης της παραγωγικής ικανότητας θα είχε απλώς ως αποτέλεσμα την πτώση των τιμών. Θεωρητικά, η περίοδος προσωρινής παύσης της παραγωγής που ήταν απαραίτητη για την εξισορρόπηση της προσφοράς και της ζήτησης μπορούσε να υπολογισθεί βάσει των εκθέσεων για την παραγωγική ικανότητα» (αιτιολογική σκέψη 70).

- 117 Η απόφαση επισημαίνει περαιτέρω: «Ωστόσο, η PWG δεν κατένεμε επίσημα το “χρόνο προσωρινής παύσης της παραγωγής” που αντιστοιχούσε σε κάθε παραγωγή. Σύμφωνα με τη Stora, αντιμετώπιζονταν πρακτικές δυσκολίες για την κατάρτιση ενός συντονισμένου σχεδίου όσον αφορά το χρόνο προσωρινής διακοπής της παραγωγής για όλους τους παραγωγούς. Η Stora αναφέρει ότι για τους λόγους αυτούς “υπήρχε μόνον ένα χαλαρό σύστημα ενθάρρυνσης”» (αιτιολογική σκέψη 71).
- 118 Πρέπει να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον την ύπαρξη συμπαιγνίας ως προς τα διαστήματα διακοπής της παραγωγής μεταξύ των μετεχόντων στις συναντήσεις της PWG.
- 119 Τα έγγραφα τα οποία προσκόμισε ενισχύουν την ανάλυσή της.
- 120 Με τη δεύτερη δήλωσή της (παράρτημα 39 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, παράγραφος 24), η Stora εξηγεί: «Με την υιοθέτηση, από την PWG, της πολιτικής της τιμής πριν από την ποσότητα και την προοδευτική εφαρμογή συστήματος ισοδυνάμων τιμών από το 1988, τα μέλη της PWG αναγνώρισαν ότι η τήρηση των διαστημάτων διακοπής της λειτουργίας ήταν αναγκαία για τη διατήρηση των τιμών ενώπιον της μειωμένης αυξήσεως της ζήτησεως. Αν οι κατασκευαστές δεν τηρούσαν τα διαστήματα διακοπής της λειτουργίας, θα τους ήταν αδύνατο να διατηρήσουν τις συμφωνηθείσες τιμές ενώπιον του αυξανόμενου πλεονάσματος του παραγωγικού δυναμικού».
- 121 Στην επόμενη παράγραφο της δηλώσεώς της, προσθέτει: «Το 1988 και 1989, η βιομηχανία μπορούσε να λειτουργήσει σχεδόν με το πλήρες δυναμικό της. Τα διαστήματα διακοπής, πέρα από το φυσιολογικό κλείσιμο λόγω επισκευών και διακοπών, κατέστησαν αναγκαία από το 1990 και μετά (...). Ακολούθως, αποδείχθηκαν αναγκαίες οι διακοπές λειτουργίας, όταν τα κύματα παραγγελιών σταματούσαν, για να διατηρηθεί η πολιτική της τιμής πριν από την ποσότητα. Τα διαστήματα διακοπής τα οποία όφειλαν να τηρούν οι παραγωγοί (για να εξασφαλίζουν τη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ παραγωγής και καταναλώσεως) μπορούσαν να υπολογίζονται βάσει των εκθέσεων για τις ποσότητες. Η PWG δεν υπεδείκνυε ρητά τα διαστήματα διακοπής που έπρεπε να τηρηθούν, παρ’ όλον ότι υπήρχε κάποιο χαλαρό σύστημα ενθαρρύνσεως (...)».

122 Όσο για το παράρτημα 73 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, οι λόγοι τους οποίους επικαλείται ο συντάκτης για να εξηγήσει γιατί η προσφεύγουσα ήταν μεταξύ των «χαμένων» κατά τον χρόνο της συντάξεώς της αποτελούν σημαντικά αποδεικτικά στοιχεία περί της υπέρξεως συμπαιγνίας μεταξύ των μετεχόντων στις συναντήσεις της PWG όσον αφορά τα διαστήματα διακοπής.

123 Ειδικότερα, ο συντάκτης διαπιστώνει:

«4) Στο σημείο αυτό η αντίληψη των ενδιαφερομένων μερών ως προς τον επιδιωκόμενο στόχο αρχίζει να διίσταται.

(...)

γ) Όλοι οι υπεύθυνοι πωλήσεων και πράκτορές μας στην Ευρώπη ελευθερώθηκαν από τον όγκο πωλήσεων του προϋπολογισμού τους και ακολουθήθηκε μια αυστηρή πολιτική τιμών, μη επιδεχόμενη καμμία σχεδόν εξαίρεση (συχνά οι συνεργάτες μας δεν κατάλαβαν την αλλαγή στάσεώς μας απέναντι στην αγορά — στο παρελθόν, η μόνη απαίτηση αφορούσε τις ποσότητες, ενώ εφεξής σημασία είχε μόνο η πειθαρχία ως προς τις τιμές, με κίνδυνο να χρειαστεί να σταματήσουν οι μηχανές).»

124 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, στο παράρτημα 75 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων και στα ενώπιον του Πρωτοδικείου δικόγραφέ της (σκέψη 80 ανωτέρω) ότι το σημείωμα, άρα και το παρατιθέμενο ανωτέρω χωρίο, αφορά την εσωτερική κατάσταση της επιχειρήσεως. Αν αναλυθεί όμως υπό το πρίσμα του γενικότερου πλαισίου του σημειώματος, το απόσπασμα αυτό εξηγεί πώς εφαρμοζόταν, σε επίπεδο εμπορικών υπευθύνων, μια αυστηρή πολιτική χαρασσόμενη από τον «κύκλο των προέδρων». Το έγγραφο, επομένως, σημαίνει ότι οι μετέχοντες στη συμφωνία του 1987, δηλαδή τουλάχιστον οι μετέχοντες στις συναντήσεις της PWG, αναμφισβήτητα στάθμισαν ποιες θα ήσαν οι συνέπειες της χαρασσομένης πολιτικής, στην περίπτωση που αυτή θα εφαρμοζόταν αυστηρά.

125 Το γεγονός ότι μεταξύ των κατασκευαστών γινόταν, κατά την προπαρασκευή των ανατιμήσεων, συζήτηση για τα διαστήματα διακοπής επιρρωννύεται ιδίως από το από 6 Σεπτεμβρίου 1990 σημείωμα της Rena (παράρτημα 118 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων), που παραθέτει τα ποσά των ανατιμήσεων σε διάφορες χώρες, τις ημερομηνίες των μελλοντικών αναγγελιών αυτών των ανατιμήσεων, καθώς και κατάσταση των καταχωρισμένων παραγγελιών εκφρασμένη σε ημέρες εργασίας για διαφόρους κατασκευαστές.

126 Ο συντάκτης του εγγράφου σημειώνει ότι ορισμένοι κατασκευαστές προέβλεπαν διαστήματα διακοπής, πράγμα που εκφράζει, π.χ., ως εξής:

«Korparfors 5 - 15 days
5 /9 will stop for five days».

127 Η προσφεύγουσα, που μετέσχε στη συνάντηση της JMC, στην οποία αναφέρεται το σημείωμα (βλ. στον συνημμένο στην απόφαση πίνακα 4), μνημονεύεται επανειλημμένα στο έγγραφο αυτό. Μνημονεύεται, ειδικότερα, η ημερομηνία κατά την οποία αυτή όφειλε να αποστείλει τις επιστολές περί ανακοινώσεως των ανατιμήσεων. Επί πλέον, σημειώνονται τα εξής:

«Deiswill 5 days (GC)
2.5 week for GD
plan to stop within 2 weeks step (?)»

128 Βάσει των προεκτεθέντων, συμπεραίνεται ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον την ύπαρξη συμπαιγνίας ως προς τα μερίδια αγοράς μεταξύ των μετεχόντων στις συναντήσεις της PWG, καθώς και συμπαιγνίας ως προς τα διαστήματα διακοπής της παραγωγής μεταξύ των αυτών επιχειρήσεων. Καθόσον η συμμετοχή της προσφεύγουσας στις συναντήσεις της PWG δεν αμφισβητείται, η επιχείρηση δε αυτή κατονομάζεται ρητώς στα κυριότερα επιβαρυντικά αποδεικτικά στοιχεία (δηλώσεις της Stora και παράρτημα 73 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων), ορθώς η Επιτροπή θεώρησε την προσφεύγουσα υπαίτια συμμετοχής στις δύο αυτές πτυχές της συμπαιγνίας.

- 129 Τη διαπίστωση αυτή δεν αποδυναμώνουν οι επικρίσεις της προσφεύγουσας κατά των δηλώσεων της Stora, με τις οποίες αυτή αμφισβητεί την αποδεικτική τους ισχύ.
- 130 Συγκεκριμένα, οι δηλώσεις της Stora αδιαμφισβήτητα προέρχονται από μια από τις επιχειρήσεις που φέρονται μετασχούσες στην καταλογιζόμενη παράβαση και ότι περιέχουν λεπτομερή περιγραφή της φύσεως των συζητήσεων που διεξήγοντο εντός των οργάνων της PG Paperboard, του στόχου τον οποίον επιδίωκαν οι μετέχουσες σ' αυτό επιχειρήσεις, καθώς και της συμμετοχής των εν λόγω επιχειρήσεων στις συναντήσεις των διαφόρων οργάνων του. Καθόσον δε το καίριο αυτό αποδεικτικό στοιχείο επιρρωννύεται από άλλα έγγραφα της δικογραφίας, παρέχει πρόσφορο έρεισμα στους ισχυρισμούς της Επιτροπής.
- 131 Άπαξ η Επιτροπή απέδειξε την ύπαρξη των δύο αυτών πτυχών της συμπαιγνίας, παρέλκει η εξέταση των επικρίσεων της προσφεύγουσας κατά του παραρτήματος 113 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων.

2. Περί της πραγματικής συμπεριφοράς της προσφεύγουσας

- 132 Ούτε τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας ότι η πραγματική συμπεριφορά της στην αγορά διαψεύδει τους ισχυρισμούς της Επιτροπής περί υπάρξεως των δύο αμφισβητούμενων πτυχών της συμπαιγνίας, μπορεί να γίνει δεκτό.
- 133 Πρώτον, η ύπαρξη συμπαιγνίας μεταξύ των μελών της PWG επί των δύο πτυχών της «πολιτικής της τιμής πριν από την ποσότητα» δεν πρέπει να συγχέεται με την εφαρμογή τους. Συγκεκριμένα, η ισχύς των προσκομισθεισών από την Επιτροπή αποδείξεων είναι τέτοια, ώστε οι πληροφορίες οι σχετικές με την πραγματική συμπεριφορά της προσφεύγουσας στην αγορά να μη δύνανται να επηρεάσουν τα συμπεράσματα της Επιτροπής σχετικά με την ίδια την ύπαρξη

συμπαιγνίας επί των δύο πτυχών της επίμαχης πολιτικής. Οι ισχυρισμοί της προσφεύγουσας θα μπορούσαν, το πολύ, να τείνουν εις απόδειξη του ότι η συμπεριφορά της δεν ακολουθούσε τα συμφωνηθέντα μεταξύ των επιχειρήσεων που συνηντώντο εντός της PWG.

- 134 Δεύτερον, τα συμπεράσματα της Επιτροπής δεν αντικρούονται από τις πληροφορίες τις οποίες παρέχει η προσφεύγουσα. Δέον να τονισθεί ότι η Επιτροπή παραδέχεται ρητώς ότι η συμπαιγνία επί των μεριδίων αγοράς δεν ενείχε «επίσημο μηχανισμό κυρώσεων ή αποζημίωσης για την εφαρμογή της άτυπης συμφωνίας σχετικά με τα μερίδια της αγοράς» και ότι τα μερίδια αγοράς ορισμένων μεγάλων παραγωγών σημείωναν ισχνή αύξηση από έτος σε έτος (αιτιολογικές σκέψεις 59 και 60). Επί πλέον, η Επιτροπή συνομολογεί ότι, εφόσον ο κλάδος λειτούργησε με το πλήρες δυναμικό του μέχρι τις αρχές του 1990, δεν χρειάσθηκε σχεδόν καμμία προσωρινή παύση της παραγωγής μέχρι τότε (αιτιολογική σκέψη 70).
- 135 Τρίτον, κατά πάγια νομολογία, το γεγονός ότι μια επιχείρηση δεν συμμορφώνεται προς τα αποτελέσματα των συναντήσεων που έχουν αντικείμενο προδήλως αντίθετο προς τον ανταγωνισμό ουδόλως μειώνει την ευθύνη της για τη συμμετοχή της στη σύμπραξη, άπαξ αυτή δεν αποστασιοποιήθηκε δημοσίως από το περιεχόμενο των συναντήσεων (βλ., π.χ., απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1995, T-141/89, Tréfleure κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-791, σκέψη 85). Επομένως, και αν ακόμη υποτεθεί ότι η συμπεριφορά της προσφεύγουσας στην αγορά δεν συνήδε προς τα συμφωνηθέντα, ιδίως αν, όπως ισχυρίστηκε, χρησιμοποίησε πλήρως το παραγωγικό της δυναμικό κατά το 1990, το γεγονός αυτό ουδόλως επηρεάζει την ευθύνη της εκ παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

3. Περί του νομικού χαρακτηρισμού της διαβουλεύσεως για την παγίωση των μεριδίων αγοράς και της διαβουλεύσεως για τον έλεγχο της προσφοράς

- 136 Το ζήτημα του νομικού χαρακτηρισμού της διαβουλεύσεως για την παγίωση των μεριδίων αγοράς και της διαβουλεύσεως για τον έλεγχο της προσφοράς πρέπει να εξετασθεί στο πλαίσιο του λόγου ακυρώσεως περί ελλείψεως κοινού σχεδίου στον κλάδο για τον περιορισμό του ανταγωνισμού (κατωτέρω σκέψεις 137 επ.).

Επί του λόγου ακυρώσεως περί ελλείψεως κοινού για τον κλάδο σχεδίου περιορισμού του ανταγωνισμού

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 137 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί ότι η Επιτροπή απέδειξε την ύπαρξη συμφωνίας αφορώσας κοινό για τον κλάδο σχέδιο περιορισμού του ανταγωνισμού. Συναφώς, στηρίζεται στα ίδια, κατ' ουσίαν, επιχειρήματα που προέβαλε και στους δύο προηγουμένους λόγους ακυρώσεως.
- 138 Περαιτέρω, η αιτίαση περί υπάρξεως τέτοιου σχεδίου δεν προσδιορίζει σε τί υποτίθεται ότι συνίσταται το κεφάλαιο της κατηγορίας που εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Κατά την προσφεύγουσα, δεν συνήφθη δεσμευτική για τους συμμετέχοντες συμφωνία που να τους υποχρεώνει να ακολουθήσουν κοινό για τον κλάδο σχέδιο περιορισμού του ανταγωνισμού (για την έννοια της συμφωνίας, βλ. ανωτέρω σκέψεις 54 επ.).
- 139 Στον παρόντα λόγο ακυρώσεως η Επιτροπή απαντά στο πλαίσιο της επιχειρηματολογίας της επί του λόγου περί ελλείψεως συμφωνίας για τις τιμές (βλ. ανωτέρω σκέψεις 58 επ.).

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 140 Διαπιστώθηκε ανωτέρω ότι όσες επιχειρήσεις συναντώνταν στο πλαίσιο της PWG μετείχαν σε συμπαιγνία ως προς τα μερίδια αγοράς, σε συμπαιγνία ως προς τα διαστήματα διακοπής και σε συμπαιγνία ως προς τις τιμές.

- 141 Το άρθρο 1 της αποφάσεως ορίζει ότι οι κατονομαζόμενες στη διάταξη αυτή επιχειρήσεις παρέβησαν το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης συμμετέχοντας, κατά την οριζόμενη περίοδο, σε συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική με τις οποίες, από τα μέσα του 1986, οι προμηθευτές χαρτονιού στην Κοινότητα, μεταξύ άλλων, «πραγματοποίησαν σε τακτά χρονικά διαστήματα σειρά μυστικών και θεσμοθετημένων συναντήσεων για να συζητήσουν και να υιοθετήσουν ένα κοινό βιομηχανικό σχέδιο περιορισμού του ανταγωνισμού».
- 142 Κατά το σκεπτικό της αποφάσεως, «από τα τέλη του 1987, με την υλοποίηση της προοδευτικής αθέμιτης συνεργασίας των παραγωγών στο σύστημα “η τιμή πριν από την ποσότητα”, η παράβαση παρουσίαζε όλα τα χαρακτηριστικά μιας πραγματικής “συμφωνίας” κατά την έννοια του άρθρου 85» (αιτιολογική σκέψη 131, πρώτο εδάφιο).
- 143 Πρέπει να γίνει δεκτό ότι ορθώς η Επιτροπή χαρακτήρισε ως συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, την ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ όσων μετείχαν στις συναντήσεις της PWG από τα τέλη του 1987. Και τούτο διότι οι επιχειρήσεις αυτές εξεδήλωσαν την κοινή τους βούληση να συμπεριφέρονται στην αγορά καθ’ ορισμένο τρόπο (βλ. ιδίως τις αποφάσεις που παρατίθενται ανωτέρω στη σκέψη 65). Συναφώς, βάσει των προεκτεθέντων, διαπιστώνεται ότι οι επιχειρήσεις αυτές εξεδήλωσαν την κοινή τους βούληση να προβαίνουν σε ομοιόμορφες και ταυτόχρονες ανατιμήσεις, να ελέγχουν την προσφορά μέσω ελέγχου των διαστημάτων διακοπής της παραγωγής και να διατηρούν τα μερίδιά τους στην αγορά σε σταθερά επίπεδα, με περιστασιακές τροποποιήσεις.
- 144 Όσον αφορά το χρονικό διάστημα μεταξύ των μέσων του 1986 και του τέλους του 1987, η Επιτροπή αναφέρει στην απόφασή της (αιτιολογική σκέψη 131) τα εξής: «Μολονότι η αθέμιτη συνεργασία μεταξύ των παραγωγών δεν κατέληξε στη συμφωνία για την “τιμή πριν από την ποσότητα” παρά μόνο κατά τα τέλη του 1987, αυτό δεν σημαίνει ότι η συμπεριφορά τους κατά τους προηγούμενους 18 μήνες δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85.» Καθ’ όσον η έναρξη της συμπαιγνίας για τα διαστήματα διακοπής και της συμπαιγνίας για τα μερίδια αγοράς πρέπει να οριστεί στα τέλη του 1987, ο ισχυρισμός αυτός της Επιτροπής δεν μπορεί παρά να αφορά τη συμπαιγνία για τις τιμές.

- 145 Δεδομένου, όμως, ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί τη συμμετοχή της σε εναρμονισμένη πρακτική για τις τιμές (σκέψη 55 ανωτέρω), παρέλκει η εξέταση του βασίμου αυτού του ισχυρισμού.
- 146 Επειδή κανένα από τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας δεν έγινε δεκτό, πρέπει να απορριφθεί ο λόγος ακυρώσεως.

Επί του λόγου ακυρώσεως ότι το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών της Fides ήταν νόμιμο

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 147 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι κακώς η Επιτροπή εθεώρησε ότι το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών της Fides αποτελούσε ουσιώδες στοιχείο στην εφαρμογή των φερομένων συμφωνιών για τις ποσοτώσεις και τις ποσότητες. Συγκεκριμένα, τα στοιχεία τα οποία κοινοποιούνταν στην Fides στο πλαίσιο του συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών συγκεφαλαιώνονταν ανά χώρα και, επομένως, δεν διευκόλυναν τον έλεγχο οποιασδήποτε συμφωνίας η εναρμονισμένη συμπεριφοράς.
- 148 Τα ανταλλασσόμενα για τις ανεκτέλεστες παραγγελίες στοιχεία, όπως τα επεξεργάζοταν η Fides, παρείχαν στους παραγωγούς μια απλή μόνον εποπτεία της συνολικής καταστάσεως της αγοράς. Όσο για τα συγκεντρωτικά στοιχεία, που αφορούσαν μόνο τις ήδη συναφθείσες παραγγελίες, ενδεχόμενη ανταλλαγή τους δεν μπορούσε να πλήξει τον ανταγωνισμό. Αντιθέτως, χρησίμευε ως βάση για τις ατομικές ενέργειες των παραγωγών (διακοπές μηχανών, πωλήσεις στις αγορές των τρίτων χωρών, κ.λπ.).
- 149 Όσο για τις εκθέσεις για το παραγωγικό δυναμικό, εκείνες τις οποίες διένεμε η Fides περιείχαν, κατ' ουσίαν, μόνο τα ήδη γνωστά στην αγορά στοιχεία, που περιλαμβάνονταν σε εγχειρίδια προσιτά στους πάντες.

- 150 Η Επιτροπή σημειώνει ότι οι ανταλλασσόμενες πληροφορίες εχρησιμοποιούνται για τον προγραμματισμό της εναρμονισμένης συμπεριφοράς ολόκληρου του κλάδου ως προς τις τιμές και τις ποσότητες (αιτιολογική σκέψη 134 της αποφάσεως).
- 151 Περαιτέρω, τα στοιχεία για το παραγωγικό δυναμικό, σε συνδυασμό με όσα αφορούσαν τις ανεκτέλεστες παραγγελίες, παρείχαν στους κατασκευαστές χαρτονιού τη δυνατότητα να γνωρίζουν το ποσοστό χρησιμοποίησεως του δυναμικού του κλάδου. Τα στοιχεία όμως που αφορούσαν τις ανεκτέλεστες παραγγελίες δεν ήταν προσιτά στους πελάτες και, άρα, δεν υπήρχε γενική διαφάνεια της αγοράς. Επί πλέον, για να εκτιμηθεί η σημασία των εκθέσεων για το παραγωγικό δυναμικό, έπρεπε να ληφθεί υπόψη το σύνολο των ανταλλασσομένων στοιχείων.
- 152 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι ανταλλαγή πληροφοριών που εξυπηρετεί διαβουλεύσεις εμπίπτει αυτόχρημα στο άρθρο 85 της Συνθήκης. Συνεπώς, δεν έχει σημασία αν οι στατιστικές για τις παραγγελίες περιείχαν ή όχι στοιχεία δυνάμενα να εξατομικευθούν.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 153 Κατά το άρθρο 1 της αποφάσεως, οι κατονομαζόμενες στη διάταξη αυτή επιχειρήσεις παρέβησαν το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης συμμετέχοντας σε συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική με τις οποίες, μεταξύ άλλων, «αντήλαξαν εμπορικές πληροφορίες (για τις παραδόσεις, τις τιμές, την παύση της λειτουργίας των εργοστασίων, τις ανεκτέλεστες παραγγελίες και τα ποσοστά χρησιμοποίησης των μηχανημάτων) για τη στήριξη των παραπάνω μέτρων», ήτοι της συμπαιγνίας ως προς τις τιμές, της συμπαιγνίας ως προς τα μερίδια αγοράς και της συμπαιγνίας ως προς την παύση της λειτουργίας των εργοστασίων.
- 154 Ως προς το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών της Fides, η απόφαση πρέπει, εν όψει του διατακτικού της και της αιτιολογικής σκέψεως 134, τρίτο εδάφιο, να

ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η Επιτροπή θεώρησε το σύστημα Fides αντίθετο προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, ως υποστήριγμα της διαπιστωθείσας συμπεράξεως.

155 Η αιτιολογική σκέψη 134, τρίτο εδάφιο, της αποφάσεως διευκρινίζει ότι το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών Fides «συνέβαλε ουσιαστικά:

- στον έλεγχο της εξέλιξης των μεριδίων της αγοράς,
- στον έλεγχο των συνθηκών προσφοράς και ζήτησης για να διατηρηθεί η πλήρης χρησιμοποίηση της παραγωγικής ικανότητας,
- στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη δυνατότητα καθιέρωσης συντονισμένων αυξήσεων των τιμών,
- στον καθορισμό του απαιτούμενου χρόνου προσωρινής διακοπής της παραγωγής.»

156 Όπως προκύπτει άλλωστε από την απόφαση, οι στατιστικές της Fides εξετάζονταν και συζητούνταν στο πλαίσιο της PWG. Συγκεκριμένα, η αιτιολογική σκέψη 57, πρώτο εδάφιο, που παραπέμπει επίσης στην αιτιολογική σκέψη 63, αναφέρει: «Η “εξέλιξη των μεριδίων της αγοράς” αναλυόταν σε κάθε συνεδρίαση της PWG βάσει προσωρινών στατιστικών στοιχείων». Επί πλέον, η αιτιολογική σκέψη 69, πρώτο εδάφιο, αναφέρει: «Συγκρίνοντας τις εβδομαδιαίες ανεκτέλεστες παραγγελίες [“Weekly Order Backlog”] και τη διαθέσιμη παραγωγική ικανότητα, η PWG εκτιμούσε τη συνολική κατάσταση της ζήτησης στη βιομηχανία χαρτονιού».

157 Οι αιτιάσεις αυτές της Επιτροπής πρέπει να θεωρηθούν αποδεδειγμένες.

158 Πρώτον, η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί το ότι οι στατιστικές της Fides συζητούνταν στο πλαίσιο της PWG.

159 Δεύτερον, καλώς η Επιτροπή έκρινε ότι οι στατιστικές της Fides εχρησιμοποιούντο, εντός του οργάνου αυτού, αφενός μεν για «τον έλεγχο της εξέλιξης των μεριδίων της αγοράς» (αιτιολογική σκέψη 134, τρίτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση), αφετέρου δε για «τον έλεγχο των συνθηκών προσφοράς και ζήτησης για να διατηρηθεί η πλήρης χρησιμοποίηση της παραγωγικής ικανότητας» και «τον καθορισμό του απαιτούμενου χρόνου προσωρινής διακοπής της παραγωγής» (αιτιολογική σκέψη 134, τρίτο εδάφιο, δεύτερη και τέταρτη περίπτωση).

160 Συγκεκριμένα, ως προς τη χρήση των στατιστικών της Fides για «τον έλεγχο της εξέλιξης των μεριδίων της αγοράς», η Stora αναγνώρισε ότι, «αν από την ανάλυση των στατιστικών προέκυπτε ότι τα επίπεδα των πωλήσεων των εθνικών ομίλων εμφάνιζαν μεγάλες διαφορές, τα μέλη της PWG [...] παρότρυναν άλληλα και δεσμεύοντο να περιορίσουν τις διακυμάνσεις στις εθνικές αγορές» (παράρτημα 39 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, παράγραφος 19).

161 Ομοίως, κατά το παράρτημα 43 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων (σημείο 1.1):

«Οι διακυμάνσεις της προσφοράς στις εθνικές αγορές εξετάζονταν και συζητούνταν σε κάθε PWG (ήτοι κάθε δύο ή τρεις μήνες) βάσει των προσωρινών στατιστικών της Fides [...] Οι στατιστικές αυτές καταρτιζόνταν ανά μήνα, το δε σύνολο υπολογιζόταν επί του ημερολογιακού έτους και όχι βάσει ολόκληρης της οικονομικής χρήσεως. Οι διακυμάνσεις που προέκυπταν από τις στατιστικές δεν αντανακλούσαν κατ' ανάγκη ακριβώς την οριστική κατάσταση του τέλους του έτους· εξ ου και δεν ήταν ασφαλές να στηριχθεί κανείς στις διακυμάνσεις αυτές.

Θα ήταν άτοπο για τους βασικούς μετέχοντες στην PWG παραγωγούς να συζητούν λεπτομερώς για τα μερίδια αγοράς σε εθνική βάση, εφόσον οι παραγωγοί δεν ήταν εις θέση να προσδιορίσουν τον τελικό προορισμό των παραδόσεών τους.

[...]

Οι συμπράξεις σχετικά με τα μερίδια αγοράς τις οποίες συνήπταν τα μέλη της PWG αφορούσαν την Ευρώπη στο σύνολό της. Οι συμπράξεις αυτές στηρίζονταν σε ετήσιους συνολικούς αριθμούς του προηγούμενου έτους, οι οποίοι είχαν συνήθως διαμορφωθεί οριστικά και ήταν διαθέσιμοι από τον μήνα Μάρτιο του επομένου έτους».

- 162 Όσο για τη χρησιμοποίηση των στατιστικών της Fides για «τον έλεγχο των συνθηκών προσφοράς και ζήτησης για να διατηρηθεί η πλήρης χρησιμοποίηση της παραγωγικής ικανότητας» και «τον καθορισμό του απαιτούμενου χρόνου προσωρινής διακοπής της παραγωγής», αρκεί να γίνει παραπομπή στη δήλωση της Stora (παράρτημα 39 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, παράγραφος 5):

«Αλληλένδετη προς την πρωτοβουλία για τις τιμές του 1987 ήταν η ανάγκη διατηρήσεως κάποιας ισορροπίας μεταξύ παραγωγής και καταναλώσεως (πολιτική της τιμής πριν από την ποσότητα). Κατά το 1988 και 1989, οι παραγωγοί χρησιμοποίησαν πλήρως ή σχεδόν πλήρως το παραγωγικό τους δυναμικό. Το 1990, ο συνδυασμός του αυξημένου παραγωγικού δυναμικού και της φθίνουσας αυξήσεως της ζήτησεως ώθησε τους παραγωγούς να αρχίσουν να εφαρμόζουν διαστήματα διακοπής, με σκοπό τη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ παραγωγής και καταναλώσεως. [...] Από τις ετήσιες εκθέσεις του παραγωγικού δυναμικού οι παραγωγοί μπορούσαν να συνάγουν για πόσο χρόνο έπρεπε να διακόψουν την παραγωγή και να ενθαρρύνουν αλλήλους για την τήρηση ενός χρόνου διακοπής που αρκούσε για τη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ παραγωγής και της ζήτησεως. [...] Τέτοια διαστήματα διακοπής δεν εφαρμόζονταν από όλους τους παραγωγούς, πράγμα που είχε ως συνέπεια ορισμένοι εξ αυτών, κατά κανόνα οι σημαντικότεροι, να υφίστανται αναλογικά μεγαλύτερες απώλειες ποσοτήτων στην προσπάθειά τους να διατηρήσουν τις τιμές στο ίδιο επίπεδο» (στην ίδια κατεύθυνση, παράγραφος 25 του ίδιου εγγράφου).

- 163 Οι δηλώσεις της Stora ενισχύονται εμμέσως από τα παραρτήματα 73 και 75 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων. Πράγματι, όπως προκύπτει από το παράρτημα 73 (βλ. ανωτέρω σκέψεις 109 επ.), ο υπεύθυνος πωλήσεων διευθυντής μάρκετινγκ του ομίλου Mayr-Melnhof/FS-Karton στη Γερμανία (ονόματι Katzner) πρότεινε στον γενικό διευθυντή της προσφεύγουσας στην Αυστρία τροποποίηση του τότε ισχύοντος συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών της Fides (σ. 5, αριθ. 5, υπό τον τίτλο «Kontrolle»). Όπως προκύπτει από το παράρτημα 75 (σ. 11), απάντηση της προσφεύγουσας σε αίτηση παροχής πληροφοριών, οι «κανόνες της Fides τροποποιήθηκαν αργότερα λίγο ως πολύ σύμφωνα με τις προτάσεις» που μνημονεύονται στο παράρτημα 73 (βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 63, δεύτερο εδάφιο, της αποφάσεως). Εν όψει του γενικού νοήματος του παραρτήματος 73, η διατυπωθείσα από τον Katzner αίτηση τροποποίησης του συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών της Fides πρέπει να γίνει αντιληπτή υπό την έννοια ότι το σύστημα αυτό δεν επέτρεπε επαρκή έλεγχο της εξελίξεως των μεριδίων αγοράς και/ή της εξετάσεως των διαστημάτων διακοπής και έπρεπε, επομένως, να βελτιωθεί ώστε να εξασφαλίζει καλύτερο έλεγχο.
- 164 Βάσει αυτών των αποδείξεων και εν όψει του γεγονότος ότι η Επιτροπή καλώς εθεώρησε ότι η προσφεύγουσα μετείχε σε συμπαιγνία ως προς τα διαστήματα διακοπής και σε συμπαιγνία ως προς τα μερίδια αγοράς εντός της PWG, ο παρών λόγος ακυρώσεως πρέπει ν' απορριφθεί.

Επί του αιτήματος ακυρώσεως του άρθρου 2 της αποφάσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 165 Η προσφεύγουσα διατείνεται, κυρίως μιν, ότι ως προς την απαγόρευση ανταλλαγής πληροφοριών για το μέλλον, το άρθρο 2 της αποφάσεως είναι διατυπωμένο κατά τρόπο τόσο γενικό και αόριστο, που καθιστά αδύνατη την εκτίμηση της φύσεως των στοιχείων που θα μπορούσαν νομίμως να ανταλλάσσονται στο μέλλον. Συγκεκριμένα, παρέχεται η εντύπωση ότι ολόκληρο σχεδόν το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών μπορεί να θεωρηθεί ως εμπύπτον στην απαγόρευση αυτή.

- 166 Περαιτέρω, το άρθρο 2 της αποφάσεως είναι άνευ αντικειμένου καθ' όσον αφορά μέτρα που εγκαταλείφθηκαν με την αναδιοργάνωση του συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών και τη δημιουργία του συνδέσμου CEPI-Cartonboard (βλ. αιτιολογική σκέψη 106 της αποφάσεως).
- 167 Επικουρικώς δε, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι το άρθρο 2 της αποφάσεως πρέπει ν' ακυρωθεί, καθ' όσον απαγορεύει την ανταλλαγή όλων των στοιχείων, ακόμη και συγκεφαλαιωμένων, σχετικά με την κατάσταση των εισερχομένων και των ανεκτελέστων παραγγελιών, ήτοι στοιχείων αμιγώς στατιστικών [βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις συμφωνίες, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές στη συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων (JO 1968, C 75, σ. 3, διορθωτικό στην JO 1968, C 84, σ. 14), και *Έβδομη Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού*, παράγραφος 7].
- 168 Η ανταλλαγή πάντως τέτοιων πληροφοριών δεν θίγει την αρχή ότι κάθε επιχειρηματίας πρέπει να διαμορφώνει αυτόνομα την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά (απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Δεκεμβρίου 1991, T-4/89, BASF κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1523, σκέψη 240). Συγκεκριμένα, η ανταλλαγή στοιχείων καθαρώς ιστορικών και μη δυναμένων να εξατομικευθούν δεν αντιβαίνει στη Συνθήκη, εκτός εάν συνδεύεται από κάποια στενότερη συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων.
- 169 Τέλος, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι το άρθρο 2 της αποφάσεως προδικάζει την έκβαση της κοινοποίησης του συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών την οποία απηύθυνε ο σύνδεσμος CEPI-Cartonboard στην Επιτροπή. Εν όψει μιας τέτοιας κοινοποίησης, η Επιτροπή υποχρεούται να ερευνήσει αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις απαλλαγής. Το κοινοποιηθέν όμως από τον CEPI-Cartonboard σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών αφορά ακριβώς την ανταλλαγή ιστορικών στοιχείων σχετικά με την κατάσταση των εισερχομένων και των ανεκτελέστων παραγγελιών.
- 170 Η Επιτροπή αμφισβητεί το ότι η απαγόρευση ανταλλαγής πληροφοριών για το μέλλον είναι υπερβολικά αόριστη. Συγκεκριμένα, αρκεί το διατακτικό και το αιτιολογικό της αποφάσεως να εμφανίζουν σε ποια αντίθετη στον ανταγωνισμό συμπεριφορά πρέπει να τεθεί τέρμα (απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975, 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73, 55/73, 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 507, σκέψεις 122 έως 124). Εν

προκειμένω, το άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, στοιχεία α' έως γ', της αποφάσεως περιλαμβάνει αφ' εαυτού λεπτομερή περιγραφή της φύσεως της μη επιτρεπομένης ανταλλαγής πληροφοριών. Περαιτέρω, τα διαπιστωθέντα πραγματικά περιστατικά σχετικά με τις ανταλλασσόμενες πληροφορίες εξετάθησαν λεπτομερώς στις αιτιολογικές σκέψεις 61 έως 68, 105 και 106 της αποφάσεως. Επί πλέον, η απόφαση περιέχει ακριβή περιγραφή των περιοριστικών αποτελεσμάτων τα οποία παρήγαγε η ανταλλαγή πληροφοριών επί των συνθηκών του ανταγωνισμού (αιτιολογικές σκέψεις 134 και 166). Συνεπώς, το περιεχόμενο της απαγορεύσεως προκύπτει σαφώς από μια ανάγνωση του άρθρου 2 της αποφάσεως σε συνδυασμό προς το σκεπτικό της.

- 171 Το δεύτερο και το τρίτο εδάφιο του άρθρου 2 της αποφάσεως περιέχει απλώς εξηγήσεις για τη μορφή την οποία μπορεί να προσλάβει μια επιτρεπτή ανταλλαγή πληροφοριών.
- 172 Η Επιτροπή αμφισβητεί επίσης το ότι η απαγόρευση έχει υπέρμετρα ευρύ περιεχόμενο. Συγκεκριμένα, το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών εξακολούθησε να είναι ασυμβίβαστο με το άρθρο 85 ακόμη και μετά τις τροποποιήσεις τις οποίες επέφερε το PWG στις 27 Νοεμβρίου 1991 (αιτιολογικές σκέψεις 105 και 106 της αποφάσεως). Για να εκτιμηθεί η ανταλλαγή πληροφοριών, πρέπει να ληφθεί υπόψη ο υψηλός βαθμός συγκεντρώσεως του τομέα, καθώς και η εξαιρετη γνώση της δομής και της πολιτικής των επί μέρους επιχειρήσεων, απόρροια της προηγηθείσας συνεργασίας εντός της PG Paperboard. Σε αγορές που χαρακτηρίζονται από συγκέντρωση, τα υπολειπόμενα περιθώρια ανταγωνισμού έγκεινται κυρίως στην αβεβαιότητα και στο απόρρητο που υπάρχουν μεταξύ των κυριοτέρων προσφερόντων ως προς τις συνθήκες της αγοράς. Η συχνή, όμως, ανταλλαγή πληροφοριών για τις ανεκτέλεστες παραγγελίες καθιστά τεχνητά την αγορά τόσο διαφανή, ώστε τα υπολειπόμενα περιθώρια ανταγωνισμού να μη μπορούν, σε τελική ανάλυση, να ενεργοποιηθούν.
- 173 Περαιτέρω, η εβδομαδιαία ανταλλαγή στατιστικών επί των εισερχομένων παραγγελιών, σε συνδυασμό προς τις εκθέσεις για την παραγωγική ικανότητα, καθιστά γνωστή τη χρήση της παραγωγικής ικανότητας του κλάδου και τον προγραμματισμό των διακοπών της παραγωγής σε επίπεδο κλάδου. Οι παραγωγοί μπορούν έτσι να διατηρούν ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησεως και να εμποδίζουν πτώση των τιμών σε περίπτωση πτώσεως της ζήτησεως. Για

την παρατήρηση αυτών των φαινομένων, δεν έχει σημασία η εξατομίκευση των μεγεθών, όπως άλλωστε δεν έχει σημασία το γεγονός ότι τα μεγέθη αυτά αφορούν τις ήδη συναφθείσες παραγγελίες. Ορθώς επομένως κατέληξε η Επιτροπή ότι η ανταλλαγή πληροφοριών επί της καταστάσεως των εισερχομένων και των ανεκτελέστων παραγγελιών, έστω και υπό συγκεφαλαιωτική μορφή, αντιβαίνει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, διότι το συμπέρασμα αυτό δικαιολογείται από τις πληροφορίες που συνέλεξε κατά την εξέταση της υποθέσεως.

- 174 Όσον αφορά, τέλος, το κοινοποιηθέν τον CEPI-Cartonboard σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι είναι διάφορο από την ανταλλαγή πληροφοριών που απετέλεσαν αντικείμενο της αποφάσεως, ιδίως διότι ο CEPI-Cartonboard επέφερε κάποιες τροποποιήσεις στο σύστημά του, ώστε να λάβει υπόψη τις επιφυλάξεις της Επιτροπής. Συνεπώς, δεν όφειλε να αντιμετωπίσει το ενδεχόμενο χορηγήσεως απαλλαγής στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 175 Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 2 της αποφάσεως έχει ως εξής:

«Οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 πρέπει να παύσουν αμέσως την ανωτέρω παράβαση, εάν δεν το έχουν ήδη πράξει. Πρέπει στο εξής να απέχουν, στα πλαίσια των δραστηριοτήτων τους στον τομέα του χαρτονιού, από οιαδήποτε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική που μπορεί να έχει το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα, συμπεριλαμβανόμενης και οποιασδήποτε ανταλλαγής εμπορικών πληροφοριών:

- α) με την οποία οι συμμετέχοντες ενημερώνονται άμεσα ή έμμεσα για την παραγωγή, τις πωλήσεις, τις ανεκτέλεστες παραγγελίες, τα ποσοστά χρησιμοποίησης των μηχανημάτων, το κόστος των τιμών πώλησης ή τα σχέδια εμπορίας των άλλων παραγωγών, ή

- β) με την οποία, ακόμη και εάν δεν κοινοποιούνται συγκεκριμένες πληροφορίες, προωθείται, διευκολύνεται ή ενθαρρύνεται μια κοινή αντίδραση του κλάδου όσον αφορά τις τιμές ή τον έλεγχο της παραγωγής ή
- γ) με την οποία μπορεί να ελεγχθεί η συμμετοχή ή η συμμόρφωση προς οποιαδήποτε ρητή ή σιωπηρή συμφωνία όσον αφορά τις τιμές ή την κατανομή της αγοράς στην Κοινότητα.

Κάθε σύστημα ανταλλαγής γενικών πληροφοριών μεταξύ τους (όπως το σύστημα Fides ή το σύστημα που θα το διαδεχθεί) πρέπει να εφαρμόζεται με τρόπο ώστε να αποκλείεται όχι μόνο η παροχή οποιωνδήποτε πληροφοριών για την εξακρίβωση της συμπεριφοράς μεμονωμένων παραγωγών, αλλά και η κοινοποίηση οποιωνδήποτε στοιχείων σχετικά με την τρέχουσα κατάσταση των εισερχόμενων και ανεκτέλεστων παραγγελιών, την πρόβλεψη του ποσοστού χρησιμοποίησης της παραγωγικής ικανότητας (έστω και αν πρόκειται, και στις δύο περιπτώσεις, για συνολικά μεγέθη) ή την παραγωγική ικανότητα κάθε μηχανήματος.

Κάθε τέτοιο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών πρέπει να περιορίζεται στη συλλογή και κοινοποίηση συγκεντρωτικών στατιστικών στοιχείων για την παραγωγή και για τις πωλήσεις που δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την προώθηση ή τη διευκόλυνση μιας κοινής βιομηχανικής συμπεριφοράς.

Οι επιχειρήσεις καλούνται επίσης να απέχουν από οποιαδήποτε ανταλλαγή πληροφοριών που έχουν σημασία για τον ανταγωνισμό πέραν εκείνων των οποίων επιτρέπεται η ανταλλαγή, και να μη συμμετέχουν σε οποιοσδήποτε συνεδριάσεις ή άλλες επαφές για να συζητήσουν τη σημασία των ανταλλασσόμενων πληροφοριών ή την πιθανή ή ενδεχόμενη αντίδραση του κλάδου ή μεμονωμένων παραγωγών στις πληροφορίες αυτές.

Τάσσεται προθεσμία τριών μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης της παρούσας απόφασης για να γίνουν οι αναγκαίες τροποποιήσεις σε οποιοδήποτε σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών.»

- 176 Όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 165, το άρθρο 2 της αποφάσεως έχει ως νομική βάση το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17. Δυνάμει δε της διατάξεως αυτής, αν η Επιτροπή διαπιστώσει παράβαση των διατάξεων, μεταξύ άλλων, του άρθρου 85, δύναται να υποχρεώσει τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις να παύσουν τη διαπιστωθείσα παράβαση.
- 177 Κατά πάγια νομολογία, η εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 μπορεί να συνεπάγεται απαγόρευση εξακολούθησεως ορισμένων δραστηριοτήτων, πρακτικών ή καταστάσεων που έχουν κριθεί παράνομες (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 6ης Μαρτίου 1974, 6/73 και 7/73, Istituto Chemioterapico Italiano και Commercial Solvents κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1974, σ. 113, σκέψη 45, και της 6ης Απριλίου 1995, C-241/91 P και C-242/91 P, RTE και ITP κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. I-743, σκέψη 90), αλλά και απαγόρευση παρόμοιας συμπεριφοράς στο μέλλον (απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Οκτωβρίου 1994, T-83/91, Tetra Pak κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-755, σκέψη 220).
- 178 Επί πλέον, κατά το μέτρο που η εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 πρέπει να γίνεται σε συνάρτηση προς τη διαπιστωθείσα παράβαση, η Επιτροπή έχει την εξουσία να καθορίζει την έκταση των υποχρεώσεων τις οποίες υπέχουν οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις προκειμένου να τεθεί τέρμα στην εν λόγω παράβαση. Οι βαρύνουσες κατ' αυτόν τον τρόπο τις επιχειρήσεις υποχρεώσεις δεν πρέπει να υπερβαίνουν το μέτρο που είναι ενδεδειγμένο και αναγκαίο για να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος σκοπός, δηλαδή η αποκατάσταση της νομιμότητας σε σχέση με τους κανόνες που παραβιάστηκαν (προαναφερθείσα απόφαση RTE και ITP κατά Επιτροπής, σκέψη 93· βλ., στην ίδια κατεύθυνση, αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουνίου 1995, T-7/93, Langnese-Iglo κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1533, σκέψη 209, και T-9/93, Schöller κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1611, σκέψη 163).
- 179 Όσον αφορά, κατ' αρχάς, το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή, εκδίδοντας το άρθρο 2 της αποφάσεως χωρίς να αποφανθεί αν το κοινοποιηθέν από τον σύνδεσμο CEPI-Cartonboard σύστημα συμβιβάζεται ή όχι με το άρθρο

85, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιον, επισημαίνεται ότι η κοινοποίηση στην οποία προέβη ο σύνδεσμος αυτός στις 6 Δεκεμβρίου 1993 αφορούσε ένα νέο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών, διαφορετικό από εκείνο το οποίο εξέτασε με την απόφαση η Επιτροπή. Συνεπώς, η Επιτροπή, θεσπίζοντας το άρθρο 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως, δεν είναι δυνατόν να εκτίμησε τη νομιμότητα του νέου συστήματος στο πλαίσιο της αποφάσεως αυτής. Δικαιολογημένα, άρα, περιορίστηκε στην εξέταση του παλαιού συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών και έλαβε θέση επ' αυτού με το άρθρο 2 της αποφάσεως.

180 Επί πλέον, πρέπει ν' απορριφθεί το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να κάνει χρήση της εξουσίας να της απευθύνει διαταγές δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17, κατά το μέτρο που οι διαταγές αυτές αφορούν πτυχές του συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών που εγκαταλείφθηκαν πριν από την έκδοση της αποφάσεως. Αρχεί να σημειωθεί σχετικά ότι η προσφεύγουσα αμφισβητεί την καθ' ύλην έκταση των διαταγών που περιέχονται στο άρθρο 2 της αποφάσεως, πράγμα που αποδεικνύει το έννομο συμφέρον που είχε η Επιτροπή να προσδιορίσει την έκταση των υποχρεώσεων των επιχειρήσεων, μεταξύ των οποίων και της προσφεύγουσας (βλ., στην ίδια κατεύθυνση, απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Μαρτίου 1983, 7/82, GVL κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 483, σκέψεις 26 έως 28).

181 Για να ελεγχθεί, ακολούθως, αν — όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα — η περιεχόμενη στο άρθρο 2 της αποφάσεως εντολή είναι ευρύτερη του δέοντος, πρέπει να εξετασθεί το περιεχόμενο καθεμιάς από τις απαγορεύσεις τις οποίες επιβάλλει στις επιχειρήσεις.

182 Η απαγόρευση του άρθρου 2, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος — κατά την οποία οι επιχειρήσεις πρέπει στο εξής να απέχουν από οιαδήποτε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική δυνάμενη να έχει το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα με τις παραβάσεις που διαπιστώνονται στο άρθρο 1 της αποφάσεως — έχει ως μοναδικό σκοπό να εμποδίσει τις επιχειρήσεις να συνεχίσουν να εκδηλώνουν τη συμπεριφορά της οποίας διαπιστώθηκε ο παράνομος χαρακτήρας. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή, θεσπίζοντας την απαγόρευση αυτή, δεν υπερέβη τις εξουσίες που της αναθέτει το άρθρο 3 του κανονισμού 17.

- 183 Ως προς το άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, στοιχεία α', β' και γ', οι διατάξεις του αφορούν ειδικότερα την απαγόρευση ανταλλαγής εμπορικών πληροφοριών στο μέλλον.
- 184 Η περιεχόμενη στο άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', εντολή, που απαγορεύει στο εξής κάθε ανταλλαγή εμπορικών πληροφοριών από τις οποίες οι μετέχοντες μπορούν να αντλήσουν, άμεσα ή έμμεσα, ατομικές πληροφορίες για τις ανταγωνίστριες επιχειρήσεις, προϋποθέτει ότι, με την απόφαση της Επιτροπής, έχει διαπιστωθεί ο παράνομος χαρακτήρας της ανταλλαγής πληροφοριών αυτής της φύσεως υπό το πρίσμα του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.
- 185 Διαπιστώνεται, συναφώς, ότι το άρθρο 1 της αποφάσεως δεν λέει ότι η ανταλλαγή ατομικών εμπορικών πληροφοριών συνιστά, αυτή καθαυτή, παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.
- 186 Γενικότερα ορίζει ότι οι επιχειρήσεις παρέβησαν το άρθρο αυτό της Συνθήκης συμμετέχοντας σε συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική με τις οποίες, μεταξύ άλλων, «αντήλλαξαν εμπορικές πληροφορίες (για τις παραδόσεις, τις τιμές, την παύση της λειτουργίας των εργοστασίων, τις ανεκτέλεστες παραγγελίες και τα ποσοστά χρησιμοποίησης των μηχανημάτων) για τη στήριξη των παραπάνω μέτρων».
- 187 Δεδομένου όμως ότι το διατακτικό της αποφάσεως πρέπει, κατά πάγια νομολογία, να γίνεται νοητό υπό το πρίσμα του αιτιολογικού της (προαναφερθείσα απόφαση *Suiker Unie* κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 122), σημειώνεται ότι η αιτιολογική σκέψη 134, δεύτερο εδάφιο, της αποφάσεως αναφέρει:

«Η μεταξύ των παραγωγών ανταλλαγή συνήθως εμπιστευτικών και λεπτής φύσης ατομικών εμπορικών πληροφοριών στις συνεδριάσεις της PG Paperboard (και ιδίως της JMC) σχετικά με τις ανεκτέλεστες παραγγελίες, την παύση της λειτουργίας των μηχανημάτων και τα ποσοστά παραγωγής, είχαν σαφώς

αντι-ανταγωνιστικό χαρακτήρα και στόχος τους ήταν η εξασφάλιση όσο το δυνατό ευνοϊκότερων προϋποθέσεων για την εφαρμογή των συμπεφωνημένων πρωτοβουλιών για τις τιμές (...).»

- 188 Επομένως, εφόσον η Επιτροπή έκρινε προσηκόντως, με την απόφαση, ότι η ανταλλαγή ατομικών εμπορικών πληροφοριών συνιστούσε, αυτή καθαυτή, παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, η απαγόρευση μιας τέτοιας ανταλλαγής πληροφοριών στο μέλλον πληροί τις προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17.
- 189 Όσον αφορά τις απαγορεύσεις ανταλλαγής εμπορικών πληροφοριών που κατονομάζονται στο άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, στοιχεία β' και γ', της αποφάσεως, πρέπει να εξετασθούν υπό το πρίσμα του δευτέρου, του τρίτου και του τετάρτου εδαφίου του ίδιου αυτού άρθρου, που αναπτύσσουν το περιεχόμενό τους. Σ' αυτό ακριβώς το πλαίσιο πρέπει να προσδιορισθεί εάν και κατά πόσον η Επιτροπή έκρινε παράνομες τις εν λόγω ανταλλαγές, με δεδομένο το ότι η έκταση των βαρυνουσών τις επιχειρήσεις υποχρεώσεων πρέπει να περιοριστεί στο μέτρο που είναι αναγκαίο για ν' αποκατασταθεί η νομιμότητα της συμπεριφοράς τους υπό το πρίσμα του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.
- 190 Η απόφαση πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η Επιτροπή θεώρησε το σύστημα Fides αντίθετο προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, ως υποστήριγμα της διαπιστωθείσας συμπράξεως (αιτιολογική σκέψη 134, τρίτο εδάφιο, της αποφάσεως). Την ερμηνεία αυτή επιρρωννύει το γράμμα του άρθρου 1 της αποφάσεως, κατά το οποίο οι επιχειρήσεις αντήλλασαν εμπορικές πληροφορίες «για τη στήριξη των παραπάνω μέτρων» που κρίθηκαν αντίθετα στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.
- 191 Η έκταση των απαγορεύσεων του άρθρου 2, πρώτο εδάφιο, στοιχεία β' και γ', της αποφάσεως για το μέλλον πρέπει να εκτιμηθεί υπό το φως της ερμηνείας αυτής, την οποία παρέχει η Επιτροπή για το αν το σύστημα Fides συμβιβάζεται με το άρθρο 85 της Συνθήκης.

- 192 Συναφώς, αφενός μεν οι εν λόγω απαγορεύσεις δεν περιορίζονται στις ανταλλαγές ατομικών εμπορικών πληροφοριών, αλλ' αφορούν και τις ανταλλαγές ορισμένων συγκεντρωτικών στατιστικών στοιχείων (άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο β', και δεύτερο εδάφιο, της αποφάσεως). Αφετέρου δε το άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, στοιχεία β' και γ', της αποφάσεως απαγορεύει την ανταλλαγή ορισμένων στατιστικών πληροφοριών, για ν' αποφευχθεί η δημιουργία ενός πιθανού υποβάθρου ενδεχομένης αντίθετης στον ανταγωνισμό συμπεριφοράς.
- 193 Μια τέτοια απαγόρευση, καθόσον αποσκοπεί στην παρεμπόδιση της ανταλλαγής αμγώς στατιστικών πληροφοριών μη έχουσών τον χαρακτήρα ατομικών ή δυναμένων να εξατομικευθούν πληροφοριών, με την αιτιολογία ότι οι ανταλλασσόμενες πληροφορίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για αντίθετους στον ανταγωνισμό σκοπούς, υπερβαίνει το μέτρο που είναι αναγκαίο προς αποκατάσταση της νομιμότητας της διαπιστωθείσας συμπεριφοράς. Ειδικότερα, αφενός μεν από την απόφαση δεν προκύπτει ότι η Επιτροπή θεώρησε αυτή καθαυτή την ανταλλαγή στατιστικών στοιχείων ως παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Αφετέρου δε το γεγονός και μόνον ότι ένα σύστημα ανταλλαγής στατιστικών πληροφοριών ενδέχεται να χρησιμοποιηθεί για αντίθετους στον ανταγωνισμό σκοπούς δεν το καθιστά αντίθετο στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, διότι, υπ' αυτές τις συνθήκες, πρέπει να διαπιστωθεί ότι αυτό παράγει *in concreto* αντίθετα στον ανταγωνισμό αποτελέσματα.
- 194 Κατά συνέπεια, το άρθρο 2, πρώτο έως τέταρτο εδάφιο, της αποφάσεως πρέπει να ακυρωθεί, πλην των ακολούθων χωρίων:

«Οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 πρέπει να παύσουν αμέσως την ανωτέρω παράβαση, εάν δεν το έχουν ήδη πράξει. Πρέπει στο εξής να απέχουν, στα πλαίσια των δραστηριοτήτων τους στον τομέα του χαρτονιού, από οιαδήποτε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική που μπορεί να έχει το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα, συμπεριλαμβανόμενης και οποιασδήποτε ανταλλαγής εμπορικών πληροφοριών:

- α) με την οποία οι συμμετέχοντες ενημερώνονται άμεσα ή έμμεσα για την παραγωγή, τις πωλήσεις, τις ανεκτέλεστες παραγγελίες, τα ποσοστά χρησιμοποίησης των μηχανημάτων, το κόστος των τιμών πώλησης ή τα σχέδια εμπορίας των άλλων παραγωγών.

Κάθε σύστημα ανταλλαγής γενικών πληροφοριών μεταξύ τους (όπως το σύστημα Fides ή το σύστημα που θα το διαδεχθεί), πρέπει να εφαρμόζεται με τρόπο ώστε να αποκλείεται η παροχή οποιωνδήποτε πληροφοριών για την εξακρίβωση της συμπεριφοράς μεμονωμένων παραγωγών.»

Επί του αιτήματος ακυρώσεως ή μειώσεως του προστίμου

A — Επί του λόγου ακυρώσεως ότι κατά τον καθορισμό του γενικού ύψους των προστίμων παρεισέφρησε κατάφωρη πλάνη περί το δίκαιο ή περί τα πράγματα

- 195 Ο λόγος ακυρώσεως περιλαμβάνει πέντε σκέλη. Κάθε σκέλος θα εξεταστεί χωριστά.

Επί του πρώτου σκέλους, ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη κατά τον προσδιορισμό του περιεχομένου των παραβάσεων

- 196 Παραπέμποντας στους λόγους τους οποίους επικαλέστηκε προς στήριξη του αιτήματός της περί ακυρώσεως του άρθρου 1 της αποφάσεως, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι το γενικό επίπεδο των προστίμων πρέπει να μειωθεί αισθητά. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή δεν απέδειξε την ύπαρξη συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής για τον καταμερισμό της αγοράς και τον έλεγχο της προσφοράς, ούτε την ύπαρξη συμφωνιών για τις τιμές.
- 197 Υπενθυμίζεται ότι όλοι οι λόγοι τους οποίους επικαλέστηκε η προσφεύγουσα προς στήριξη του αιτήματός της περί ακυρώσεως του άρθρου 1 της αποφάσεως απορρίφθηκαν.
- 198 Κατά συνέπεια, το πρώτο σκέλος του παρόντος λόγου ακυρώσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτό.

Επί του δευτέρου σκέλους, ότι δεν υπήρξε λεπτομερής ρύθμιση της αγοράς χαρτονιού εντός της Κοινότητας

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 199 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι, και αν ακόμη υποτεθεί ότι οι φερόμενες παραβάσεις διαπράχθηκαν, δεν συνιστούσαν «λεπτομερέστατη ρύθμιση της κοινοτικής αγοράς χαρτονιού» (αιτιολογική σκέψη 168, πέμπτη περίπτωση, της αποφάσεως). Αντιθέτως, οι φερόμενες παραβάσεις γενικότερη μόνον επίπτωση μπορούσαν να έχουν στον ανταγωνισμό.
- 200 Σ' αυτή την αλληλουχία, η απόφαση περιέχει αντιφατικές κρίσεις για τον χαρακτήρα των αντιθέτων στον ανταγωνισμό μέτρων που φέρεται ότι έθεσε σε εφαρμογή. Παραδείγματος χάριν, στην αιτιολογική σκέψη 52, η φερόμενη συμπαιγνία ως προς τον καταμερισμό της αγοράς, περιγράφεται ως γενική συναίνεση περί μη αυξήσεως των αντιστοίχων μεριδίων αγοράς, ενώ στην αιτιολογική σκέψη 60 γίνεται μνεία περί ετησίων διαπραγματεύσεων επί των μεριδίων αγοράς. Εν πάση περιπτώσει, δεν πρόκειται για λεπτομερή ρύθμιση της αγοράς του χαρτονιού, εφόσον μάλιστα η Επιτροπή δεν ισχυρίστηκε καν ότι υπήρχε διαβούλευση για τον καθορισμό ποσοτώσεων για κάθε ποιότητα χαρτονιού.
- 201 Βάσει των περιλαμβανομένων στην απόφαση διαπιστώσεων, η Επιτροπή εμμένει ότι οι παραγωγοί ρυθμίζαν λεπτομερώς την αγορά του χαρτονιού.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 202 Διαπιστώθηκε ήδη ότι η Επιτροπή απέδειξε ότι συνέτρεχαν ως προς την προσφεύγουσα τα συστατικά στοιχεία της διαπιστωθείσας στο άρθρο 1 της αποφά-

σεως παραβάσεως, ήτοι συμπαιγνία ως προς τις τιμές, συμπαιγνία ως προς τα διαστήματα διακοπής της λειτουργίας και συμπαιγνία ως προς τα μερίδια αγοράς. Διαπιστώθηκε επίσης ότι οι επιχειρήσεις που συναντώνταν στο πλαίσιο της PWG, όπως η προσφεύγουσα, συνήψαν συμφωνία στα τέλη του 1987. Επί πλέον, η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ότι οι ημερομηνίες και η σειρά αποστολής των ανατιμήσεων προσχεδιάζονταν από την PWG και ότι η JMC ήταν ενήμερη σχετικώς (βλ. αιτιολογική σκέψη 73 της αποφάσεως), ούτε ότι η JMC είχε ως έργο να επεξεργάζεται τις λεπτομέρειες των πρωτοβουλιών για τις τιμές που απεφάσιζε η PWG για καθεμία χώρα μεμονωμένα και για τους κυριότερους πελάτες (αιτιολογική σκέψη 44, δεύτερο εδάφιο, δεύτερη περίπτωση).

- 203 Τέλος, η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί τη διαπίστωση της Επιτροπής ότι «η σύμπραξη κάλυπτε όλο σχεδόν το έδαφος της Κοινότητας», ούτε ότι «οι επιχειρήσεις που συμμετείχαν στην παράβαση [κάλυπταν] σχεδόν ολόκληρη την αγορά» (αιτιολογική σκέψη 168, δεύτερη και τέταρτη περίπτωση, της αποφάσεως).
- 204 Υπ' αυτές τις συνθήκες, δεν ευσταθεί να αμφισβητεί τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι οι μετέχουσες στην παράβαση επιχειρήσεις είχαν προβεί σε «λεπτομερής-στατη ρύθμιση της κοινοτικής αγοράς χαρτονιού» (αιτιολογική σκέψη 168, πέμπτη περίπτωση, της αποφάσεως).
- 205 Επομένως, το δεύτερο σκέλος του λόγου ακυρώσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτό.

Επί του τρίτου σκέλους, ότι η μυστικότητα και η απόκρυψη δεν μπορούν να θεωρηθούν ως επιβαρυντικές της παραβάσεως περιστάσεις

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 206 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή εθεώρησε ως επιβαρυντικό στοιχείο το γεγονός ότι ελήφθησαν περίπλοκα μέτρα για ν' αποκρυφθεί η φύση και η έκταση της συμπαιγνίας (αιτιολογικές σκέψεις 167 και 168 της αποφάσεως).

- 207 Η έλλειψη επισήμων πρακτικών ή εγγράφων αφορώντων τις συναντήσεις της PWG και της JMC επ' ουδενί λόγω αποτελεί περίπλοκο μέτρο. Ο ισχυρισμός της Επιτροπής ότι ελαμβάνοντο μέτρα για ν' αποφεύγεται η τήρηση σημειώσεων απ' όσους μετείχαν στις συνεδριάσεις είναι αναπόδεικτος. Και αν ακόμη θεωρηθούν αποδεδειγμένα, ούτε αυτά τα μέτρα μπορούν να χαρακτηριστούν περίπλοκα. Εν πάση περιπτώσει, εφόσον άλλωστε η Επιτροπή εσφαλμένως θεώρησε ότι οι παραβάσεις είχαν διαπραχθεί εκ προθέσεως, δεν μπορούσε επί πλέον να λάβει υπόψη τα υποτιθέμενα μέτρα που αποσκοπούσαν στην απόκρυψη της συμπράξεως.
- 208 Όσο για την υποτιθέμενη εκ των προτέρων «σκηνοθέτηση» των ημερομηνιών κατά τις οποίες ετίθεντο σε ισχύ οι ανατιμήσεις, η προσφεύγουσα τονίζει ότι η διαβούλευση ως προς τις τιμές συνεπαγόταν κατ' ανάγκην διαβούλευση σχετικά με την εφαρμογή των ανατιμήσεων, που αφορούσε τουλάχιστον τους «επί κεφαλής». Εφόσον η Επιτροπή θεώρησε ότι οι παραβάσεις είχαν διαπραχθεί εκ προθέσεως, δεν μπορούσε, επί πλέον, να λάβει υπόψη στοιχεία που κατ' ανάγκην συνδέονται με την εκ προθέσεως παράβαση.
- 209 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι είχε την εξουσία να θεωρήσει ότι η μυστικότητα της δράσεως έπρεπε να συνεκτιμηθεί στη βαρύτητα της παραβάσεως. Συγκεκριμένα, οι εκ προθέσεως παραβάσεις των κανόνων του ανταγωνισμού δεν συνοδεύονται κατ' ανάγκην από μέτρα αποκρύψεως. Εν προκειμένω, όσοι μετείχαν στη σύμπραξη δεν συμφώνησαν απλώς να μη διατηρούν σημειώσεις από τις διεξαγόμενες συζητήσεις (πρακτικό της ενώπιον της Επιτροπής ακροάσεως, σ. 46), αλλά και προγραμματίζαν λεπτομερώς την εξέλιξη των διαφορών πρωτοβουλιών για τις τιμές (αιτιολογική σκέψη 73 της αποφάσεως). Ορθώς, επομένως, η Επιτροπή έκρινε ότι η μυστικότητα της δράσεως συνιστούσε επιβαρυντικό στοιχείο που έπρεπε να συνεκτιμηθεί κατά την επιμέτρηση των προστίμων.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 210 Κατά την αιτιολογική σκέψη 167, τρίτο εδάφιο, της αποφάσεως, «μια ιδιαίτερα σοβαρή πτυχή της παράβασης είναι ότι, σε μια προσπάθεια να αποκρύψουν την ύπαρξη της σύμπραξης, οι επιχειρήσεις έφτασαν μέχρι το σημείο να προκαθο-

ρίζουν το χρόνο και τη σειρά με την οποία κάθε μεγάλος παραγωγός θα [ανήγγελλε] τις νέες αυξήσεις τιμών σε ολόκληρη την κοινή αγορά». Στην απόφαση επισημαίνεται περαιτέρω ότι «οι παραγωγοί, βάσει του εν λόγω περιπλοκου συστήματος παραπλάνησης, θα μπορούσαν να αποδώσουν τη σειρά των ομοιόμορφων και τακτικών αυξήσεων των τιμών σε ολόκληρο τον τομέα του χαρτονιού στο φαινόμενο “ολιγοπωλιακής συμπεριφοράς”» (αιτιολογική σκέψη 73, τρίτο εδάφιο). Τέλος, κατά την αιτιολογική σκέψη 168, έκτη περίπτωση, η Επιτροπή καθόρισε το γενικό επίπεδο των προστίμων εν όψει του ότι «ελήφθησαν περίπλοκα μέτρα για να συγκαλυφθεί η αληθινή φύση και η έκταση της αθέμιτης συνεργασίας (ανυπαρξία οποιωνδήποτε επίσημων πρακτικών ή εγγράφων για την PWG και την JMC· αποτροπή της τήρησης σημειώσεων· σκηνοθέτηση του χρόνου και της σειράς με την οποία αναγγέλλονταν οι αυξήσεις των τιμών για να μπορεί να υποστηριχθεί ότι “ακολουθούσαν” άλλες κ.λπ.)».

- 211 Η προσφεύγουσα δεν αποκρούει τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι οι επιχειρήσεις προγραμματίζουν τον χρόνο και τη σειρά αποστολής των επιστολών με τις οποίες ανήγγελλαν τις ανατιμήσεις. Όσον αφορά, περαιτέρω, το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι η σκηνοθέτηση αυτή του χρόνου και της σειράς των επιστολών αναγγελίας των ανατιμήσεων αποσκοπούσε στην απόκρυψη της υπάρξεως διαβουλεύσεως για τις τιμές, η προσφεύγουσα ουδόλως εξήγησε γιατί η διαβούλευση περί τον χρόνο και τη σειρά των επιστολών αναγγελίας των ανατιμήσεων είχε διαφορετικό σκοπό από εκείνον τον οποίο διαπίστωσε η Επιτροπή.
- 212 Όσον αφορά την έλλειψη επίσημων πρακτικών και τη σχεδόν παντελή έλλειψη σημειώσεων εσωτερικής χρήσεως από τις συναντήσεις της PWG και της JMC, συνιστούν, εν όψει του πλήθους, της χρονικής διάρκειας και της φύσεως των εν λόγω συζητήσεων, επαρκή απόδειξη του ισχυρισμού της Επιτροπής ότι οι μετέχοντες απετρέποντο από του να τηρούν σημειώσεις.
- 213 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι οι επιχειρήσεις που μετείχαν στις συναντήσεις αυτών των οργάνων όχι μόνον είχαν επίγνωση του παρανόμου της συμπεριφοράς τους, αλλά και ελάμβαναν μέτρα αποκρύψεως της συμπαιγνίας.

Επομένως, καλώς η Επιτροπή θεώρησε τα μέτρα αυτά ως επιβαρυντική περίπτωση κατά την εκτίμηση της βαρύτητας της παραβάσεως.

214 Επομένως, το τρίτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως πρέπει ν' απορριφθεί.

Επί του τετάρτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως, ότι η Επιτροπή κακώς έκρινε ότι η σύμπραξη «επέτυχε σε μεγάλο βαθμό τους στόχους της»

Επιχειρήματα των διαδίκων

215 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί ότι «η σύμπραξη επέτυχε σε μεγάλο βαθμό τους στόχους της» (αιτιολογική σκέψη 168 της αποφάσεως). Στηριζόμενη στη δική της περιγραφή των ιδιομορφιών της αγοράς του χαρτονιού (σκέψεις 48 επ. ανωτέρω) και στην έκθεση LE, υποστηρίζει ότι είναι αστήρικτη η υπόθεση ότι η εξέλιξη των τιμών δεν θα ήταν εντελώς όμοια αν δεν είχε υπάρξει καμμία διαβούλευση μεταξύ των παραγωγών.

216 Ισχυρίζεται ότι οι διαπιστώσεις της Επιτροπής σχετικά με την εξέλιξη του κόστους και του προϊόντος των πωλήσεων στον τομέα του χαρτονιού δεν ισχύουν ως προς αυτήν. Επί πλέον, τα περιεχόμενα στην απόφαση στοιχεία σχετικά με τα κέρδη εκμεταλλεύσεως (αιτιολογική σκέψη 16) είναι παραπλανητικά. Συγκεκριμένα, η απόσβεση του κόστους επενδύσεως αντιπροσωπεύει 27 % περίπου της μέσης τιμής του χαρτονιού. Η Επιτροπή όμως δεν έλαβε υπόψη το στοιχείο αυτό κατά τον υπολογισμό του μέσου κέρδους εκμεταλλεύσεως των παραγωγών. Κατά συνέπεια, όταν λέει ότι αυτό το μέσο κέρδος εκμεταλλεύσεως ανήλθε σε 20 % περίπου για το χρονικό διάστημα μεταξύ 1986 και 1991, αυτό σημαίνει, στην πραγματικότητα, πραγματική ζημία 7 % περίπου.

- 217 Προς στήριξη των ισχυρισμών της ότι η διαβούλευση επί των τιμών δεν είχε αντίκτυπο στην αγορά, η προσφεύγουσα παραπέμπει σε πίνακες που παριστούν την εξέλιξη των τιμών καταλόγου της σε σχέση με την εξέλιξη των ακαθαρίστων τιμών τις οποίες πράγματι επέτυχε στην αγορά. Οι πίνακες αυτοί, που παριστούν την εξέλιξη των τιμών ανά πελάτη και ανά αντιπροσωπευτική ποιότητα χαρτονιού στις κυριότερες εθνικές αγορές της, δείχνουν τη σημαντική απόσταση που υπήρχε μεταξύ των τιμών καταλόγου και των τιμών των συναλλαγών.
- 218 Η Επιτροπή επισημαίνει, προεισαγωγικώς, ότι πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ δύο ειδών αποτελεσμάτων των τιμολογιακών πρωτοβουλιών στην αγορά. Ως προς το πρώτο είδος αποτελεσμάτων, ότι δηλαδή οι συμφωνούμενες εντός της PG Paperboard τιμές χρησίμευαν ως βάση για τις διαπραγματεύσεις με τους πελάτες, η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί την ύπαρξή τους. Συνεπώς, είναι αδιανόητο να μην παρήχθη και το δεύτερο είδος αποτελεσμάτων, ήτοι ο αντίκτυπος των πρωτοβουλιών ανατιμήσεως επί των πραγματικών τιμών της αγοράς, διότι η βάση διαπραγματεύσεως των τιμών, την οποία ορίζει ο πωλητής, έχει πάντοτε επίπτωση στις τιμές των συναλλαγών. Τούτο ισχύει πολλώ μάλλον όταν όλοι οι πωλητές είχαν την ίδια βάση διαπραγματεύσεως.
- 219 Περαιτέρω, οι κατασκευαστές χαρτονιού προσπαθούσαν, στις διαπραγματεύσεις τους με τους πελάτες, να επιβάλλουν τις συμφωνηθείσες ανατιμήσεις (βλ. παράρτημα 73 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, σ. 2).
- 220 Ασφαλώς, δεν ήταν πάντοτε δυνατό να επιβάλλονται οι ανατιμήσεις στον ίδιο βαθμό σε όλους τους πελάτες και σε όλες τις αγορές (αιτιολογικές σκέψεις 100 έως 102 της αποφάσεως). Όπως όμως προκύπτει από διάφορα εσωτερικά έγγραφα συνταχθέντα από τους ίδιους τους παραγωγούς (έγγραφα C-4-1 και C-11-11), τέτοιου είδους δυσχέρειες κατά την εφαρμογή των ανατιμήσεων δεν σημαίνουν ότι αυτές δεν εστέφθησαν με επιτυχία.

- 221 Ούτε οι πίνακες τους οποίους επικαλείται η προσφεύγουσα αναιρούν τις διαπιστώσεις της Επιτροπής. Η αποδεικτική ισχύς των πινάκων αυτών δεν μπορεί να αναγνωριστεί, ιδίως διότι δείχνουν τις ανατιμήσεις «κομματιαστά». Επί πλέον, ενώ η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι οι πίνακες δείχνουν την εξέλιξη των τιμολογούμενων τιμών ανά πελάτη και ανά αντιπροσωπευτική ποιότητα, δεν εξέθεσε ποια κριτήρια χρησιμοποίησε για να επιλέξει τα σχετικά τιμολόγια.
- 222 Η έκθεση LE, άλλωστε, δεν αποδεικνύει την έλλειψη σχέσεως μεταξύ των αναγγελλομένων τιμών και των τιμών των συναλλαγών. Αντιθέτως, οι πίνακες 10 και 11 της εκθέσεως αυτής δείχνουν σαφώς ότι η εξέλιξη των τιμών των συναλλαγών ακολουθούσε τον μέσο όρο των αναγγελλομένων τιμών. Για την περίοδο 1988/1989, η μελέτη διαπιστώνει μάλιστα την ύπαρξη γραμμικής σχέσεως μεταξύ των τιμών αυτών, πράγμα που παραδέχτηκε άλλωστε ο συντάκτης της μελέτης κατά την ενώπιον της Επιτροπής ακρόαση (πρακτικό, σ. 21 και 28). Κατά συνέπεια, οι ομοιόμορφες αυξήσεις των τιμών καταλόγου επέτρεπαν στους κατασκευαστές χαρτονιού να επιτυγχάνουν σημαντική αύξηση των τιμών των συναλλαγών.
- 223 Τέλος, είναι άνευ σημασίας αν οι ομοιόμορφες αυξήσεις των τιμών καταλόγου αποφασίζονταν όντως — όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα — σε συνάρτηση με την εξέλιξη του κόστους. Οι περιεχόμενες άλλωστε στην απόφαση πληροφορίες σχετικά με την εξέλιξη του κόστους και τον ορισμό του κέρδους εκμεταλλεύσεως έχουν ληφθεί από την έκθεση LE.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 224 Κατά την αιτιολογική σκέψη 168, έβδομη περίπτωση, της αποφάσεως, η Επιτροπή καθόρισε το γενικό επίπεδο των προστίμων λαμβάνοντας, μεταξύ άλλων, υπόψη το γεγονός ότι «η σύμπραξη επέτυχε σε μεγάλο βαθμό τους στόχους της». Η εκτίμηση αυτή αναφέρεται αδιαμφισβήτητα στα αποτελέσματα τα οποία επέφερε στην αγορά η διαπιστωθείσα στο άρθρο 1 της αποφάσεως παράβαση.

- 225 Για να ελεγχθεί η εκτίμηση την οποία εξέφερε η Επιτροπή επί των αποτελεσμάτων της παραβάσεως, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι αρκεί να εξετάσει την εκτίμηση την οποία εξέφερε επί των αποτελεσμάτων της συμπαιγνίας ως προς τις τιμές. Συγκεκριμένα, η εξέταση των αποτελεσμάτων της συμπαιγνίας ως προς τις τιμές, των μόνων δηλαδή αποτελεσμάτων τα οποία αμφισβητεί η προσφεύγουσα, παρέχει τη δυνατότητα να εκτιμηθεί γενικώς η επιτυχία της συμπράξεως, διότι η συμπαιγνία ως προς τα διαστήματα διακοπής της λειτουργίας και η συμπαιγνία ως προς τα μερίδια της αγοράς απέβλεπαν στη κατοχύρωση της επιτυχίας των εναρμονισμένων πρωτοβουλιών για τις τιμές.
- 226 Όσον αφορά τη συμπαιγνία ως προς τις τιμές, η Επιτροπή εκτίμησε τα γενικά της αποτελέσματα. Επομένως, και αν ακόμη υποθεθεί ότι τα παρεχόμενα από την προσφεύγουσα ατομικά στοιχεία αποδεικνύουν, όπως ισχυρίζεται, ότι η συμπαιγνία ως προς τις τιμές είχε γι' αυτήν λιγότερο σημαντικά αποτελέσματα από εκείνα που σημειώθηκαν στο σύνολο της ευρωπαϊκής αγοράς χαρτονιού, τα ατομικά αυτά στοιχεία δεν αρκούν αφ' εαυτών για ν' αναιρέσουν την εκτίμηση της Επιτροπής. Περαιτέρω, ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή στηρίχτηκε, στην αιτιολογική σκέψη 16 της αποφάσεως, σε εσφαλμένο ορισμό του μέσου κέρδους εκμεταλλεύσεως το οποίο πραγματοποίησαν οι παραγωγοί χαρτονιού είναι επίσης αλυσιτελής. Συγκεκριμένα, κανένα έρεισμα δεν βρίσκει η υπόθεση ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη το ορισθέν κατ' αυτόν τον τρόπο κέρδος εκμεταλλεύσεως, όταν εκτιμούσε τα αποτελέσματα που είχε στην αγορά η συμπαιγνία ως προς τις τιμές, ούτε άλλωστε ότι το πραγματοποιηθέν κέρδος εκμεταλλεύσεως έπρεπε να ληφθεί υπόψη για την εκτίμηση αυτή.
- 227 Από την απόφαση προκύπτει, όπως επιβεβαίωσε επ' ακροατηρίου η Επιτροπή, ότι έγινε διάκριση μεταξύ τριών ειδών αποτελεσμάτων. Επί πλέον, η Επιτροπή στηρίχτηκε στο γεγονός ότι οι πρωτοβουλίες για τις τιμές θεωρήθηκαν, σε γενικές γραμμές, ως επιτυχία από τους ίδιους τους παραγωγούς.
- 228 Το πρώτο είδος αποτελεσμάτων το οποίο έλαβε υπόψη η Επιτροπή — χωρίς ν' αμφισβητηθεί από την προσφεύγουσα — συνίσταται στο ότι οι συμφωνούμενες ανατιμήσεις αναγγέλλοντο πράγματι στους πελάτες. Οι νέες τιμές χρησιμοποιούν έτσι ως σημείο αφετηρίας, σε περίπτωση ατομικών διαπραγματεύσεων των τιμών των συναλλαγών με τους πελάτες (βλ. ιδίως αιτιολογικές σκέψεις 100 και 101, πέμπτο και έκτο εδάφιο, της αποφάσεως).

229 Το δεύτερο είδος αποτελεσμάτων συνίσταται στο ότι η εξέλιξη των τιμών των συναλλαγών ακολουθούσε την εξέλιξη των αναγγελλομένων τιμών. Όπως υποστηρίζει συναφώς η Επιτροπή, «οι παραγωγοί όχι μόνον ανήγγειλαν τις συμπεφωνημένες αυξήσεις των τιμών, αλλά και, με ελάχιστες εξαιρέσεις, ελάμβαναν αυστηρά μέτρα για να τις επιβάλλουν στους πελάτες» (αιτιολογική σκέψη 101, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως). Δέχεται ότι οι πελάτες επιτύγχαναν ενίοτε παραχωρήσεις όσον αφορά την έναρξη ισχύος των ανατιμήσεων ή ατομικές εκπτώσεις, ιδίως σε περίπτωση μεγάλων παραγγελιών, και ότι «η μέση καθαρή αύξηση που προέκυπτε μετά από όλες τις εκπτώσεις, τις μειώσεις και τις άλλες παραχωρήσεις ήταν πάντα μικρότερη από το ολόκληρο ποσό της αναγγελλόμενης αύξησης» (αιτιολογική σκέψη 102, τελευταίο εδάφιο). Αναφερόμενη όμως σε διαγράμματα που περιέχονται στην έκθεση LE, οικονομική μελέτη που εκπονήθηκε, για την ενώπιον της Επιτροπής διαδικασία, για λογαριασμό διαφόρων επιχειρήσεων αποδεκτριών της αποφάσεως, ισχυρίζεται ότι, κατά την καταλαμβανομένη από την απόφαση περίοδο, υπήρχε «στενή γραμμική σχέση» μεταξύ της εξελίξεως των αναγγελλομένων τιμών και της εξελίξεως των τιμών των συναλλαγών, εκφραζομένων σε εθνικό νόμισμα ή μετατρεπομένων σε ECU. Καταλήγει δε ως εξής: «Οι καθαρές αυξήσεις των τιμών ακολουθούσαν αμέσως μετά την αναγγελία των τιμών, αν και με κάποια χρονική υστέρηση. Ο συντάκτης της έκθεσης ομολόγησε κατά την προφορική ακρόαση ότι αυτό συνέβη το 1988 και το 1989» (αιτιολογική σκέψη 115, δεύτερο εδάφιο).

230 Πρέπει να γίνει δεκτό ότι, κατά την εκτίμηση αυτού του δευτέρου είδους αποτελεσμάτων, η Επιτροπή ορθώς εθεώρησε ότι η ύπαρξη γραμμικής σχέσεως μεταξύ της εξελίξεως των αναγγελλομένων τιμών και της εξελίξεως των τιμών των συναλλαγών στοιχειοθετούσε ότι αυτές υφίσταντο, όπως επιδίωκαν οι παραγωγοί, την επίδραση των πρωτοβουλιών για τις τιμές. Πράγματι, γίνεται κοινώς δεκτόν ότι, στην οικεία αγορά, η πρακτική των ατομικών διαπραγματεύσεων με τους πελάτες συνεπάγεται ότι οι τιμές των συναλλαγών δεν είναι, εν γένει, οι ίδιες με τις αναγγελλόμενες τιμές. Επομένως, δεν πρέπει να προδικάζεται ότι οι αυξήσεις των τιμών των συναλλαγών θα είναι οι ίδιες με τις αυξήσεις των αναγγελλομένων τιμών.

231 Όσον αφορά αυτή καθαυτή την ύπαρξη συσχετίσεως μεταξύ των αυξήσεων των αναγγελλομένων τιμών και των αυξήσεων των τιμών των συναλλαγών, ορθώς η Επιτροπή αναφέρθηκε στην έκθεση LE, η οποία αποτελεί ανάλυση της εξελίξεως των τιμών του χαρτονιού κατά την εξεταζόμενη στην απόφαση περίοδο, στηριζόμενη σε στοιχεία παρασχεθέντα από διαφόρους παραγωγούς, μεταξύ των οποίων και η προσφεύγουσα.

- 232 Η έκθεση όμως αυτή εν μέρει μόνον επιβεβαιώνει την τότε ύπαρξη «στενής γραμμικής σχέσεως». Συγκεκριμένα, από την εξέταση της περιόδου 1987 έως 1991 προκύπτει ότι μπορούν να διακριθούν τρεις υποπερίοδοι. Συναφώς, σε ακρόαση ενώπιον της Επιτροπής, ο συντάκτης της εκθέσεως LE συνόψισε τα συμπεράσματά του ως εξής: «Δεν υπάρχει στενή συσχέτιση, έστω και ετεροχρονισμένη, μεταξύ της αναγγελθείσας ανατιμήσεως και των τιμών της αγοράς, κατά την αρχή της υπό κρίση περιόδου, από 1987 έως 1988. Αντιθέτως, τέτοια συσχέτιση υφίσταται το 1988/1989, στη συνέχεια η συσχέτιση αυτή φθίνει για να συμπεριφερθεί κατά τρόπο μάλλον παράδοξο [oddly] κατά την περίοδο 1990/1991» (πρακτικό της ακροάσεως, σ. 28). Επισήμανε περαιτέρω ότι αυτές οι διακυμάνσεις συνεδέοντο στενά με διακυμάνσεις της ζήτησεως (βλ. ιδίως πρακτικό της ακροάσεως, σ. 20).
- 233 Αυτά τα προφορικώς διατυπωθέντα συμπεράσματα του συντάκτη συνάδουν με τα όσα αναπτύσσονται στην έκθεσή του, και ιδίως με τα διαγράμματα όπου συγκρίνεται η εξέλιξη των αναγγελλομένων τιμών με την εξέλιξη των τιμών των συναλλαγών (έκθεση LE, διαγράμματα 10 και 11, σ. 29). Επιβάλλεται, επομένως, η διαπίστωση ότι η Επιτροπή μερικώς μόνον απέδειξε την ύπαρξη της «στενής γραμμικής σχέσεως» την οποία επικαλείται.
- 234 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή είπε επίσης ότι έλαβε υπόψη και ένα τρίτο είδος αποτελεσμάτων της συμπαιγνίας ως προς τις τιμές, συνιστάμενο στο ότι το επίπεδο των τιμών των συναλλαγών ήταν υψηλότερο του επιπέδου που θα επιτυγχανόταν αν δεν υπήρχε συμπαιγνία. Συναφώς, η Επιτροπή, τονίζοντας ότι ο χρόνος και η σειρά αναγγελίας των ανατιμήσεων είχαν προγραμματιστεί από την PWG, εκτιμά, στην απόφαση, ότι «είναι αδιανόητο υπό τις περιστάσεις αυτές να μην είχαν επηρεάσει οι εναρμονισμένες αναγγελίες τα πραγματικά επίπεδα τιμών» (αιτιολογική σκέψη 136, τρίτο εδάφιο, της αποφάσεως). Η έκθεση LE (τμήμα 3), όμως, περιέχει ένα υπόδειγμα βάσει του οποίου μπορεί να προβλεφθεί το επίπεδο τιμών που προκύπτει από τις αντικειμενικές συνθήκες της αγοράς. Κατά την έκθεση αυτή, το επίπεδο των τιμών, όπως καθοριζόταν από αντικειμενικούς οικονομικούς παράγοντες κατά την περίοδο 1975 έως 1991, εξελίχθηκε, με αμελητέες διακυμάνσεις, όπως εξελίχθηκαν και οι εφαρμοσθείσες τιμές των συναλλαγών, περιλαμβανομένης και της περιόδου την οποία αφορά η απόφαση.

- 235 Παρά τα συμπεράσματα αυτά, η περιεχομένη στην έκθεση ανάλυση δεν δικαιολογεί τη διαπίστωση ότι οι εναρμονισμένες πρωτοβουλίες για τις τιμές δεν παρέσχαν στους παραγωγούς τη δυνατότητα να φτάσουν επίπεδο τιμών των συναλλαγών υψηλότερο εκείνου που θα προέκυπτε από την ελεύθερη λειτουργία του ανταγωνισμού. Συναφώς, όπως τόνισε επ' ακροατηρίου η Επιτροπή, είναι πιθανόν οι παράγοντες που ελήφθησαν υπόψη στην εν λόγω ανάλυση να επηρεάστηκαν από την ύπαρξη της συμπαιγνίας. Έτσι, η Επιτροπή ορθώς υποστήριξε ότι η συνιστώσα συμπαιγνία συμπεριφορά ήταν, π.χ., ικανή να περιορίσει τα κίνητρα που θα είχαν οι επιχειρήσεις για να μειώσουν το κόστος τους. Δεν επικαλέστηκε όμως την ύπαρξη κανενός συγκεκριμένου σφάλματος στην ανάλυση της εκθέσεως LE, ούτε προέβαλε κάποια δική της οικονομική ανάλυση για το πώς θα εξελίσσοντο οι τιμές των συναλλαγών αν δεν υπήρχε σύμπραξη. Υπ' αυτές τις συνθήκες, ο ισχυρισμός της ότι το επίπεδο των τιμών των συναλλαγών θα ήταν χαμηλότερο αν δεν υπήρχε σύμπραξη μεταξύ των παραγωγών δεν μπορεί να γίνει δεκτός.
- 236 Επομένως, η απόδειξη αυτού του τρίτου είδους αποτελεσμάτων της συμπαιγνίας ως προς τις τιμές δεν αποδείχθηκε.
- 237 Τις προεκτεθείσες διαπιστώσεις ουδόλως μεταβάλλει η υποκειμενική εκτίμηση των παραγωγών, στην οποία στηρίχθηκε η Επιτροπή για να θεωρήσει ότι η σύμπραξη είχε επιτύχει σε μεγάλο βαθμό τους στόχους της. Επί του σημείου αυτού, η Επιτροπή αναφέρθηκε σε έναν κατάλογο εγγράφων την οποία προσκόμισε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Όμως, και αν ακόμη υποθεθεί ότι στήριξε την εκτίμησή της για την ενδεχομένη επιτυχία των πρωτοβουλιών για τις τιμές σε έγγραφα που απηχούσαν την υποκειμενική αίσθηση ορισμένων παραγωγών, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι διάφορες επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων και η προσφεύγουσα, ορθώς εμνημόνευσαν επ' ακροατηρίου πολλά άλλα έγγραφα της δικογραφίας, όπου εκφράζονται οι δυσχέρειες τις οποίες συνάντησαν οι παραγωγοί κατά την εφαρμογή των συμφωνηθεισών ανατιμήσεων. Υπ' αυτές τις συνθήκες, η αναφορά της Επιτροπής στις δηλώσεις των ίδιων των παραγωγών δεν αρκεί για ν' αντληθεί το συμπέρασμα ότι η σύμπραξη επέτυχε σε μεγάλο βαθμό τους στόχους της.
- 238 Εν όψει των προεκτεθέντων, τα επισημαινόμενα από την Επιτροπή αποτελέσματα της παραβάσεως μερικώς μόνον αποδείχθηκαν. Το Πρωτοδικείο θα προσδιορίσει τις επιπτώσεις του συμπεράσματος αυτού στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας επί των προστίμων, κατά την αξιολόγηση της βαρύτητας της διαπιστωθείσας εν προκειμένω παραβάσεως (βλ. σκέψη 262 κατωτέρω).

Επί του πέμπτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως, ότι ελήφθη υπόψη εσφαλμένο κέρδος εκμεταλλεύσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 239 Η προσφεύγουσα επαναλαμβάνει ότι κακώς η Επιτροπή εθεώρησε ότι οι επιχειρήσεις του τομέα του χαρτονιού πραγματοποίησαν κέρδος εκμεταλλεύσεως 20 % κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ 1986 και 1991. Συγκεκριμένα, στηριζόμενη στην τιμή αυτήν, η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη το σημαντικό κόστος επενδύσεως του τομέα (βλ. σκέψη 216 ανωτέρω). Παρ' όλον ότι από την απόφαση δεν προκύπτει σαφώς ότι το στοιχείο αυτό ελήφθη υπόψη κατά τον καθορισμό του γενικού επιπέδου των προστίμων, πρέπει να θεωρηθεί ότι το σφάλμα αυτό έπαιξε ουσιώδη ρόλο, δεδομένου ότι αυτό το κέρδος εκμεταλλεύσεως επανειλημμένα μνημονεύεται στην απόφαση. Περαιτέρω, το χρηματοοικονομικό πλεονέκτημα που άντλησαν οι επιχειρήσεις που παραβίασαν τους κανόνες ανταγωνισμού είναι, κατά την ίδια την Επιτροπή, καθοριστικό στοιχείο κατά τον καθορισμό των προστίμων (*XXI Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού*, παράγραφος 139). Το σφάλμα αυτό πρέπει να συνεπαχθεί σημαντική μείωση του προστίμου.
- 240 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το μέσο κέρδος εκμεταλλεύσεως των κατασκευαστών χαρτονιού δεν ελήφθη υπόψη κατά τον υπολογισμό του προστίμου. Άλλωστε, στην *XXI Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού*, παρέθεσε απλώς τα γενικά κριτήρια που μπορούν να λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό του προστίμου. Τέλος, τα όσα αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 16 της αποφάσεως για το κέρδος εκμεταλλεύσεως είναι ορθά, διότι έχουν ληφθεί από την έκθεση LE.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 241 Διαπιστώνεται ότι το πραγματοποιηθέν από τους κατασκευαστές χαρτονιού μέσο κέρδος εκμεταλλεύσεως δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των στοιχείων τα οποία έλαβε υπόψη η Επιτροπή για να καθορίσει το γενικό επίπεδο των προστίμων και το ύψος των κατ' ιδίαν προστίμων (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 167 έως 169 της αποφάσεως).

- 242 Εν πάση περιπτώσει, από την αιτιολογική σκέψη 16, τελευταίο εδάφιο, της αποφάσεως προκύπτει ότι τα στοιχεία σχετικά με τον μέσο όρο των κερδών εκμεταλλεύσεως των παραγωγών χαρτονιού ελήφθησαν από την έκθεση LE. Προκύπτει επίσης (υποσημείωση 1) ότι η Επιτροπή δεν αγνοούσε ότι αυτός ο μέσος όρος των κερδών εκμεταλλεύσεως είχε υπολογιστεί χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι αποσβέσεις του κόστους εκμεταλλεύσεως.
- 243 Επομένως, το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή στηρίχτηκε σε εσφαλμένο ορισμό του κέρδους που πραγματοποίησαν οι κατασκευαστές χαρτονιού είναι αβάσιμο.
- 244 Επομένως, το πέμπτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτό.
- 245 Κατά συνέπεια, ο λόγος ακυρώσεως στο σύνολό του πρέπει ν' απορριφθεί.

B — Επί των λόγων ακυρώσεως περί παραβάσεως του άρθρου 190 της Συνθήκης και προσβολής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως ως προς το γενικό επίπεδο των προστίμων

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 246 Η προσφεύγουσα αναγνωρίζει ότι η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να ανεβάζει, σε μια απόφαση, το γενικό επίπεδο των προστίμων έναντι της προηγούμενης πρακτικής της, προκειμένου να ενισχύει το αποτρεπτικό τους αποτέλεσμα (απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Ιουνίου 1983, 100/80, 101/80, 102/80 και 103/80, Musique Diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 1825, σκέψη 108, και προαναφερθείσα απόφαση ICI κατά Επιτροπής). Η Επιτροπή όμως

παρέβη το άρθρο 190 της Συνθήκης και προσέβαλε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως προβαίνοντας, εν προκειμένω, σε αυθαίρετη αύξηση του επιπέδου των προστίμων χωρίς να δώσει καμιά δικαιολογία.

- 247 Η προσφεύγουσα συγκρίνει, εν συνεχεία, τους βασικούς συντελεστές των προστίμων (7,5 % του πραγματοποιηθέντος κύκλου εργασιών στην κοινοτική αγορά του χαρτονιού το 1990 για τα «απλά μέλη» και 9 % για τους φερομένους ως «επί κεφαλής»), καθώς και το ολικό ποσό των προστίμων τα οποία έχει η επιβάλλει με αποφάσεις της η Επιτροπή σε προηγούμενες υποθέσεις [βλ., π.χ., απόφαση 86/398/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 23ης Απριλίου 1986, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.149 — Πολυπροπυλένιο) (ΕΕ 1986, L 230, σ. 1, στο εξής: απόφαση Πολυπροπυλενίου), και απόφαση 89/191/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.866 — LdPE) (ΕΕ 1989, L 74, σ. 21)]. Εξ αυτού συνάγει ότι ο εφαρμοσθείς εν προκειμένω βασικός συντελεστής των προστίμων υπερβαίνει αισθητά τους εφαρμοσθέντες στο παρελθόν συντελεστές, όσον αφορά δε τους φερομένους ως «επί κεφαλής» ο συντελεστής σχεδόν διπλασιάστηκε. Περαιτέρω, το ολικό ποσό των προστίμων υπερβαίνει κατά πολύ τα επιβληθέντα στο παρελθόν πρόστιμα.
- 248 Παραπέμποντας άλλωστε στη διοικητική απόφαση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση του Πρωτοδικείου της 21ης Φεβρουαρίου 1995, T-29/92, SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-289), αμφισβητεί ότι η επικρινόμενη στην παρούσα υπόθεση συμπεριφορά μπορεί να θεωρηθεί ιδιαιτέρως επίμεμπτη σε σχέση προς τις υποθέσεις τις οποίες είχε χειριστεί στο παρελθόν η Επιτροπή.
- 249 Το σφάλμα εκτιμήσεως της βαρύτητας της παραβάσεως επιβεβαιώνεται επίσης αν γίνει σύγκριση με το επίπεδο των προστίμων που επιβλήθηκαν στην απόφαση 94/815/ΕΚ της Επιτροπής, της 30ής Νοεμβρίου 1994, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση IV/33.126 και 33.322 — Τσιμέντο) (ΕΕ 1994, L 343, σ. 1).
- 250 Η προσφεύγουσα καταλήγει ότι το επίπεδο των επιβληθέντων στην παρούσα υπόθεση προστίμων αντιπροσωπεύει σημαντική, ή μάλλον υπέρογκη, αύξηση σε

σχέση με εκείνο που έχει ισχύσει σε παρόμοιες υποθέσεις. Τονίζει ότι το αρμόδιο επί θεμάτων ανταγωνισμού μέλος της Επιτροπής ανέφερε, σε ομιλία την οποία εξεφώνησε στις 16 Σεπτεμβρίου 1994, ότι, εν προκειμένω, η Επιτροπή είχε αυξήσει σημαντικά τα πρόστιμα σε σχέση προς την προηγούμενη πρακτική της.

- 251 Και αν ακόμη υποτεθεί ότι η Επιτροπή δεν υποχρεούται, εν γένει, να αιτιολογεί λεπτομερώς τις περί προστίμων αποφάσεις της, επιβάλλεται να εξηγεί τους λόγους για τους οποίους απέστη κατάφωρα από την πρακτική την οποία είχε ακολουθήσει ως προς τα πρόστιμα μέχρι τότε (βλ., στην ίδια κατεύθυνση, απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Νοεμβρίου 1975, 73/74, *Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique* κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1975, σ. 457, σκέψεις 30 έως 33, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Οκτωβρίου 1994, T-34/92, *Fiatagri και New Holland Ford* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-905, σκέψη 35).
- 252 Τέλος, η προσφεύγουσα επικαλείται παράβαση του άρθρου 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, της 4ης Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: Ευρωπαϊκή Σύμβαση), που καθιερώνει δικαίωμα επί του δικαστικού ελέγχου, διότι μόνον χάρη στη μεγαλύτερη διαφάνεια μπορεί να ελεγχθεί αν η Επιτροπή ετήρησε, σε συγκεκριμένη περίπτωση, την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως.
- 253 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 τής παρέχει την εξουσία να επιβάλλει πρόστιμα ανερχόμενα μέχρι ποσοστού 10% του ολικού ετησίου κύκλου εργασιών των ενεχομένων επιχειρήσεων. Ο εφαρμοσθείς εν προκειμένω συντελεστής βρίσκεται ευχερώς εντός των ορίων του κανονισμού αυτού, διότι ελήφθη υπόψη μόνον ο κύκλος εργασιών που αφορά τις πωλήσεις χαρτονιού εντός της Κοινότητας.

- 254 Επί πλέον, η Επιτροπή δύναται οποτεδήποτε να ανεβάζει το επίπεδο των προστίμων εντός των ορίων του κανονισμού 17, οσάκις αυτό είναι αναγκαίο προκειμένου να εφαρμοσθεί η κοινοτική πολιτική ανταγωνισμού και ιδίως να κατοχυρωθεί το αποτρεπτικό αποτέλεσμα των προστίμων (προαναφερθείσα απόφαση *Musique Diffusion française* κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 106 έως 109). Ως προς αυτό, δεν δεσμεύεται από τις προηγούμενες αποφάσεις της (προαναφερθείσα απόφαση *ICI* κατά Επιτροπής, σκέψεις 382 και 385)· άρα, δεν έχει σημασία αν η παρούσα υπόθεση είναι παρεμφερής με προηγούμενες υποθέσεις ή αν το γενικό επίπεδο των προστίμων αυξήθηκε αισθητά. Εν πάση περιπτώσει, το επίπεδο των προστίμων δεν αυξήθηκε ούτε αυθαίρετα ούτε αισθητά σε σχέση προς τις προηγούμενες υποθέσεις.
- 255 Τέλος, ορθώς η Επιτροπή έκρινε ότι η διαπιστωθείσα παράβαση ήταν ιδιαίτερος σοβαρή.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 256 Σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, η Επιτροπή δύναται να επιβάλλει με απόφαση στις επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων πρόστιμο ύψους 1 000 μέχρις 1 000 000 ECU ή και ποσού μεγαλύτερου από αυτό μέχρι ποσοστού 10% του κύκλου εργασιών που πραγματοποιήθη κατά την προηγούμενη διαχειριστική περίοδο από μία των επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν συνεργήσει στην παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, είτε εκ προθέσεως είτε εξ αμελείας. Κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, εκτός από τη σοβαρότητα της παραβάσεως, και η διάρκειά της. Όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, η σοβαρότητα των παραβάσεων πρέπει να αποδεικνύεται βάσει μεγάλου αριθμού στοιχείων όπως είναι, ιδίως, τα ιδιαίτερα περιστατικά της υποθέσεως, το πλαίσιο της και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων, και τούτο χωρίς να υφίσταται δεσμευτικός ή εξαντλητικός κατάλογος κριτηρίων που πρέπει οπωσδήποτε να λαμβάνονται υπόψη (διάταξη της 25ης Μαρτίου 1996, C-137/95 P, SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής, σ. I-1611, σκέψη 54).

257 Εν προκειμένω, η Επιτροπή καθόρισε το γενικό επίπεδο των προστίμων λαμβάνοντας υπόψη τη διάρκεια της παραβάσεως (αιτιολογική σκέψη 167 της αποφάσεως), καθώς και τις ακόλουθες εκτιμήσεις (αιτιολογική σκέψη 168):

«— η αθέμιτη συνεργασία για τον καθορισμό των τιμών και των μεριδίων της αγοράς αποτελεί αυτή καθαυτή σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού,

— η σύμπραξη κάλυπτε όλο σχεδόν το έδαφος της Κοινότητας,

— η κοινοτική αγορά χαρτονιού αποτελεί σημαντικό βιομηχανικό κλάδο με ετήσιο κύκλο εργασιών 2,5 περίπου δισεκατομμύρια ECU,

— οι επιχειρήσεις που συμμετείχαν στην παράβαση καλύπτουν σχεδόν ολόκληρη την αγορά,

— η σύμπραξη λειτουργούσε με τη μορφή ενός συστήματος τακτικών θεσμοθετημένων συνεδριάσεων που αποσκοπούσαν στη λεπτομερέστατη ρύθμιση της κοινοτικής αγοράς χαρτονιού,

— ελήφθησαν περίπλοκα μέτρα για να συγκαλυφθεί η αληθινή φύση και η έκταση της αθέμιτης συνεργασίας (ανυπαρξία οποιωνδήποτε επίσημων πρακτικών ή εγγράφων για την PWG και την JMC· αποτροπή της τήρησης σημειώσεων· σκηνοθέτηση του χρόνου και της σειράς με την οποία αναγγέλλονταν οι αυξήσεις των τιμών για να μπορεί να υποστηριχθεί ότι “ακολουθούσαν” άλλες κ.λπ.),

— η σύμπραξη επέτυχε σε μεγάλο βαθμό τους στόχους της.»

- 258 Επί πλέον, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι τα επιβληθέντα πρόστιμα είχαν αδιαμφισβήτητα ως βάση υπολογισμού για τις μεν επιχειρήσεις που θεωρούνται «επί κεφαλής» της συμπράξεως το 9 %, για τις δε λοιπές το 7,5 % του κύκλου εργασιών τον οποίο πραγματοποίησε καθεμιά από τις αποδέκτριες της αποφάσεως επιχειρήσεις στην κοινοτική αγορά του χαρτονιού το 1990.
- 259 Πρέπει να τονισθεί, πρώτον, ότι, κατά την εκτίμηση του γενικού επιπέδου των προστίμων, η Επιτροπή ευλόγως λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι εξακολουθούν να εμφανίζονται σχετικά συχνά κατάφωρες παραβάσεις των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού και, επομένως, έχει τη δυνατότητα να αυξάνει το ύψος των προστίμων προκειμένου να ενισχύει το προληπτικό τους αποτέλεσμα. Κατά συνέπεια, το ότι η Επιτροπή επέβαλε στο παρελθόν πρόστιμα ορισμένου ύψους για ορισμένες μορφές παραβάσεων δεν της στερεί τη δυνατότητα να αυξάνει το ύψος αυτό, εντός των ορίων που τίθενται με τον κανονισμό 17, αν αυτό είναι αναγκαίο προκειμένου να κατοχυρωθεί η εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού (βλ. ιδίως προαναφερθείσες αποφάσεις *Musique Diffusion française* κ.λπ. κατά Επιτροπής σκέψεις 105 και 108, και *ICI* κατά Επιτροπής, σκέψη 385).
- 260 Δεύτερον, η Επιτροπή ορθώς υποστήριξε ότι, λόγω των ιδιορρυθμιών της παρούσας υποθέσεως, δεν χωρεί απευθείας σύγκριση του γενικού επιπέδου των προστίμων που ισχύει στην επίδικη απόφαση με εκείνο που ίσχυε στην προηγούμενη πρακτική των αποφάσεων της Επιτροπής και ειδικότερα στην απόφαση *Πολυπροπυλενίου*, την οποία η ίδια η Επιτροπή κρίνει ως την πλέον παρεμφερή με την παρούσα. Συγκεκριμένα, αντιθέτως προς την υπόθεση που οδήγησε στην απόφαση *Πολυπροπυλενίου*, εδώ δεν ελήφθη υπόψη καμμία γενική ελαφρυντική περίπτωση κατά τον καθορισμό του γενικού επιπέδου των προστίμων. Εξ άλλου, όπως διαπίστωσε ήδη το Πρωτοδικείο, η λήψη περιπλόκων μέτρων από τις επιχειρήσεις, με σκοπό την απόκρυψη της υπάρξεως της παραβάσεως, συνιστά ιδιαιτέρως σοβαρό στοιχείο αυτής, που τις διακρίνει έναντι άλλων παραβάσεων που έχει διαπιστώσει στο παρελθόν η Επιτροπή.
- 261 Τρίτον, πρέπει να τονισθεί η μακρά διάρκεια και ο κατάφωρος χαρακτήρας της διαπραχθείσας παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, η οποία διαπράχθηκε παρά την προειδοποίηση την οποία θα όφειλε να συνιστά η προηγούμενη πρακτική των αποφάσεων της Επιτροπής, και ιδίως η απόφαση *Πολυπροπυλενίου*.

262 Βάσει των στοιχείων αυτών, πρέπει να θεωρηθεί ότι τα κριτήρια που εκτίθενται στην αιτιολογική σκέψη 168 της αποφάσεως εκθέτουν επαρκώς τους λόγους που ώθησαν την Επιτροπή να καθορίσει, όπως το έπραξε, το γενικό επίπεδο των προστίμων και αρκούν για να δικαιολογήσουν το γενικό αυτό επίπεδο. Ασφαλώς, όπως διαπίστωσε ήδη το Πρωτοδικείο, τα αποτελέσματα της συμπαιγνίας ως προς τις τιμές, τα οποία δέχτηκε η Επιτροπή για τον καθορισμό του γενικού επιπέδου των προστίμων, μερικώς μόνον αποδείχθηκαν. Υπό το πρίσμα όμως των προεκτιθειμένων σκέψεων, το συμπέρασμα αυτό δεν είναι ικανό να επηρεάσει αισθητά την εκτίμηση της βαρύτητας της διαπιστωθείσας παραβάσεως. Συναφώς, το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις ανήγγελλαν όντως τις συμφωνούμενες ανατιμήσεις και ότι οι αναγγελλόμενες τιμές αποτελούσαν το σημείο αφετηρίας για τον καθορισμό των ατομικών τιμών των συναλλαγών αρκεί αφ' εαυτού για να διαπιστωθεί ότι η σύμπραξη ως προς τις τιμές είχε και ως σκοπό και ως αποτέλεσμα τον σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού. Επομένως, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι γενόμενες διαπιστώσεις σχετικά με τα αποτελέσματα της παραβάσεως δεν δικαιολογούν καμμία μείωση του καθορισθέντος από την Επιτροπή γενικού επιπέδου των προστίμων.

263 Τέλος, η Επιτροπή, καθορίζοντας εν προκειμένω το γενικό επίπεδο των προστίμων, δεν απέστη από την πρακτική των προηγούμενων αποφάσεών της, ώστε να οφείλει να αιτιολογήσει ειδικότερα την εκτίμησή της περί της βαρύτητας της παραβάσεως (βλ. ιδίως προαναφερθείσα απόφαση *Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique* κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 31).

264 Συνεπώς, ο λόγος ακυρώσεως πρέπει ν' απορριφθεί.

Γ — Επί του λόγου ακυρώσεως περί παραβάσεως του άρθρου 190 της Συνθήκης κατά την επιμέτρηση των κατ' ιδίαν προστίμων

Επιχειρήματα των διαδίκων

265 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η απαρίθμηση, στην αιτιολογική σκέψη 169 της αποφάσεως, των κριτηρίων που ορίστηκαν για τον καθορισμό των κατ' ιδίαν προστίμων δεν συνιστά επαρκή αιτιολογία αφ' εαυτής. Συγκεκριμένα, η απόφαση δεν περιέχει κανένα στοιχείο βάσει του οποίου να μπορεί να ευρεθεί

πώς υπολογίστηκαν τα διάφορα πρόστιμα ή να επαληθευθεί αν δικαιολογείται η γενομένη μεταξύ των κατ' ιδίαν επιχειρήσεων διάκριση ως προς τα πρόστιμα. Επ' αυτού, επιβάλλεται λεπτομερέστερη αιτιολόγηση, όταν μάλιστα έχει γίνει, όπως εν προκειμένω, υπέρμετρη διαφοροποίηση μεταξύ των επιχειρήσεων. Καθ' όσον μάλιστα ορισμένες περιστάσεις στις οποίες στηρίχτηκε η Επιτροπή δεν συνέτρεξαν, για να προβεί το Πρωτοδικείο σε δικαστικό έλεγχο του ύψους των κατ' ιδίαν προστίμων, προϋποτίθεται να γνωρίζει τί βαρύτητα έχει αποδώσει η Επιτροπή σε κάθε περίπτωση την οποία θεωρεί επιβαρυντική. Τούτο είναι πολλώ μάλλον αναγκαίο, όταν, όπως εν προκειμένω, υπάρχουν ενδείξεις ότι οι επιχειρήσεις που δεν παραιτήθηκαν από την άσκηση του δικαιώματος άμυνάς τους κατά των κατηγοριών της Επιτροπής υπέστησαν μεγάλη επιβάρυνση του προστίμου τους.

²⁶⁶ Εξ άλλου, η Επιτροπή αναγνώρισε την ανάγκη περαιτέρω αιτιολόγησης της μεθόδου την οποία χρησιμοποίησε για να διακρίνει μεταξύ των διαφόρων επιχειρήσεων, εφόσον, σε συνέντευξη Τύπου που έδωσε στις 13 Ιουλίου 1994, παρέσχε σχετικά στοιχεία, γνωστοποιώντας μάλιστα τον μαθηματικό τύπο, που υποτίθεται ότι δεν χρησιμοποίησε. Η αιτιολογία όμως έπρεπε να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της ίδιας της αποφάσεως.

²⁶⁷ Τέλος, η απόφαση δεν εξηγεί για ποιούς λόγους η Επιτροπή εθεώρησε ότι δεν έπρεπε να μειωθεί το πρόστιμο της προσφεύγουσα, ενώ αυτή δεν αμφισβήτησε, με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, τους κυριότερους πραγματικούς ισχυρισμούς της Επιτροπής. Η Επιτροπή όφειλε να εκθέτει, στην απόφασή της, ποια στοιχεία είχαν αναγνωρίσει ή δεν είχαν αμφισβητήσει κατά τη διοικητική διαδικασία οι επιχειρήσεις που έτυχαν μειώσεως του προστίμου τους.

²⁶⁸ Η Επιτροπή θεωρεί ότι η απόφαση περιέχει επαρκή έκθεση των λόγων που είναι κρίσιμοι για τον καθορισμό του προστίμου κάθε επιχειρήσεως. Συγκεκριμένα, τα κριτήρια που απαριθμούνται στην αιτιολογική σκέψη 169 της αποφάσεως πρέπει να γίνουν αντιληπτά υπό το πρίσμα της αιτιολογίας της αποφάσεως στο σύνολό της (προαναφερθείσα απόφαση IC1 κατά Επιτροπής, σκέψη

355). Η δε απόφαση περιέχει, ακριβώς, πληθώρα στοιχείων για την ατομική εκτίμηση της προσφεύγουσας (ιδίως στις αιτιολογικές σκέψεις 8, 9, 36 επ., και 170 έως 173).

- 269 Η Επιτροπή αμφισβητεί ότι η περιεχόμενη στην απόφαση αιτιολογία δεν διευκολύνει τον δικαστικό έλεγχο της τηρήσεως της αρχής της αναλογικότητας. Κατ' αυτήν, η προσφεύγουσα εκκινεί προφανώς από την εσφαλμένη αντίληψη ότι τα πρόστιμα καθορίστηκαν βάσει μαθηματικού τυπου, πράγμα όμως που δεν συνέβη. Συγκεκριμένα, ο καθορισθείς βασικός συντελεστής μεταβλήθηκε ανάλογα με την ιδιαίτερη κατάσταση καθεμιάς από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις. Εξ άλλου, ο κύκλος εργασιών αποτελεί επαγγελματικό απόρρητο, το οποίο η Επιτροπή οφείλει να προστατεύει.
- 270 Όσον αφορά τις μειώσεις που χορηγήθηκαν λόγω συνεργασίας με την Επιτροπή, αυτή παρατηρεί ότι η απόφαση περιέχει συνοπτικά τους αμυντικούς ισχυρισμούς των διαφόρων επιχειρήσεων (αιτιολογικές σκέψεις 107 έως 110), καθώς και τις εκτιμήσεις της Επιτροπής επί των ισχυρισμών αυτών (αιτιολογικές σκέψεις 111 έως 115). Όσον αφορά την προσφεύγουσα, από τις αιτιολογικές σκέψεις 108 και 114 προκύπτει ότι η Επιτροπή έκρινε τις παρατηρήσεις της ανακριβείς ως προς ουσιώδη στοιχεία τους και δεν μπορεί να θεωρηθεί, άρα, ότι προέβη σε ομολογία (βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 172). Η προσφεύγουσα είχε, επομένως, τη δυνατότητα να εκτιμήσει αν η κύρωση που της επεβλήθη ήταν η προσήκουσα και αν δεν υπέστη διάκριση σε σχέση προς τις λοιπές επιχειρήσεις.
- 271 Τέλος, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η αιτιολόγηση του υπολογισμού των κατ' ιδίαν προστίμων είναι απολύτως συγκρίσιμη με εκείνη της αποφάσεως του Πολυπρωπυλενίου, αποφάσεως που κρίθηκε ως επαρκώς αιτιολογημένη (προαναφερθείσα απόφαση ICI κατά Επιτροπής, σκέψεις 353 και 354).

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 272 Το Πρωτοδικείο υπέμνησε ήδη τον σκοπό της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως μιας ατομικής αποφάσεως (βλ. σκέψη 42 ανωτέρω).
- 273 Προκειμένου περί αποφάσεως που επιβάλλει, όπως η υπό κρίση, πρόστιμα σε πλείονες επιχειρήσεις λόγω παραβάσεως των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού, η έκταση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως πρέπει να προσδιορίζεται ιδίως με γνώμονα το γεγονός ότι η σοβαρότητα των παραβάσεων πρέπει να αποδεικνύεται βάσει μεγάλου αριθμού στοιχείων (βλ. σκέψη 256 ανωτέρω).
- 274 Επί πλέον, κατά τον καθορισμό του ύψους κάθε προστίμου, η Επιτροπή διαθέτει εξουσία εκτιμήσεως και δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι υποχρεούται να εφαρμόζει προς τούτο κάποιον συγκεκριμένο μαθηματικό τύπο (βλ., στην ίδια κατεύθυνση, απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1995, T-150/89, Martinelli κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1165, σκέψη 59).
- 275 Τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη, στην απόφαση, για τον καθορισμό του γενικού επιπέδου των προστίμων και του ύψους των κατ' ιδίαν προστίμων παρατίθενται στις αιτιολογικές σκέψεις 168 και 169 αντιστοίχως. Όσον αφορά, περαιτέρω, τα κατ' ιδίαν πρόστιμα, η Επιτροπή εξηγεί, στην αιτιολογική σκέψη 170, ότι οι επιχειρήσεις που μετείχαν στην PWG εθεωρούντο, κατ' αρχήν, ως «επί κεφαλής» της συμπράξεως, ενώ οι λοιπές επιχειρήσεις εθεωρούντο ως «απλά μέλη» της. Τέλος, στις αιτιολογικές σκέψεις 171 και 172, αναφέρει ότι τα ποσά των προστίμων που επιβλήθηκαν στη Repa και στη Stora πρέπει να είναι σημαντικά μειωμένα, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η συνεργασία τους με την Επιτροπή, και ότι άλλες οκτώ επιχειρήσεις μπορούν επίσης, σε μικρότερο βαθμό, να τύχουν κάποιας μειώσεως, διότι, στις απαντήσεις που έδωσαν στην κοινοποίηση των αιτιάσεων, δεν αμφισβήτησαν την ουσία των πραγματικών ισχυρισμών που διατύπωσε η Επιτροπή.

- 276 Με τα δικόγραφα που κατέθεσε στο Πρωτοδικείο, καθώς και με απάντησή της σε γραπτή του ερώτηση, η Επιτροπή εξήγησε ότι τα πρόστιμα υπολογίστηκαν βάσει του κύκλου εργασιών τον οποίο είχε πραγματοποιήσει καθεμιά από τις αποδέκτριες της αποφάσεως επιχειρήσεις στην κοινοτική αγορά του χαρτονιού το 1990. Επιβλήθηκαν έτσι πρόστιμα έχοντα ως βάση υπολογισμού για τις μεν επιχειρήσεις που θεωρούντο ως «επί κεφαλής» της συμπράξεως το 9 %, για τις δε λοιπές το 7,5 % του ατομικού τους κύκλου εργασιών. Τέλος, η Επιτροπή έλαβε υπόψη το ενδεχόμενο πνεύμα συνεργασίας το οποίο επέδειξαν ορισμένες επιχειρήσεις κατά την ενώπιόν της διαδικασία. Γι' αυτόν τον λόγο, δύο επιχειρήσεις έτυχαν μειώσεως των προστίμων τους κατά τα δύο τρίτα, ενώ άλλες έτυχαν μειώσεως κατά το ένα τρίτο.
- 277 Όπως άλλωστε προκύπτει από προσκομισθέντα από την Επιτροπή πίνακα που περιέχει στοιχεία για τον καθορισμό του ύψους καθενός από τα κατ' ιδίαν πρόστιμα, και μεν αυτά δεν καθορίστηκαν εφαρμόζοντας κατ' αυστηρώς μαθηματικό τρόπο μόνο τα προαναφερθέντα αριθμητικά στοιχεία, τα εν λόγω όμως στοιχεία ελήφθησαν κατά σύστημα υπόψη κατά τον υπολογισμό των προστίμων.
- 278 Η απόφαση όμως δεν διευκρινίζει ότι τα πρόστιμα υπολογίστηκαν βάσει του κύκλου εργασιών τον οποίο είχε πραγματοποιήσει καθεμιά από τις επιχειρήσεις στην κοινοτική αγορά του χαρτονιού το 1990. Επί πλέον, οι εφαρμοσθέντες βασικοί συντελεστές, του 9 % για τον υπολογισμό των προστίμων που εφαρμόστηκαν στις επιχειρήσεις που θεωρούντο ως «επί κεφαλής» και του 7,5 % για τις θεωρούμενες ως «απλά μέλη», δεν μνημονεύονται στην απόφαση. Ούτε μνημονεύονται τα ποσοστά των μειώσεων που έγιναν στη Rena και στη Stora αφενός και στις άλλες οκτώ επιχειρήσεις αφετέρου.
- 279 Εν προκειμένω, πρέπει να γίνει δεκτό, πρώτον, ότι οι αιτιολογικές σκέψεις 168 έως 172 της αποφάσεως — ερμηνευόμενες υπό το πρίσμα των λεπτομερώς παρατιθεμένων στην ίδια την απόφαση πραγματικών ισχυρισμών που στρέφονται καθ' εκάστου αποδέκτη της αποφάσεως — εκθέτουν επαρκή και πρόσφορα στοιχεία εκτιμήσεως που λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό της βαρύτητας και της διάρκειας της παραβάσεως την οποία διέπραξε καθεμιά από τις ενεχόμενες επιχειρήσεις (βλ., στην ίδια κατεύθυνση, απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Οκτωβρίου 1991, T-2/89, Petrofina κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1087, σκέψη 264). Περαιτέρω, την κατανόηση της συλλογιστικής της Επιτροπής διευκολύνει η παράθεση των κριτηρίων που δικαιολόγησαν τις

μειώσεις των προστίμων και η απαρίθμηση των επιχειρήσεων που έτυχαν των μειώσεων αυτών (αιτιολογικές σκέψεις 171 και 172). Επομένως, αυτή δεν υπερχρεούτο να εξηγήσει λεπτομερέστερα την κατ' ιδίαν εφαρμογή των κριτηρίων αυτών.

280 Δεύτερον, όταν το ύψος κάθε προστίμου καθορίζεται, όπως εν προκειμένω, βάσει συστηματικής εκτιμήσεως ορισμένων συγκεκριμένων στοιχείων, η μνεία καθενός από τους παράγοντες αυτούς στην απόφαση θα διευκόλυνε τις επιχειρήσεις στην προσπάθειά τους να εκτιμήσουν αφενός μεν αν η Επιτροπή υπέπεσε σε σφάλματα κατά την επιμέτρηση του κάθε προστίμου, αφετέρου δε αν το ύψος κάθε προστίμου δικαιολογείται με γνώμονα τα εφαρμοζόμενα γενικά κριτήρια. Εν προκειμένω, η μνεία καθενός από τους εν λόγω παράγοντες στην απόφαση, ήτοι του κύκλου εργασιών αναφοράς, του έτους αναφοράς, των ποσοστών που ελήφθησαν ως αφετηρία και των ποσοστών μείωσης του ύψους των προστίμων, ουδόλως θα συνεπαγόταν έμμεση κοινολόγηση του συγκεκριμένου κύκλου εργασιών των αποδεκτριών της αποφάσεως επιχειρήσεων, κοινολόγηση δυναμένη να στοιχειοθετήσει παράβαση του άρθρου 214 της Συνθήκης. Και τούτο, διότι το τελικό ποσό κάθε κατ' ιδίαν προστίμου δεν προκύπτει, όπως τόνισε η ίδια η Επιτροπή, από αυστηρώς μαθηματική εφαρμογή των παραπάνω παραγόντων.

281 Όπως άλλωστε αναγνώρισε επ' ακροατηρίου η Επιτροπή, τίποτε δεν την εμπόδιζε να μνημονεύσει στην απόφαση τους παράγοντες που είχε λάβει κατά σύστημα υπόψη και τους οποίους κοινολόγησε κατά τη διάρκεια συνεντεύξεως Τύπου την οποία έδωσε την ημέρα της εκδόσεως αυτής της αποφάσεως. Υπενθυμίζεται, συναφώς, ότι, κατά πάγια νομολογία, η αιτιολογία αποφάσεως πρέπει να περιλαμβάνεται στο σώμα της αποφάσεως και ότι εξηγήσεις παρεχόμενες μεταγενεστέρως από την Επιτροπή δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη, πλην ειδικών περιστάσεων (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 2ας Ιουλίου 1992, T-61/89, Dansk Pelsdyravlerforening κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-1931, σκέψη 131, και, στην ίδια κατεύθυνση, απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 1991, T-30/89, Hilti κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1439, σκέψη 136).

282 Παρά τις διαπιστώσεις αυτές, πρέπει να σημειωθεί ότι η περιεχομένη στις αιτιολογικές σκέψεις 167 έως 172 της αποφάσεως αιτιολόγηση της επιμετρήσεως του προστίμου δεν είναι λιγότερο λεπτομερής από εκείνες που περιέχονται στις προγενέστερες αποφάσεις της Επιτροπής που αφορούν παρόμοιες παραβάσεις.

Καίτοι, όμως, ο λόγος περί πλημμελούς αιτιολογίας είναι δημοσίας τάξεως, η κοινοτική δικαιοσύνη δεν είχε διατυπώσει — κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως — καμία επίκριση ως προς την ακολουθούμενη από την Επιτροπή πρακτική σχετικά με την αιτιολόγηση των επιβαλλομένων προστίμων. Μόνο στην απόφαση της 6ης Απριλίου 1995, T-148/89, Tréfilunion κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-1063, σκέψη 142), και σε άλλες δύο αποφάσεις εκδοθείσες αυθημερόν, T-147/89, Société métallurgique de Normandie κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-1057, συνοπτική δημοσίευση), και T-151/89, Société des treillis et ranceaux soudés κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-1191, συνοπτική δημοσίευση), το Πρωτοδικείο τόνισε, για πρώτη φορά, ότι είναι επιθυμητό οι επιχειρήσεις να γνωρίζουν λεπτομερώς τον τρόπο υπολογισμού του προστίμου που τους επιβάλλεται, χωρίς να είναι υποχρεωμένες προς τούτο να ασκήσουν δικαστική προσφυγή κατά της αποφάσεως της Επιτροπής.

283 Επομένως, όταν διαπιστώνει, σε μια απόφαση, παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού και επιβάλλει πρόστιμα στις επιχειρήσεις που έχουν μετάσχει σ' αυτήν, η Επιτροπή οφείλει, εφόσον έχει λάβει κατά σύστημα υπόψη ορισμένα βασικά στοιχεία προς καθορισμό του ύψους των προστίμων, να μνημονεύει τα στοιχεία αυτά στο σώμα της αποφάσεως, ώστε να παρέχει στους αποδέκτες της τη δυνατότητα να επαληθεύουν αν το ύψος του προστίμου καθορίστηκε προσήκοντως και να εκτιμούν μήπως ασκήθηκε διάκριση.

284 Υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις που επισημαίνονται στην παραπάνω σκέψη 282, και εν όψει του ότι η Επιτροπή έδειξε διατεθειμένη να παράσχει, κατά την ένδικη διαδικασία, κάθε πρόσφορη πληροφορία σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού των προστίμων, η έλλειψη, στην απόφαση, ειδικής αιτιολογήσεως του τρόπου υπολογισμού των προστίμων δεν πρέπει να θεωρηθεί, εν προκειμένω, ως παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως δικαιολογούσα την ολική ή μερική ακύρωση των επιβληθέντων προστίμων.

285 Κατά συνέπεια, ο παρών λόγος ακυρώσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτός.

Δ — Επί του λόγου ακυρώσεως ότι εσφαλμένως η προσφεύγουσα χαρακτηρίστηκε ως «επί κεφαλής» της συμπράξεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 286 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι κακώς η Επιτροπή την εθεώρησε ως μία από τους «επί κεφαλής» της συμπράξεως. Υπενθυμίζει ότι η Επιτροπή επικαλέστηκε ένα μόνο στοιχείο προς στήριξη της διαπιστώσεως αυτής, ότι δηλαδή εκπροσωπούνταν στις συνεδριάσεις της PWG (αιτιολογική σκέψη 170 της αποφάσεως). Το στοιχείο αυτό όμως δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκές, όταν μάλιστα η Επιτροπή δεν εξήγησε γιατί οι επιχειρήσεις Weig και KNP — επίσης εκπροσωπούμενες στην PWG — δεν θεωρήθηκαν «επί κεφαλής».
- 287 Αδικοιολόγητα επίσης θεωρείται η προσφεύγουσα ως μία από τους «επί κεφαλής», διότι προήδρευε της PWG επί διάστημα βραχύτερο του εξαμήνου.
- 288 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί ότι όσοι μετείχαν στις συναντήσεις της PWG έπαιξαν ρόλο «κινητήριας δύναμης» της συμπράξεως. Όλοι όσοι μετείχαν στις συναντήσεις των διαφόρων οργάνων της PG Paperboard μετείχαν σε όλες τις συζητήσεις που μπορούν να θεωρηθούν ως αντιβαίνουσες στο άρθρο 85 της Συνθήκης. Επί πλέον, η ίδια η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι όλα τα όργανα της PG Paperboard ασκούσαν καθήκοντα που αποτελούσαν μέρος ενός κοινού συνολικού σχεδίου αποσκοπούντος στον περιορισμό του ανταγωνισμού και ότι κάθε επιχείρηση μετείχε στο συνολικό αυτό σύστημα.
- 289 Η Επιτροπή διατείνεται ότι η προσφεύγουσα πρέπει να θεωρηθεί ως μία από τους «επί κεφαλής» της συμπράξεως λόγω της συμμετοχής της στις συναντήσεις της PWG, οργάνου εντός του οποίου ελαμβάνοντο οι κυριότερες αποφάσεις σχετικά με τις πρωτοβουλίες για τις τιμές και την πολιτική της «τιμής πριν από

την ποσότητα” (αιτιολογικές σκέψεις 36 έως 40 της αποφάσεως). Περαιτέρω, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα προήδρευσε επί μακρόν της PWG, πρέπει να θεωρηθεί ότι διαδραμάτιζε ιδιαίτερος ενεργό ρόλο εντός αυτού.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 290 Όπως προκύπτει από τις διαπιστώσεις σχετικά με τους λόγους που επικαλέστηκε η προσφεύγουσα προς στήριξη του αιτήματός της περί ακυρώσεως του άρθρου 1 της αποφάσεως, η Επιτροπή απέδειξε προσηκόντως τη φύση των καθηκόντων της PWG, όπως περιγράφονται στην απόφαση. Απέδειξε επίσης τον ρόλο τον οποίο διαδραμάτισαν, ιδίως στα τέλη του 1987, οι επιχειρήσεις που συνήρχοντο εντός του οργάνου αυτού.
- 291 Υπ’ αυτές τις συνθήκες, καλώς η Επιτροπή κατέληξε ότι οι επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων και η προσφεύγουσα, που μετείχαν στις συναντήσεις αυτού του οργάνου έπρεπε να θεωρούνται ως «επί κεφαλής» της διαπιστωθείσας παραβάσεως και ότι έφεραν, ως εκ τούτου, ιδιαίτερη ευθύνη (βλ. αιτιολογική σκέψη 170, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως). Συναφώς, τονίζεται ότι το κριτήριο το οποίο όρισε η Επιτροπή για τον χαρακτηρισμό των επιχειρήσεων ως «επί κεφαλής» δεν είναι το της προεδρίας της PWG, αλλά το της συμμετοχής στις συνεδριάσεις του οργάνου αυτού.
- 292 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι η προσφεύγουσα μετείχε στις συνεδριάσεις της PWG αφότου συστάθηκε το όργανο αυτό. Περαιτέρω, η προσφεύγουσα ουδόλως απέδειξε ότι ο ρόλος της εντός των οργάνων της PG Paperboard ήταν ουσιαστικά παθητικός.
- 293 Ο ισχυρισμός ότι όλες οι επιχειρήσεις που μετείχαν στις συναντήσεις των διαφόρων οργάνων της PG Paperboard πρέπει να θεωρηθούν υπεύθυνες της παραβάσεως, και αν ακόμη θεωρηθεί βάσιμος, δεν θίγει τη διαπίστωση ότι οι

συνερχόμενες εντός της ΡWG επιχειρήσεις διαδραμάτισαν ιδιαίτερο ρόλο στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των αθεμίτων ενεργειών.

294 Τέλος, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η απόφαση περιέχει επαρκή εξηγήσεις για να εκτιμηθεί ο ρόλος της ΚΝΡ και της Weig. Έτσι, κατά την αιτιολογική σκέψη 170, δεύτερο εδάφιο, η ΚΝΡ θεωρήθηκε ως μία από τους «επί κεφαλής» της συμπράξεως μόνο για τη διάρκεια της συμμετοχής της στην ΚΝΡ, ήτοι για διάστημα βραχύτερο απ' ό,τι η συμμετοχή της στη σύμπραξη. Περαιτέρω, η Επιτροπή δηλώνει ότι έλαβε υπόψη το γεγονός ότι η Weig, αν και ήταν μέλος της ΡWG, δεν φαίνεται να διαδραμάτισε τόσο σημαντικό ρόλο στη χάραξη της πολιτικής της συμπράξεως (αιτιολογική σκέψη 170, τρίτο εδάφιο). Επομένως, ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι έτυχε δυσμενούς μεταχειρίσεως σε σύγκριση με τις εν λόγω επιχειρήσεις στερείται ερείσματος.

295 Κατά συνέπεια, ο παρών λόγος ακυρώσεως πρέπει ν' απορριφθεί.

Ε — Επί του λόγου ακυρώσεως περί προσβολής των δικαιωμάτων του αμυνομένου

Επιχειρήματα των διαδίκων

296 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι εθίγησαν τα δικαιώματά της ως αμυνομένης. Συγκεκριμένα, το ποσό του προστίμου που της επιβλήθηκε προσαυξήθηκε κατά 50 %, διότι αμφισβήτησε ορισμένες κατηγορίες της Επιτροπής. Συνεπώς, υπέστη βαρύτερη κύρωση διότι δεν παραιτήθηκε από την άσκηση των δικαιωμάτων του αμυνομένου.

- 297 Επικαλείται τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, κατά την οποία οποιαδήποτε άσκηση πιέσεως στις επιχειρήσεις, για να μην αμφισβητήσουν τις κατ' αυτών κατηγορίες, ώστε να επιτύχουν μείωση του προστίμου, προσκρούει στο άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως (αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της 27ης Φεβρουαρίου 1980, Deweer, σειρά Α, αριθ. 35, σκέψεις 41 έως 47, και της 25ης Φεβρουαρίου 1993, Funke, σειρά Α, αριθ. 256-Α, σκέψη 44). Περαιτέρω, κατά το ίδιο δικαστήριο, οι επιφορισμένες με τη διενέργεια εξετάσεως αρχές υποχρεούνται να τηρούν, ακόμη και στις διαδικασίες ανταγωνισμού που στρέφονται κατά επιχειρήσεων, τις δικονομικές εγγυήσεις του άρθρου 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως, και ιδίως το τεκμήριο αθωότητας (αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της 8ης Ιουνίου 1976, Engel κ.λπ., σειρά Α, αριθ. 22, της 21ης Φεβρουαρίου 1984, Öztürk, σειρά Α, αριθ. 73, προαναφερθείσα απόφαση Deweer, και γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην υπόθεση Stenuit κατά Γαλλικού Δημοσίου, αριθ. 11598/85, έκθεση της 30ής Μαΐου 1991, σειρά Α, αριθ. 232-Α).
- 298 Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι τα δικαιώματα του αμυνομένου έχουν αναγνωρισθεί ως γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου και συνεπάγονται ότι οι επιχειρήσεις δεν πρέπει να υφίστανται κανένα εξαναγκασμό για ν' αναγνωρίσουν το αληθές των αιτιάσεων που διατυπώνονται εις βάρος τους (απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 1989, 374/87, Orkem κατά Επιτροπής, Συλλογή 1989, σ. 3283, σκέψη 35). Ειδικότερα, αναγνωρίστηκε ότι το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως ισχύει και επί της ενώπιον της Επιτροπής διοικητικής διαδικασίας (ίδια απόφαση, σκέψη 30).
- 299 Σχετικά με την εξέλιξη της ενώπιον της Επιτροπής διοικητικής διαδικασίας, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι διατυπώθηκαν απειλές κατά επιχειρήσεων για ν' αναγκαστούν να μην αμφισβητήσουν τους ισχυρισμούς της Επιτροπής. Υπενθυμίζει ότι η Επιτροπή παραδέχεται ότι γνωστοποίησε στις επιχειρήσεις, κατά τη διοικητική διαδικασία, ότι ενδεχομένη συνεργασία εκ μέρους τους θα λαμβανόταν υπόψη κατά τον καθορισμό του προστίμου.
- 300 Εξ άλλου, τα δικαιώματα άμυνας της προσφεύγουσας εθίγησαν από το γεγονός ότι δεν μπόρεσε να λάβει γνώση των υπομνημάτων των επιχειρήσεων που έτυχαν μείωσης του προστίμου τους, διότι δεν αμφισβήτησαν τους βασικούς πραγματικούς ισχυρισμούς της Επιτροπής. Υπ' αυτές τις συνθήκες, δεν είχε τη

δυνατότητα να επαληθεύσει αν οι εν λόγω επιχειρήσεις είχαν πράγματι παραλείψει να αμφισβητήσουν τους βασικούς ισχυρισμούς και, κατά συνέπεια, αν υπέστη δυσμενή διάκριση έναντι των επιχειρήσεων αυτών.

- 301 Η Επιτροπή φρονεί ότι έχει την εξουσία να μειώνει τα πρόστιμα για να λαμβάνει υπόψη την ενεργή συνεργασία των επιχειρήσεων (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1992, T-12/89, Solvay κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-907, σκέψεις 341 και 342, και ICI κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 393). Μια τέτοια μείωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας των ενεχομένων επιχειρήσεων, εκτός εάν η Επιτροπή απειλεί με επιβολή βαρύτερων προστίμων τις επιχειρήσεις που δεν ομολογούν τις παραβάσεις.
- 302 Η Επιτροπή όμως ουδέποτε άσκησε την παραμικρή πίεση στην προσφεύγουσα για να την εξαναγκάσει να μην αμφισβητήσει την ακρίβεια της ανακοινώσεως των αιτιάσεων. Συγκεκριμένα, προσέφερε στην προσφεύγουσα μια δυνατότητα μείωσης του προστίμου με τους ίδιους όρους τους οποίους πρότεινε και σε όλες τις άλλες εμπλεκόμενες επιχειρήσεις.
- 303 Αμφισβητεί τη λυσιτέλεια των επιχειρημάτων που αντλούνται από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, καθώς και από την προαναφερθείσα απόφαση *Orkem* κατά Επιτροπής. Όπως άλλωστε ρητώς προκύπτει από την τελευταία αυτή απόφαση (σκέψη 30), η Ευρωπαϊκή Σύμβαση δεν ασκεί καμμία επιρροή στο παρόν ζήτημα.
- 304 Τέλος, η Επιτροπή τονίζει ότι δεν υποχρεούται να αποκαλύπτει, στο στάδιο της διοικητικής διαδικασίας, τα κριτήρια που σκοπεύει να εφαρμόσει κατά τον υπολογισμό του προστίμου (απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1983, 322/81, *Michelin* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψεις 17 επ.), αλλ' αρκεί να μνημονεύει τα κριτήρια αυτά στην ίδια την απόφαση. Συνεπώς, αρκεί να εκθέτει στην απόφαση τον βαθμό στον οποίο συνεργάστηκαν οι διάφορες επιχειρήσεις.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 305 Η Επιτροπή καθόρισε το γενικό επίπεδο των προστίμων στηριζόμενη στις θεωρήσεις που εκτίθενται στις αιτιολογικές σκέψεις 167 και 168 της αποφάσεως. Επί πλέον, δεν αμφισβητείται ότι στις μεν επιχειρήσεις που εθεωρούντο ως «επί κεφαλής» της συμπράξεως επιβλήθηκαν πρόστιμα με βασικό συντελεστή 9 %, στις δε λοιπές με βασικό συντελεστή 7,5 % του κύκλου εργασιών τον οποίο πραγματοποίησε καθεμιά από τις αποδέκτριες της αποφάσεως επιχειρήσεις στην κοινοτική αγορά του χαρτονιού το 1990.
- 306 Πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα κριτήρια που εκτίθενται στην αιτιολογική σκέψη 168 της αποφάσεως δικαιολογούν το καθορισθέν από την Επιτροπή γενικό επίπεδο των προστίμων (βλ. σκέψη 262 ανωτέρω).
- 307 Οι αιτιολογικές σκέψεις 168 έως 172 μνημονεύουν τα στοιχεία τα οποία όρισε η Επιτροπή για τον καθορισμό του προστίμου που θα επέβαλλε σε κάθε επιχείρηση. Ειδικότερα, στις αιτιολογικές σκέψεις 171 και 172, η Επιτροπή αναφέρει ότι τα ποσά των προστίμων που επιβλήθηκαν στη Rena και στη Stora πρέπει να είναι σημαντικά μειωμένα, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η συνεργασία τους με την Επιτροπή, και ότι άλλες οκτώ επιχειρήσεις μπορούν επίσης, σε μικρότερο βαθμό, να τύχουν κάποιας μειώσεως, διότι, στις απαντήσεις που έδωσαν στην κοινοποίηση των αιτιάσεων, δεν αμφισβήτησαν την ουσία των πραγματικών ισχυρισμών που διατύπωσε η Επιτροπή. Ειδικότερα, κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία, η Επιτροπή εξήγησε ότι έλαβε υπόψη το ενδεχόμενο πνεύμα συνεργασίας το οποίο επέδειξαν ορισμένες επιχειρήσεις κατά την ενώπιόν της διαδικασία, μειώνοντας κατά δύο τρίτα τα πρόστιμα που επέβαλε σε δύο επιχειρήσεις, ενώ άλλες έτυχαν μειώσεως κατά το ένα τρίτο.
- 308 Εφόσον το ορισθέν από την Επιτροπή γενικό επίπεδο των προστίμων θεωρείται δικαιολογημένο εν όψει των κριτηρίων που παρατίθενται στην απόφαση, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή προέβη όντως, όπως αναφέρει στην απόφαση, σε μείωση του ύψους των επιβληθέντων στις επιχειρήσεις προστίμων, οσάκις αυτές είχαν ενεργήσει με πνεύμα συνεργασίας κατά τη διοικητική δια-

δικασία. Επομένως, δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή αύξησε το ύψος των προστίμων τα οποία επέβαλε στις επιχειρήσεις που είχαν ασκήσει τα δικαιώματα του αμυνομένου.

309 Συναφώς, επισημαίνεται ότι η μη απάντηση στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η μη λήψη θέσεως επί των πραγματικών ισχυρισμών με την απάντηση στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η αμφισβήτηση, με την απάντηση αυτή, των βασικών ή και όλων των πραγματικών ισχυρισμών που περιέχονται στην ανακοίνωση των αιτιάσεων — πιθανοί τρόποι ασκήσεως των δικαιωμάτων του αμυνομένου κατά την ενώπιον της Επιτροπής διαδικασία — δεν δικαιολογούν τη μείωση του προστίμου λόγω συνεργασίας κατά τη διοικητική διαδικασία. Συγκεκριμένα, τέτοια μείωση δικαιολογείται μόνον εάν η συμπεριφορά διευκόλυνε την εκ μέρους της Επιτροπής διαπίστωση της παραβάσεως και, ενδεχομένως, τον τερματισμό της (βλ. προαναφερθείσα απόφαση ICI κατά Επιτροπής, σκέψη 393). Υπ' αυτές τις συνθήκες, μια επιχείρηση που δηλώνει ρητά ότι δεν αμφισβητεί τους πραγματικούς ισχυρισμούς στους οποίους στηρίζει τις αιτιάσεις της η Επιτροπή ενδέχεται να θεωρηθεί ότι συμβάλλει στη διευκόλυνση του έργου της Επιτροπής που συνίσταται στη διαπίστωση και τη δίωξη των παραβάσεων των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού.

310 Τέλος, όσον αφορά το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο — αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η προσφεύγουσα — δεν έκρινε, στην απόφασή του *Orkem* κατά Επιτροπής, ότι η διάταξη αυτή ισχύει επί της ενώπιον της Επιτροπής διοικητικής διαδικασίας, αλλ' αντιμετώπισε απλώς το ενδεχόμενο της εφαρμογής της στην υπό κρίση υπόθεση, όπως προκύπτει από το ίδιο το κείμενο της αποφάσεως (σκέψη 30).

311 Συναφώς, τονίζεται ότι το Πρωτοδικείο δεν είναι αρμόδιο να κρίνει τη νομιμότητα μιας διοικητικής εξετάσεως επί του δικαίου του ανταγωνισμού έναντι των διατάξεων της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως, καθ' όσον αυτές δεν αποτελούν αφ' εαυτών μέρος του κοινοτικού δικαίου.

- 312 Κατά πάγια, όμως, νομολογία, τα θεμελιώδη δικαιώματα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα των γενικών αρχών του δικαίου, την τήρηση των οποίων διασφαλίζει ο κοινοτικός δικαστής (βλ., μεταξύ άλλων, γνωμοδότηση του Δικαστηρίου 2/94, της 28ης Μαρτίου 1996, Συλλογή 1996, σ. I-1759, σκέψη 33, και απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Μαΐου 1997, C-299/95, Kremzow, Συλλογή 1997, I-2629, σκέψη 14). Προς τον σκοπό αυτό, το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο εμπνέονται από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών καθώς και από τα στοιχεία που παρέχουν τα διεθνή νομοθετικά κείμενα, που αφορούν την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στα οποία έχουν συνεργασθεί και προσχωρήσει τα κράτη μέλη. Συναφώς, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση έχει ιδιαίτερη σημασία (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Μαΐου 1986, 222/84, Johnston, Συλλογή 1986, σ. 1651, σκέψη 18, και Kremzow, όπ.π., σκέψη 14). Εξ άλλου, σύμφωνα με το άρθρο ΣΤ, παράγραφος 2, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, «η Ένωση σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως κατοχυρώνονται με την [Ευρωπαϊκή Σύμβαση] και όπως προκύπτουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών ως γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου».
- 313 Συνεπώς, πρέπει να εξετασθεί αν, υπό το πρίσμα των σκέψεων αυτών, η Επιτροπή παραγνώρισε τη θεμελιώδη για την κοινοτική έννομη τάξη αρχή του σεβασμού των δικαιωμάτων του αμυνομένου (προαναφερθείσα απόφαση Michelin κατά Επιτροπής, σκέψη 7), ασκώντας στην προσφεύγουσα αθέμιτες πιέσεις κατά την ενώπιόν της διοικητική διαδικασία, για ν' αναγνωρίσει τους περιεχομένους στην ανακοίνωση των αιτιάσεων πραγματικούς ισχυρισμούς.
- 314 Συναφώς, το να λεχθεί απλώς σε μια επιχείρηση που μετέχει σε διοικητική έρευνα, κατά τη διοικητική διαδικασία, ότι ενδέχεται να υπάρξει μείωση του προστίμου αν αυτή αναγνωρίσει τα βασικά στοιχεία ή το σύνολο των πραγματικών ισχυρισμών, χωρίς να διευκρινίζεται η έκταση αυτής της μείωσης, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως άσκηση πιέσεως επ' αυτής της επιχειρήσεως.
- 315 Εν πάση περιπτώσει, η προσφεύγουσα δεν εξήγησε κατά τί η προσφεροθείσα από την Επιτροπή κατά τη διοικητική διαδικασία δυνατότητα να της επιβληθεί μειωμένο πρόστιμο αποτελούσε τέτοια πίεση, που να την εξανάγκαζε να αναγνωρίσει τα βασικά στοιχεία των περιεχομένων στην ανακοίνωση των αιτιάσεων πραγματικών ισχυρισμών. Σ' αυτό το πλαίσιο, πρέπει άλλωστε να επιση-

μανθεί ότι η προσφεύγουσα άσκησε τα δικαιώματα άμυνας της κατά τη διοικητική διαδικασία, εφόσον αμφισβήτησε όντως τα βασικά στοιχεία των πραγματικών ισχυρισμών στους οποίους στήριζε τις αιτιάσεις της η Επιτροπή. Επομένως, το επιχείρημά της πρέπει ν' απορριφθεί.

316 Τέλος, η προσφεύγουσα δεν εξήγησε κατά τί προσεβλήθη η αρχή του τεκμηρίου αθωότητας.

317 Όσο για το επιχείρημά της ότι δεν μπόρεσε να επαληθεύσει αν είχε τύχει διαφορετικής μεταχειρίσεως από τις άλλες επιχειρήσεις κατά των οποίων εστρέφето η διοικητική εξέταση, θα εξετασθεί στο πλαίσιο του λόγου ακυρώσεως περί προσβολής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως (βλ. σκέψεις 334 και 335 κατωτέρω).

318 Εν όψει των προεκτεθέντων, ο λόγος ακυρώσεως πρέπει ν' απορριφθεί.

Στ — Επί του λόγου ακυρώσεως περί προσβολής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, καθόσον η προσφεύγουσα δεν έτυχε μειώσεως του προστίμου

Επιχειρήματα των διαδίκων

319 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι υπέστη δυσμενή διάκριση έναντι των επιχειρήσεων των οποίων το πρόστιμο μειώθηκε διότι δεν αμφισβήτησαν τους βασικούς πραγματικούς ισχυρισμούς της Επιτροπής (αιτιολογική σκέψη 172 της αποφάσεως).

- 320 Από την από 27 Απριλίου 1994 επιστολή της Επιτροπής προκύπτει ότι αυτή, για να της χορηγήσει μείωση, της ζητούσε να αναγνωρίσει την ακρίβεια των αιτιάσεων, ενώ από τις άλλες επιχειρήσεις ζήτησε απλώς να μην αμφισβητήσουν τα βασικά στοιχεία των πραγματικών ισχυρισμών.
- 321 Η προσφεύγουσα όμως δεν αμφισβήτησε τα βασικά στοιχεία των πραγματικών ισχυρισμών της Επιτροπής, οπότε έπρεπε να τύχει μείωσης του προστίμου. Παραδέχθηκε ανέκαθεν τη συμμετοχή της σε συζητήσεις επί των τιμών και των ανατιμήσεων και δήλωσε μάλιστα ότι οι συζητήσεις αυτές συνιστούν, κατά τη νομολογία, εναρμονισμένη πρακτική αντίθετη προς το άρθρο 85 της Συνθήκης. Περαιτέρω, η Επιτροπή ρητώς ανεγνώρισε, στις συνημμένες στην ανακοίνωση των αιτιάσεων ατομικές πληροφορίες, τη συνεργασία αυτή της προσφεύγουσας.
- 322 Η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να παραδεχθεί την ακρίβεια της εκτιμήσεως της Επιτροπής επί των πραγματικών περιστατικών, όσον αφορά ιδίως τους ισχυρισμούς της για την ύπαρξη συμφωνιών για τις τιμές και τέλεια οργανωμένης συμπράξεως, διότι θα μπορούσε να καταστεί υπόλογη στα εθνικά δικαστήρια.
- 323 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι συνεργάστηκε ενεργά με την Επιτροπή, ιδίως όταν πρότεινε, από κοινού με ορισμένες άλλες επιχειρήσεις, μια διαδικαστική λύση συνιστάμενη στην εγκατάλειψη της δικαστικής οδού, με αντάλλαγμα τη μείωση του προστίμου. Η πρόταση αυτή δικαιολογούσε αφ' εαυτής μείωση του προστίμου.
- 324 Τέλος, κατά το μέτρο που μπορεί να ελέγξει το περιεχόμενο των παρατηρήσεων των επιχειρήσεων που έτυχαν της εν λόγω μείωσης του προστίμου, η προσφεύγουσα συμπεραίνει ότι ασφαλώς υπέστη δυσμενή διάκριση. Στηρίζεται συναφώς στους κύριους λόγους ακυρώσεως, που δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, των προσφυγών της Sarrío και της Enso Española (ΕΕ 1994, C 380, σ. 20 και 22). Εξ αυτών προκύπτει ότι, ενώπιον του Πρωτοδικείου, οι δύο αυτές επιχειρήσεις αμφισβητούν τους ισχυρισμούς της Επιτροπής τουλάχιστον εξ ίσου με αυτήν. Ωστόσο, οι δύο αυτές επιχειρή-

σεις επέτυχαν μείωση των προστίμων λόγω υποτιθεμένης μη αμφισβητήσεως. Επί πλέον, η προσφεύγουσα παραθέτει αποσπάσματα των δηλώσεων του εκπροσώπου της εταιρίας Weig κατά την ενώπιον της Επιτροπής ακρόαση, παραπέμπει δε στους λόγους ακυρώσεως τους οποίους επικαλείται η επιχείρηση αυτή ενώπιον του Πρωτοδικείου (όπως περιγράφονται στην ΕΕ 1994, C 380, σ. 16 επ.). Εξ αυτών συνάγει ότι η Weig, καίτοι επέτυχε μείωση του προστίμου, αμφισβητεί τους ισχυρισμούς της Επιτροπής στον ίδιο βαθμό με αυτήν.

325 Η Επιτροπή επαναλαμβάνει ότι όχι μόνον έχει την εξουσία να μειώνει τα πρόστιμα για να λαμβάνει υπόψη την ενεργή συνεργασία, αλλά και η μείωση αυτή ενίοτε επιβάλλεται (προαναφερθείσα απόφαση ICI κατά Επιτροπής, σκέψη 393). Επομένως, η συνεκτίμηση της μη αμφισβητήσεως των πραγματικών περιστατικών ως ελαφρυντικής περιστάσεως κατά τον υπολογισμό των προστίμων δικαιολογείται, δεδομένου ότι μια τέτοια συνεργασία συμβάλλει στη διαλεύκανση των πραγματικών περιστατικών και την επιτάχυνση της διαδικασίας.

326 Η προσφεύγουσα καμμία τέτοια ενεργή συνεργασία δεν εξεδήλωσε. Αφενός μεν παραδέχτηκε μόνον την ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής, πράγμα που δεν συνιστά αναγνώριση των πραγματικών περιστατικών. Αφετέρου δε αμφισβήτησε ανέκαθεν όχι μόνο τη σύναψη συμφωνιών για τις τιμές, αλλά και κάθε διαβούλευση αφορώσα τις ποσότητες παραγωγής, τα μερίδια αγοράς και τη βάση σχεδίου εφαρμογή των πρωτοβουλιών για τις τιμές.

327 Η Επιτροπή αμφισβητεί ότι η προταθείσα από την προσφεύγουσα λύση για να τεθεί τέρμα στη διαδικασία μπορεί να θεωρηθεί ως ενεργή συνεργασία δικαιολογούσα μείωση του προστίμου. Η παραίτηση από την άσκηση προσφυγής δεν διευκολύνει τη διαλεύκανση των πραγματικών περιστατικών. Ούτε διευκολύνει την επιτάχυνση της διαδικασίας, διότι η Επιτροπή δεν έχει κανένα συμφέρον να συνάπτει τέτοιου είδους «διακανονισμούς» με τις επιχειρήσεις.

328 Όσον αφορά τη φερομένη άνιση μεταχείριση έναντι των εταιριών Sargio και Enso Española, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι δύο αυτές επιχειρήσεις, ούτως ή άλλως, δεν είχαν αμφισβητήσει την ουσία των διαπιστωθέντων από την Επιτροπή πραγματικών περιστατικών πριν από τη δημοσίευση της αποφάσεως.

Συνεπώς, η μείωση των προστίμων τους ήταν δικαιολογημένη. Ούτε η συμπεριφορά της εταιρίας Weig είναι παρόμοια με την της προσφεύγουσας. Αφενός μεν, από την ανακοίνωση των αιτιάσεων και μετά, η Weig ουσιαστικά δεν αμφισβήτησε πλέον τις διαπιστώσεις της Επιτροπής. Αφετέρου δε, συνέβαλε στη διαλεύκανση των πραγματικών περιστατικών, αποσπώντας δήλωση από ένα μέλος της διευθύνσεως της Feldmühle που είχε μετάσχει στις συναντήσεις διαφόρων οργάνων της PG Paperboard.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 329 Η προσφεύγουσα, με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, παραδέχθηκε μόνον ότι οι διεξαγόμενες εντός των οργάνων της PG Paperboard συζητήσεις μπορεί να αφορούσαν τις τιμές και τις ανατιμήσεις.
- 330 Η Επιτροπή καλώς έκρινε ότι η απάντηση αυτή της προσφεύγουσας δεν συνιστά συμπεριφορά δικαιολογούσα μείωση του προστίμου λόγω συνεργασίας κατά τη διοικητική διαδικασία. Τέτοια μείωση δικαιολογείται μόνον εάν η συμπεριφορά διευκόλυνε την εκ μέρους της Επιτροπής διαπίστωση της παραβάσεως και, ενδεχομένως, τον τερματισμό της (βλ. προαναφερθείσα απόφαση ICI κατά Επιτροπής, σκέψη 393).
- 331 Όπως προαναφέρθηκε (βλ. σκέψη 309 ανωτέρω), μια επιχείρηση που δηλώνει ρητά ότι δεν αμφισβητεί τους πραγματικούς ισχυρισμούς στους οποίους στηρίζει τις αιτιάσεις της η Επιτροπή ενδέχεται να θεωρηθεί ότι συμβάλλει στη διευκόλυνση του έργου της Επιτροπής που συνίσταται στη διαπίστωση και τη δίωξη των παραβάσεων των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού. Με τις αποφάσεις με τις οποίες διαπιστώνει παράβαση αυτών των κανόνων, η Επιτροπή δύναται να θεωρήσει ότι μια τέτοια συμπεριφορά συνιστά αναγνώριση των πραγματικών ισχυρισμών και, άρα, ως στοιχείο αποδείξεως του βασίμου αυτών. Μια τέτοια συμπεριφορά μπορεί, επομένως, να δικαιολογεί μείωση του προστίμου.

- 332 Άλλως έχουν τα πράγματα όταν μια επιχείρηση παραλείπει να απαντήσει στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, δηλώνει απλώς ότι δεν λαμβάνει θέση επί των πραγματικών ισχυρισμών τους οποίους προβάλλει με αυτήν η Επιτροπή ή αμφισβητεί, όπως η προσφεύγουσα, τα βασικά στοιχεία των ισχυρισμών αυτών. Πράγματι, τηρώντας μια τέτοια στάση κατά τη διοικητική διαδικασία, η επιχείρηση δεν συμβάλλει στη διευκόλυνση του έργου της Επιτροπής που συνίσταται στη διαπίστωση και τη δίωξη των παραβάσεων των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού. Είναι επίσης προφανές ότι ούτε η γενομένη κατά τη διοικητική διαδικασία πρόταση της προσφεύγουσας στην Επιτροπή, να παραιτηθεί από την άσκηση προσφυγής ενώπιον του Πρωτοδικείου κατά της εκδοθησομένης αποφάσεως, συνέβαλε στη διευκόλυνση αυτού του έργου.
- 333 Επομένως, όταν η Επιτροπή δηλώνει, στην αιτιολογική σκέψη 172, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως, ότι δέχτηκε να μειώσει κατά ένα τρίτον το ποσό των προστίμων που επέβαλε στις επιχειρήσεις οι οποίες, με την απάντησή τους στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, δεν αμφισβήτησαν τους βασικούς πραγματικούς ισχυρισμούς που προέβαλε κατ' αυτών με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι μειώσεις αυτές μπορούν να θεωρηθούν επιτρεπτές μόνον εφόσον οι οικείες επιχειρήσεις δήλωσαν ρητά ότι δεν αμφισβητούσαν τους εν λόγω ισχυρισμούς.
- 334 Και αν ακόμη υποτεθεί ότι, μειώνοντας τα πρόστιμα που επέβαλε σε επιχειρήσεις που δεν είχαν δηλώσει ρητά ότι δεν αμφισβητούσαν τους πραγματικούς ισχυρισμούς, η Επιτροπή εφάρμοσε παράνομο κριτήριο, πρέπει να υπομνησθεί ότι η τήρηση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως πρέπει να συνδυάζεται με την τήρηση της αρχής της νομιμότητας, σύμφωνα με την οποία κανείς δεν μπορεί να επικαλείται υπέρ αυτού παρανομία που διαπράχθηκε προς όφελος τρίτου (βλ., π.χ., απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Ιουλίου 1985, 134/84, Williams κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου, Συλλογή 1985, σ. 2225, σκέψη 14). Επομένως, εφόσον με την επιχειρηματολογία της η προσφεύγουσα επιδιώκει ακριβώς να της αναγνωρισθεί το δικαίωμα της παράνομης μειώσεως του προστίμου, η επιχειρηματολογία αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή.
- 335 Το ότι ενδεχομένως η Επιτροπή χορήγησε παράνομες μειώσεις του ύψους ορισμένων προστίμων δεν μπορεί να οδηγήσει σε μείωση του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα, γι' αυτό και δεν ευσταθεί το επιχείρημά της ότι

προσεβλήθη το δικαίωμα άμυνας της διότι δεν μπόρεσε να επαληθεύσει αν είχε τύχει, ως προς αυτό, διαφορετικής μεταχειρίσεως από τις άλλες επιχειρήσεις.

- 336 Τέλος, το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι οι επιχειρήσεις Sargió και Enso Espaňola, και ως ένα βαθμό η Weig, έτυχαν μείωσης κατά ένα τρίτον του ύψους των προστίμων τους, ενώ αμφισβήτησαν, με τις ασκηθείσες κατά της αποφάσεως ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγές τους, τους περιεχομένους σ' αυτήν ισχυρισμούς είναι αλυσιτελής. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή έλαβε υπόψη, για τη χορήγηση μειώσεων του ύψους των προστίμων, μόνο τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων κατά τη διοικητική διαδικασία.

- 337 Επομένως, ο λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Z — Επί του λόγου ακυρώσεως περί προσβολής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, καθ' όσον το επιβληθέν στην προσφεύγουσα πρόστιμο είναι υπέρμετρο σε σχέση με το επιβληθέν στη Stora

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 338 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι, κατά τη νομολογία, τα πρόστιμα πρέπει να καθορίζονται ατομικώς, χωρίς διάκριση, με βάση τη συμμετοχή κάθε επιχειρήσεως στην παράβαση, τη θέση τους στην αγορά και τη γενική οικονομική τους κατάσταση (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1970, 44/69, Buchler κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 457, Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, όπ.π., και της 12ης Ιουλίου 1979, 32/78 και 36/78 έως 82/78, BMW Belgium κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 177). Το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο έχουν τονίσει επανειλημμένα τη σημασία της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 30ής Ιανουαρίου 1985, 35/83, ΒΑΤ κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 363, σκέψεις 43 και 47, της 8ης Φεβρουαρίου 1990, C-279/87, Típp-Ex κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990,

σ. I-261, συνοπτική δημοσίευση, σκέψεις 40 και 41, και προαναφερθείσες αποφάσεις Dansk Pelsdyravlereforening κατά Επιτροπής, σκέψη 52, και ICI κατά Επιτροπής).

339 Εν όψει της νομολογίας αυτής, η προσφεύγουσα φρονεί ότι δεν ευσταθεί το επιχείρημα της Επιτροπής ότι δεν μπορεί να επικαλεστεί την ευνοϊκή μεταχείριση της οποίας ενδεχομένως έτυχε η Stora.

340 Ο λόγος ακυρώσεως υποδιαιρείται σε δύο σκέλη.

341 Με το πρώτο σκέλος, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι το πρόστιμο που της επιβλήθηκε είναι δυσανάλογο προς το επιβληθέν στην Stora.

342 Τονίζει ότι η Feldmühle έλαβε την πρωτοβουλία της συστηματικής προσφοράς χαμηλών τιμών, που ανάγκασαν την προσφεύγουσα και άλλους μη κοινοτικούς παραγωγούς να θέσουν τέρμα στην πολιτική επεκτάσεώς τους στην κοινοτική αγορά. Οι εκπρόσωποι της Stora/Feldmühle διαδραμάτισαν ιδιαίτερα ενεργό ρόλο εντός της JMC και της PWG. Τέλος, η Stora κατά την υπό κρίση περίοδο, ηγείτο της ευρωπαϊκής αγοράς χαρτονιού, με μερίδιο αγοράς ανερχόμενο σε 14 % περίπου.

343 Συνεπώς, το πρόστιμο της Stora, πριν από τις ενδεχόμενες μειώσεις, έπρεπε να υπερβαίνει αισθητά το της προσφεύγουσας. Επομένως, η Επιτροπή προσέβαλε την αρχή της ισότητας κατά τον καθορισμό των προστίμων (προαναφερθείσα απόφαση ICI κατά Επιτροπής, σκέψεις 352, 354 επ.).

344 Με το δεύτερο σκέλος του λόγου ακυρώσεως, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η χορηγηθείσα στη Stora μείωση του προστίμου επίσης προσβάλλει την αρχή της

ίσης μεταχειρίσεως. Πρώτον, η Επιτροπή κακώς εθεώρησε ότι η Stora συνεργάστηκε οικειοθελώς και αυθορμητώς. Στην πραγματικότητα, η Stora «ομολόγησε» μόνον μετά την πάροδο εννεαμήνου από την κατάθεση της καταγγελίας της BPIF, καταγγελίας της οποίας ο κλάδος έλαβε ταχέως γνώση, ήτοι τεσσάρων μηνών μετά τους ελέγχους που διενήργησε η Επιτροπή και μόνον αφότου έλαβε τις αιτήσεις παροχής πληροφοριών τις οποίες απέστειλε αυτή.

- 345 Δεύτερον, η προσφεύγουσα αμφισβητεί ότι η «ομολογία» της Stora συνέβαλε πράγματι αποφασιστικά στην απόδειξη της φερομένης παραβάσεως. Δίνει, σχετικώς, έμφαση στους ισχυρισμούς της Επιτροπής ότι τις δηλώσεις της Stora επιρρωννύουν, καθ' όλα τα σημαντικά τους σημεία, άλλα έγγραφα.
- 346 Τρίτον, η χορηγηθείσα στη Stora μείωση είναι, ούτως ή άλλως, δυσανάλογη. Συγκρίνοντας τις διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου στην προαναφερθείσα απόφαση ICI κατά Επιτροπής (σκέψη 393), με τα πραγματικά περιστατικά της παρούσας υποθέσεως, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Stora δεν μπορεί, ούτως ή άλλως, να τύχει ευνοϊκότερης μεταχειρίσεως απ' ό,τι η ICI ενώπιον του Πρωτοδικείου.
- 347 Τέταρτον, με το υπόμνημα απαντήσεώς της ισχυρίζεται, στηριζόμενη ιδίως στην προαναφερθείσα απόφαση Solvay κατά Επιτροπής (σκέψεις 341 επ.), ότι είναι αμφίβολο ότι το γεγονός και μόνον της ομολογίας μπορεί να ανταμείβεται μέσω μειώσεως λόγω συνεργασίας, διότι οι επιχειρήσεις υποχρεούνται, ούτως ή άλλως, να απαντούν στις αιτήσεις παροχής πληροφοριών της Επιτροπής.
- 348 Πέμπτον και τελευταίον, με το υπόμνημα απαντήσεώς της ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή επέβαλε σε ορισμένες επιχειρήσεις υψηλά πρόστιμα απλώς και μόνον διότι δεν συμφώνησαν πλήρως με την εκτίμηση των γεγονότων την οποία είχε εκφέρει η Stora. Η πρακτική αυτή είναι ανεπίτρεπτη, όταν μάλιστα η Stora ήταν μια από τις επιχειρήσεις που είχαν την εντονότερη ανάμιξη και είχε, επομένως, προφανές συμφέρον να μειώσει τον δικό της ρόλο εντός της συμπράξεως έναντι των λοιπών επιχειρήσεων.

- 349 Κατά την Επιτροπή, η προσφεύγουσα αμφισβητεί τη νομιμότητα όχι του δικού της προστίμου, αλλά του επιβληθέντος στη Stora. Δεν μπορεί όμως η προσφεύγουσα να επικαλείται τον ενδεχόμενο παράνομο χαρακτήρα του προστίμου που επιβλήθηκε στη Stora, διότι η αρχή της ίσης μεταχείρισεως δεν σημαίνει ότι η προσφεύγουσα μπορεί, αν υποτεθεί πως είναι παρναόμοιο το επιβληθέν στη Stora πρόστιμο, να διεκδικεί επίσης παράνομη μεταχείριση.
- 350 Εν πάση περιπτώσει, το επιβληθέν στη Stora πρόστιμο ήταν το προσήκον. Επί πλέον, προσβολή της αρχής της ίσης μεταχείρισεως προϋποθέτει διαφορετικό χειρισμό παρόμοιων περιπτώσεων. Η θέση όμως της προσφεύγουσας δεν είναι παρόμοια με την της Stora. Ναι μεν και οι δύο επιχειρήσεις πρέπει να θεωρηθούν ως «επί κεφαλής», που πρέπει να φέρουν ιδιαίτερη ευθύνη, η Stora όμως αποδύθηκε ταχέως σε ευρεία συνεργασία με την Επιτροπή, πράγμα που δεν συνέβη με την προσφεύγουσα.
- 351 Τέλος, η Επιτροπή παρατηρεί ότι οι δηλώσεις της Stora έβαιναν πέραν όσων είχε ζητήσει η Επιτροπή με την αίτηση παροχής πληροφοριών, η δε Stora δεν ανεκάλεσε — όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα — το μέγιστο μέρος όσων ομολόγησε.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 352 Κατά πάγια νομολογία, προσβολή της αρχής της ίσης μεταχείρισεως — που συγκαταλέγεται μεταξύ των θεμελιωδών αρχών του κοινοτικού δικαίου — υπάρχει μόνον όταν παρόμοιες καταστάσεις αντιμετωπίζονται κατά τρόπο διαφορετικό ή διαφορετικές καταστάσεις αντιμετωπίζονται καθ' όμοιο τρόπο, εκτός εάν μια τέτοια αντιμετώπιση δικαιολογείται αντικειμενικώς (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13ης Δεκεμβρίου 1984, 106/83, *Sermide*, Συλλογή 1984, σ. 4209, σκέψη 28, και της 28ης Ιουνίου 1990, C-174/89, *Hoche*, Συλλογή 1990, σ. I-2681, σκέψη 25, και, στην ίδια κατεύθυνση, απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Μαρτίου 1994, T-100/92, *La Pietra* κατά Επιτροπής, Συλλογή Υπ.Υπ. 1994, σ. II-275, σκέψη 50).

- 353 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα επικαλείται προσβολή της αρχής αυτής. Διατείνεται ότι το πρόστιμο που της επιβλήθηκε υπολογίστηκε με αφετηρία έναν βασικό συντελεστή όμοιο με εκείνο που χρησίμευσε στον υπολογισμό του προστίμου που επιβλήθηκε στη Stora, ήτοι 9% του πραγματοποιηθέντος κατά το 1990 στην κοινοτική αγορά χαρτονιού κύκλου εργασιών, ενώ ο ρόλος της στη σύμπραξη ήταν διαφορετικός από εκείνον της Stora.
- 354 Συναφώς, αρκεί να διαπιστωθεί ότι, όπως προκύπτει από την απόφαση, η Stora και η προσφεύγουσα μετείχαν στα διάφορα συστατικά στοιχεία της συμπράξεως, εφόσον μετείχαν στις συνεδριάσεις της PWG, αμφότερες δε οι επιχειρήσεις χαρακτηρίστηκαν ως «επί κεφαλής» της συμπράξεως λόγω της συμμετοχής τους στις συνεδριάσεις του οργάνου αυτού της PG Paperboard. Επομένως, η θέση των δύο αυτών επιχειρήσεων εντός της συμπράξεως δεν διαφέρει, η δε όμοια μεταχείρισή τους κατά τον υπολογισμό του προστίμου ήταν δικαιολογημένη. Συγκεκριμένα, και αν ακόμη θεωρηθούν αποδεδειγμένα τα στοιχεία τα οποία επικαλείται η προσφεύγουσα για να δείξει ότι διαδραμάτισε λιγότερο ενεργό ρόλο απ' ό,τι η Stora εντός της PWG, τα στοιχεία αυτά δεν αναιρούν τη διαπίστωση της Επιτροπής ως προς τους ρόλους της προσφεύγουσας και της Stora. Υπ' αυτές τις συνθήκες, το πρώτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως πρέπει ν' απορριφθεί.
- 355 Ούτε το δεύτερο σκέλος του λόγου ακυρώσεως μπορεί να γίνει δεκτό.
- 356 Συγκεκριμένα, η Stora προσκόμισε στην Επιτροπή δηλώσεις που περιείχαν λεπτομερέστατη περιγραφή της φύσεως και του αντικειμένου της παραβάσεως, της λειτουργίας των διαφόρων οργάνων της PG Paperboard και της συμμετοχής των διαφόρων παραγωγών στην παράβαση. Με τις δηλώσεις αυτές, η Stora παρέσχε πληροφορίες που έβαιναν κατά πολύ πέραν όσων την προσκόμιση μπορεί να αξιώσει η Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού 17. Καίτοι η Επιτροπή δηλώνει, στην απόφαση, ότι απέσπασε αποδεικτικά στοιχεία που επιβεβαίωναν τις πληροφορίες τις οποίες περιείχαν οι δηλώσεις της Stora (αιτιολογικές σκέψεις 112 και 113), προκύπτει σαφώς ότι το κύριο αποδεικτικό στοιχείο περί της υπάρξεως της παραβάσεως απετέλεσαν οι δηλώσεις της Stora. Χωρίς αυτές τις δηλώσεις, επομένως, θα ήταν, αν μη τι άλλο, πολύ δυσχερέστερο για την Επιτροπή να διαπιστώσει, εν ανάγκη δε να θέσει πέρασ στην παράβαση που αποτελεί αντικείμενο της αποφάσεως.

357 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η Επιτροπή, μειώνοντας κατά δύο τρίτα το ύψος του προστίμου το οποίο επέβαλε στη Stora, δεν υπερέβη τα περιθώρια εκτιμήσεως τα οποία διαθέτει κατά την επιμέτρηση των προστίμων. Η προσφεύγουσα δεν μπορεί, επομένως, να ισχυρίζεται βασιμώς ότι η χορηγηθείσα στη Stora μείωση είναι δυσανάλογη.

358 Επί πλέον, δεν μπορεί να διαπιστωθεί εν προκειμένω προσβολή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, διότι, κατ' αντίθεση προς τη Stora, η οποία συνεργάστηκε ενεργά με την Επιτροπή, η προσφεύγουσα αμφισβήτησε τα βασικά στοιχεία των πραγματικών ισχυρισμών στους οποίους στήριζε τις αιτιάσεις της η Επιτροπή. Δικαιολογημένα, άρα, η Επιτροπή μεταχειρίστηκε διαφορετικά τις δύο αυτές επιχειρήσεις, όταν αποφάσισε για τη χορήγηση και την έκταση της μείωσης των προστίμων, διότι η θέση τους δεν ήταν παρόμοια.

359 Εν όψει των προεκτεθέντων, ο λόγος ακυρώσεως πρέπει ν' απορριφθεί ως αβάσιμος.

Η — Επί του λόγου ακυρώσεως περί συνδρομής ορισμένων ελαφρυντικών περιστάσεων

Επιχειρήματα των διαδίκων

360 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή όφειλε, κατά την επιμέτρηση του προστίμου, να λάβει υπόψη ορισμένα πραγματικά στοιχεία ως ελαφρυντικές περιστάσεις.

361 Πρώτον, η προσφεύγουσα δεν αποπειράθηκε ν' αποκρύψει κρίσιμα έγγραφα, παρ' όλον ότι είχε προειδοποιηθεί για τη διενέργεια ελέγχου από τους υπαλλήλους της Επιτροπής.

- 362 Δεύτερον, μέχρι τα μέσα 1990 ήταν μια επιχείρηση μεσαίων διαστάσεων. Μόνο κατά το έτος αυτό εγκατέστησε το νέο μηχανήμά της στη χαρτονοποιία του Neuss (Γερμανία) και ανέλαβε τον έλεγχο των εταιριών Deisswil και Eerbeek, τον Απρίλιο και τον Σεπτέμβριο αντιστοίχως (με αναδρομική ενέργεια από την 1η Ιανουαρίου 1990).
- 363 Τρίτον, πρόκειται για τη πρώτη παράβαση στον κλάδο του χαρτονιού.
- 364 Τέταρτον, οι ανατιμήσεις του χαρτονιού GD, το οποίο κυρίως κατασκεύαζε η προσφεύγουσα, ήταν μικρότερες από τις ανατιμήσεις του χαρτονιού GC. Η προσφεύγουσα, επομένως, δεν μπόρεσε να επιτύχει το κέρδος εκμεταλλεύσεως το οποίο αποδίδεται στις άλλες επιχειρήσεις.
- 365 Πέμπτον και τελευταίον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει, με το υπόμνημα απαντήσεώς της, ότι η Επιτροπή, σύμφωνα με την προηγούμενη πρακτική των αποφάσεών της, υπεχρεούτο να λάβει υπόψη τις δυσχέρειες που επικράτησαν στον τομέα του χαρτονιού μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1980 και που απέκλειαν τη δυνατότητα να επιτευχθεί μια πρόσφορη κερδοφορία του επενδεδυμένου κεφαλαίου. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι ο οικείος κλάδος χαρακτηρίζεται από υψηλούς μεν κύκλους εργασιών, αλλά χαμηλά μάλλον κέρδη. Συνεπώς, τα πρόστιμα που υπολογίστηκαν βάσει και μόνον των κύκλων εργασιών των παραγωγών χαρτονιού επηρεάζουν εντονότερα τους παραγωγούς.
- 366 Η Επιτροπή αποκρίνεται ότι δεν ήταν υποχρεωμένη να θεωρήσει τα εν λόγω στοιχεία ως ελαφρυντικές περιστάσεις.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 367 Όπως επισημάνθηκε ήδη (σκέψη 256 ανωτέρω), η σοβαρότητα των παραβάσεων πρέπει να αποδεικνύεται βάσει μεγάλου αριθμού στοιχείων όπως είναι, ιδίως, τα ιδιαίτερα περιστατικά της υποθέσεως, το πλαίσιο της και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων, και τούτο χωρίς να υφίσταται δεσμευτικός ή εξαντλητικός κατάλογος κριτηρίων που πρέπει οπωσδήποτε να λαμβάνονται υπόψη (προαναφερθείσα διάταξη SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 54).
- 368 Κατά συνέπεια, το γεγονός και μόνον ότι η Επιτροπή έχει θεωρήσει, κατά την προηγούμενη πρακτική των αποφάσεών της, ότι ορισμένα στοιχεία συνιστούσαν ελαφρυντικές περιστάσεις κατά την επιμέτρηση του προστίμου δεν σημαίνει ότι υποχρεούται να εκφέρει την ίδια κρίση και σε μεταγενέστερη απόφασή της. Η Επιτροπή, επομένως, δεν υπεχρεούτο να λάβει υπόψη την ελλειμματική κατάσταση του κλάδου, αν αυτή υποτεθεί αποδεδειγμένη.
- 369 Επί πλέον, η Επιτροπή, προς επιμέτρηση του προστίμου, έλαβε υπόψη τον κύκλο εργασιών τον οποίο πραγματοποίησε η προσφεύγουσα στην κοινοτική αγορά χαρτονιού κατά το 1990. Επομένως, η θέση της προσφεύγουσας στον κλάδο και η έκταση της παραβάσεως την οποία διέπραξε ελήφθησαν υπόψη από την Επιτροπή.
- 370 Τέλος, το αν ενδεχομένως η παράβαση είναι, κατά την προσφεύγουσα, η πρώτη στον οικείο κλάδο δεν συνιστά ελαφρυντική περίσταση. Το γεγονός ότι η Επιτροπή έχει ήδη διαπιστώσει, στο παρελθόν, ότι μια επιχείρηση είχε παραβεί τους κανόνες του ανταγωνισμού και της έχει, ενδεχομένως, επιβάλει κυρώσεις για τον λόγο αυτόν, μπορεί να ληφθεί ως επιβαρυντική για την επιχείρηση αυτή περίσταση· αντιθέτως, η έλλειψη προηγούμενης παραβάσεως συνιστά κανονική περίσταση, την οποία η Επιτροπή δεν υποχρεούται να λάβει υπόψη ως ελαφρυντική, πολλώ μάλλον που πρόκειται εδώ για κατάφωρη παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Δεκεμβρίου 1991, T-8/89, DSM κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1833, σκέψη 317).

371 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η Επιτροπή είχε την εξουσία να μη δεχθεί ως ελαφρυντικές περιστάσεις τα στοιχεία τα οποία επικαλείται η προσφεύγουσα.

372 Επομένως, ο λόγος ακυρώσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτός.

Θ — *Επί του λόγου ακυρώσεως ότι η παράβαση δεν διεπράχθη εκ προθέσεως*

373 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, κατά τον κρίσιμο χρόνο, δεν ε γνώριζε τον παράνομο χαρακτήρα των ανταλλαγών πληροφοριών στις οποίες μετείχε. Πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι ήταν μια επιχείρηση μεσαίων διαστάσεων, που δεν διέθετε νομικό στην υπηρεσία της και έδρευε εκτός Κοινότητας. Περαιτέρω, η αυστριακή νομοθεσία περί ανταγωνισμού περιέχει μόνον διατάξεις προβλέπουσες κυρώσεις σε περίπτωση αναγκαστικών συμφωνιών, ενώ εν προκειμένω υπήρξαν μόνον εναρμονισμένες πρακτικές.

374 Αυτός ο λόγος ακυρώσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτός.

375 Συγκεκριμένα, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, κατά πάγια νομολογία, για να μπορεί να θεωρηθεί ότι μια παράβαση διαπράχθηκε εκ προθέσεως, δεν είναι απαραίτητο η επιχείρηση να είχε επίγνωση ότι παρέβαινε την απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Αρκεί το ότι δεν μπορούσε να αγνοεί ότι η επίμαχη συμπεριφορά είχε ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς (βλ. ιδίως απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Ιουλίου 1989, 249/86, Belasco κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1989, σ. 2117, σκέψη 41, και προαναφερθείσα απόφαση Dansk Pelsdyravlterforening κατά Επιτροπής, σκέψη 157).

376 Εν προκειμένω, η Επιτροπή απέδειξε τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στα συστατικά στοιχεία της παραβάσεως που διαπιστώνεται στο άρθρο 1 της αποφάσεως. Εν όψει της φύσεως των ενεργειών που διαπιστώθηκαν, η προσφεύγουσα δεν δικαιολογείται να αγνοούσε ότι αποσκοπούσαν στον περιορισμό του ανταγωνισμού.

I — *Επί του λόγου ακυρώσεως ότι ελήφθη υπόψη εσφαλμένος κύκλος εργασιών*

377 Ο λόγος αυτός υποδιαιρείται σε δύο σκέλη, που πρέπει να εξετασθούν χωριστά.

Επί του πρώτου σκέλους, ότι ο κύκλος εργασιών των πωλήσεων γκρίζου χαρτονιού εκτιμήθηκε εσφαλμένα κατά τον υπολογισμό του προστίμου

Επιχειρήματα των διαδίκων

378 Η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι η Επιτροπή υπολόγισε το πρόστιμο βάσει του κύκλου εργασιών της του 1990 που αντιστοιχούσε σε όλες τις πωλήσεις προϊόντων από χαρτόνι. Αυτός, επομένως, ο κύκλος εργασιών περιείκλειε τις πωλήσεις γκρίζου χαρτονιού. Ωστόσο, η Επιτροπή δήλωσε, σε ανακοινωθέν Τύπου της 13ης Ιουλίου 1994, ότι τα πρόστιμα είχαν υπολογιστεί βάσει του κύκλου εργασιών κάθε αποδέκτριας της αποφάσεως επιχειρήσεως που ατελείτο από τις πωλήσεις των ποιοτήτων χαρτονιού τις οποίες αφορούσε η απόφαση.

379 Εφόσον το γκρίζο χαρτόνι δεν ανήκει στις τις καταλαμβανόμενες από την απόφαση ποιότητες χαρτονιού, ο ορισθείς ως βάση υπολογισμού του προστίμου κύκλος εργασιών πρέπει να μειωθεί κατά 13,1 εκατομμύρια ECU, ποσό των πωλήσεων του γκρίζου χαρτονιού. Το πρόστιμο πρέπει να μειωθεί κατ' αναλογίαν.

380 Η Επιτροπή διατείνεται ότι, για τον υπολογισμό του προστίμου, δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί αυστηρά μαθηματικός τύπος. Εν προκειμένω, το πρόστιμο

εναρμονίζεται με τον ολικό κύκλο εργασιών της προσφεύγουσας, διότι οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να απαιτούν να λαμβάνεται υπόψη μόνον ο κύκλος εργασιών τους που αντιστοιχεί στα προϊόντα τα οποία αφορά άμεσα η παράβαση. Η Επιτροπή τονίζει τη συνδρομή επιβαρυντικών περιστάσεων, την έλλειψη ελαφρυντικών περιστάσεων, και υπενθυμίζει ότι ως βάση υπολογισμού του προστίμου έλαβε τον κύκλο εργασιών που πραγματοποιήθηκε το 1990 (αντί του 1993) και ότι έλαβε υπόψη μόνο τον κύκλο εργασιών που πραγματοποιήθηκε με τις πωλήσεις χαρτονιού μέσα στην Κοινότητα.

- 381 Με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, υποστηρίζει ότι είχε ζητήσει από την προσφεύγουσα, με επιστολή της 8ης Οκτωβρίου 1993, να της γνωστοποιήσει, μεταξύ άλλων, τον κύκλο εργασιών που αφορούσε το χαρτόνι. Με την από 3 Νοεμβρίου 1993 απάντησή της, η προσφεύγουσα γνωστοποίησε το ποσό αυτό, συνοδευόμενο με την περιγραφή «εμπορεύματα χαρτονιού (GC, GD)». Εφόσον δε στην ανακοίνωση των αιτιάσεων είχε λεχθεί ρητά ότι το γκρίζο χαρτόνι δεν καταλαμβάνεται από τη διαδικασία, η Επιτροπή δεν είχε κανένα λόγο να ελέγξει την ακρίβεια του γνωστοποιηθέντος κύκλου εργασιών.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 382 Από την αιτιολογική σκέψη 4, δεύτερο εδάφιο, της αποφάσεως προκύπτει ότι το γκρίζο χαρτόνι δεν αποτελούσε μέρος της παραβάσεως την οποία αφορά η απόφαση.
- 383 Είναι αδιαμφισβήτητο ότι η Επιτροπή υπολόγισε το επιβληθέν στην προσφεύγουσα πρόστιμο βάσει του κύκλου εργασιών τον οποίο πραγματοποίησε αυτή στην κοινοτική αγορά το 1990 μέσω των πωλήσεών της χαρτονιού GC, χαρτονιού GD και γκρίζου χαρτονιού. Όπως παραδέχθηκε επ' ακροατηρίου η Επιτροπή, από τις πληροφορίες τις οποίες παρέσχε στην Επιτροπή η προσφεύγουσα πριν από την ανακοίνωση των αιτιάσεων προκύπτει ρητά ότι ο κύκλος εργασιών τον οποίο γνωστοποίησε περιέκλειε τις πωλήσεις γκρίζου χαρτονιού.
- 384 Ας προστεθεί ότι, έστω και αν η Επιτροπή δεν ηδύνατο να αγνοεί ότι ο κύκλος εργασιών στον οποίο στηριζόταν περιέκλειε τον κύκλο εργασιών για το γκρίζο χαρτόνι, ουδέποτε ζήτησε από την προσφεύγουσα να της κοινοποιήσει τον

κύκλο εργασιών τον οποίο πραγματοποίησε το 1990 μόνο για τα καταλαμβανόμενα από τη διαδικασία προϊόντα, ήτοι τα χαρτόνια GC και GD, ενδεχομένως δε και το χαρτόνι SBS.

385 Όπως όμως επίσης παραδέχθηκε επ' ακροατηρίου, η Επιτροπή στηρίχθηκε αποκλειστικά, έναντι των λοιπών αποδεκτριών της αποφάσεως επιχειρήσεων, στον κύκλο εργασιών τον συνιστάμενο στα προϊόντα τα οποία αφορούσε η σκοπούμενη στην απόφαση παράβαση.

386 Με βάση τη διαπίστωση αυτή, και εν όψει του γεγονότος ότι ο συνυπολογισμός του κύκλου εργασιών που αντιστοιχούσε στις πωλήσεις γκριζου χαρτονιού είχε όχι αμελητέα επίπτωση στο ύψος του προστίμου, το ύψος αυτό πρέπει να μειωθεί για να αρθεί η δυσμενής μεταχείριση της οποίας έτυχε η προσφεύγουσα έναντι των λοιπών αποδεκτριών της αποφάσεως.

387 Το Πρωτοδικείο θα λάβει υπόψη το συμπέρασμα αυτό στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας επί των προστίμων, κατά τη στάθμιση του ύψους του προστίμου που πρέπει να επιβληθεί λόγω της διαπιστωθείσας παραβάσεως της προσφεύγουσας (βλ. σκέψη 405 κατωτέρω).

Επί του δευτέρου σκέλους, ότι οι κύκλοι εργασιών της Deisswil και της Eerbeek εκτιμήθηκαν εσφαλμένα κατά τον υπολογισμό του προστίμου

Επιχειρήματα των διαδίκων

388 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι οι κύκλοι εργασιών τους οποίους πραγματοποίησαν το 1990 οι χαρτονοποιίες Deisswil και Eerbeek δέν έπρεπε να ληφθούν υπόψη κατά τον υπολογισμό του προστίμου.

- 389 Όσον αφορά τη Deisswil, υπενθυμίζει ότι αγόρασε το 66 % του κεφαλαίου της εταιρίας αυτής τον Απρίλιο 1990, από 1ης Ιανουαρίου 1990, και ότι ήταν, επομένως, σε θέση να αναλάβει τον έλεγχό της. Οι πρώην κύριοι της εταιρίας αυτής, που ευθύνονταν για τη συμπεριφορά της για τα τρία τέταρτα και πλέον της κρίσιμης περιόδου, εξακολουθούν να κατέχουν το 34 % στην εταιρία. Συνεπώς, είναι άδικο να καταλογιστεί ολόκληρος ο κύκλος εργασιών της Deisswil στην προσφεύγουσα, ενώ οι πρώην κύριοι, οι οποίοι εξακολουθούν να προσπορίζονται το ένα τρίτο των κερδών, δεν θίγονται από το πρόστιμο. Υπ' αυτές τις συνθήκες πρέπει είτε να επιβληθεί πρόστιμο απευθείας στη Deisswil — όπως έγινε με τη εταιρία Laakmann (αιτιολογική σκέψη 150, τρίτο εδάφιο, της αποφάσεως) —, είτε να καταλογισθεί ο κύκλος εργασιών της Deisswil στην προσφεύγουσα μόνο pro rata temporis (βάσει του κλάσματος 13/60, του οποίου ο παρονομαστής αντιστοιχεί στη συνολική διάρκεια της παραβάσεως, σε μήνες, την οποία έλαβε ως βάση η Επιτροπή για τον υπόλογοισμό του ύψους των κατ'ιδίαν προστίμων).
- 390 Όσον αφορά την Eerbeek, η προσφεύγουσα ευθύνεται για τη συμπεριφορά της εταιρίας αυτής μόνον από 1ης Ιανουαρίου 1990, διότι μέχρι τότε θεωρείται υπεύθυνη η εταιρία KNP (αιτιολογική σκέψη 150 της αποφάσεως). Ωστόσο, λαμβάνοντας, για τον υπολογοισμό του προστίμου της Mayr-Melnhof ολόκληρο τον κύκλο εργασιών της Eerbeek του 1990, η Επιτροπή δεν έμεινε συνεπής με τη δική της εκτίμηση, εφόσον έλαβε ως βάση τον ίδιο κύκλο εργασιών και για τον υπολογοισμό του προστίμου το οποίο επέβαλε στην KNP.
- 391 Περαιτέρω, η προσφεύγουσα ανέλαβε τον πλήρη έλεγχο της εταιρίας Eerbeek μόλις τον Σεπτέμβριο του 1990. Μόνον έκτοτε μπορούσε δηλαδή να ασκήσει καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της στην αγορά. Σύμφωνα με την ισχύουσα ως προς τα πρόστιμα πρακτική και τις νομολογιακές αρχές, μόνον από την ημερομηνία αυτή και εφεξής μπορούσε να καταλογισθεί στην προσφεύγουσα ο κύκλος εργασιών της Eerbeek. Επομένως, ο κύκλος εργασιών τον οποίο πραγματοποίησε η Eerbeek το 1990 (έτος αναφοράς) μπορούσε να της καταλογισθεί μόνον κατά τα 8/60, ήτοι από τον Σεπτέμβριο του 1990 μέχρι τον Απρίλιο του 1991.

- 392 Με το υπόμνημα απαντήσεως, η προσφεύγουσα προσθέτει ότι η μεταχείριση των περιπτώσεων της Eerbeek και της Deisswil είναι αντιφατική, διότι, ως προς τη μεν εταιρία Eerbeek, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι καθοριστικό κριτήριο είναι το της ταυτότητας του προσώπου που προσπορίζεται τα κέρδη κατά την κρίσιμη περίοδο, ως προς τη δε εταιρία Deisswil, απορρίπτει την ισχύ της αρχής αυτής, υποστηρίζοντας ότι καθοριστικό κριτήριο είναι το του πραγματικού ελέγχου.
- 393 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ορθώς έλαβε υπόψη, για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, τους κύκλους εργασιών τους οποίους πραγματοποίησαν το 1990 οι επιχειρήσεις Deisswil και Eerbeek. Συγκεκριμένα, για τον υπόλογισμό αυτόν, χρειάστηκε να οριστεί έτος αναφοράς, ήτοι εν προκειμένω το 1990. Εφόσον οι εταιρίες πραγματοποίησαν κατά το έτος αυτό υψηλότερο κύκλο εργασιών απ' ό,τι κατά τα άλλα έτη, υπέστησαν βαρύτερη κύρωση. Εφόσον όμως το έτος αναφοράς ορθώς επελέγη, αυτό δεν δικαιολογεί καμμία διάκριση συναρτώμενη προς τους λόγους αυξήσεως του κύκλου εργασιών.
- 394 Όσον αφορά τη Deisswil, η Επιτροπή έλαβε προσηκόντως υπόψη το γεγονός ότι η προσφεύγουσα ασκούσε το 1990 τον πλήρη έλεγχο της επιχειρήσεως αυτής και ότι μπορούσε επομένως να κατευθύνει την εμπορική της συμπεριφορά. Υπ' αυτές τις συνθήκες, δεν έχει σημασία αν η προσφεύγουσα δεν προσπορίστηκε το σύνολο των κερδών της εταιρίας αυτής.
- 395 Όσον αφορά την Eerbeek, η Επιτροπή διατείνεται ότι ο καθοριστικός παράγων ήταν το γεγονός ότι η προσφεύγουσα προσποριζόταν τα κέρδη από 1ης Ιανουαρίου 1990 και ότι, άρα, αποκόμιζε έκτοτε το εκ της παραβάσεως οικονομικό όφελος.
- 396 Τέλος, η Επιτροπή τονίζει ότι δεν είναι παράνομο το ότι ο κύκλος εργασιών της Eerbeek ελήφθη υπόψη δύο φορές.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 397 Η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ότι, κατά τον χρόνο κατά τον οποίο ανέλαβε τον έλεγχο της Deisswil, τόσο η εταιρία αυτή όσο και η ίδια μετείχαν στην παράβαση την οποία αφορά η απόφαση. Κατά συνέπεια, κατ' ανάγκην ε γνώριζε την αντίθετη στον ανταγωνισμό συμπεριφορά της Deisswil.
- 398 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η Επιτροπή μπορούσε να της καταλογίσει τη συμπεριφορά της Deisswil για την προ της εξαγοράς και για τη μετά την εξαγορά της επιχειρήσεως αυτής περίοδο. Στην προσφεύγουσα εναπέκειτο, ως μητρική εταιρία, να λάβει έναντι της θυγατρικής της παν μέτρο για να εμποδίσει την εξακολούθηση της παραβάσεως, της οποίας δεν αγνοούσε την ύπαρξη. Η προσφεύγουσα όμως δεν αμφισβητεί ότι η παραβατική συμπεριφορά της Deisswil συνεχίστηκε και μετά τον χρόνο κατά τον οποίο ανέλαβε τον έλεγχό της.
- 399 Επομένως, η Επιτροπή είχε την εξουσία να περιλάβει, κατά τον υπολογισμό του επιβληθέντος στην προσεύγουσα προστίμου, τον κύκλο εργασιών τον οποίο πραγματοποίησε η Deisswil στην κοινοτική αγορά του χαρτονιού το 1990, έτος αναφοράς το οποίο δεν αμφισβητεί η προσφεύγουσα. Περαιτέρω, δεν έχει σημασία αν η Επιτροπή μπορούσε να επιβάλει το πρόστιμο, ή μέρος αυτού, στην ίδια την εταιρία Deisswil ή τους πρώην κυρίους της εταιρίας αυτής.
- 400 Ως προς την Eerbeek, η αιτιολογική σκέψη 150, δεύτερο εδάφιο, της αποφάσεως ορίζει τα εξής:

«Η [Mayr-Melnhof] είναι επίσης υπεύθυνη για τη συμμετοχή στην παράβαση [...] της Mayr-Melnhof Eerbeek BV (επειδή η KNP Vouwkarton άλλαξε επωνυμία) από την ημερομηνία εξαγοράς της, την 1η Ιανουαρίου 1990. Η ευθύνη για τη συμμετοχή της KNP Vouwkarton πριν από την εξαγορά βαρύνει την KNP, και καμία ευθύνη δεν καταλογίζεται στη [Mayr-Melnhof] για την περίοδο αυτή.»

- 401 Παρά ταύτα, η Επιτροπή, κατά τον υπολογισμό του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου, έλαβε υπόψη ολόκληρο τον κύκλο εργασιών τον οποίο πραγματοποίησε η Eerbeek στην κοινοτική αγορά του χαρτονιού το 1990 (έτος αναφοράς), χωρίς να αναφερθεί pro rata temporis μόνο στην περίοδο κατά την οποία η επιχείρηση αυτή τελούσε υπό τον έλεγχο της προσφεύγουσας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, δεν έλαβε υπόψη τη δική της διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα ευθυνόταν για τη συμμετοχή στην παράβαση της εταιρίας KNP Vouwkarton/Eerbeek μόνον από την 1η Ιανουαρίου 1990 και εντεύθεν.
- 402 Εφόσον η Επιτροπή ρητώς παραδέχθηκε, επ' ακροατηρίου, ότι διέπραξε σφάλμα ως προς το σημείο αυτό, πρέπει να χωρήσει μείωση του προστίμου.
- 403 Ας προστεθεί ότι, ναι μεν η Eerbeek εξαγοράστηκε από την προσφεύγουσα κατά 100% τον Σεπτέμβριο του 1990, αυτή δεν αμφισβητεί ότι η εξαγορά αυτή παρήγαγε τα αποτελέσματά της από 1ης Ιανουαρίου 1990. Υπ' αυτές τις συνθήκες, εφόσον η προσφεύγουσα δεν ηδύνατο να αγνοεί την παραβατική συμπεριφορά της εταιρίας την οποία αγόρασε (βλ., στην ίδια κατεύθυνση, σκέψη 397 ανωτέρω), η Επιτροπή είχε την εξουσία να θεωρήσει ότι η προσφεύγουσα έπρεπε να φέρει την ευθύνη της συμπεριφοράς αυτής της εν λόγω επιχείρησης από 1ης Ιανουαρίου 1990.
- 404 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι οι λόγοι τους οποίους επικαλείται η προσφεύγουσα προς στήριξη του αιτήματός της περί ακυρώσεως του άρθρου 1 της αποφάσεως πρέπει ν' απορριφθούν, ενώ ο λόγος τον οποίον επικαλείται προς στήριξη του αιτήματός της περί μειώσεως του άρθρου 2 της αποφάσεως πρέπει να γίνει μερικώς δεκτός.
- 405 Πρέπει να χορηγηθεί μείωση του προστίμου, για να ληφθεί υπόψη αφενός μεν ότι ο πραγματοποιηθείς από την προσφεύγουσα κύκλος εργασιών μέσω των πωλήσεων γκριζου χαρτονιού εσφαλμένα ελήφθη υπόψη κατά την επιμέτρηση του προστίμου, αφετέρου δε ότι η προσφεύγουσα ευθυνόταν για τη συμπεριφορά της Eerbeek μόνον από την 1η Ιανουαρίου 1990 και εντεύθεν.

- 406 Επειδή κανένας άλλος από τους προβληθέντες από την προσφεύγουσα λόγους ακυρώσεως δεν δικαιολογεί μείωση του προστίμου, το Πρωτοδικείο, κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας, καθορίζει το ύψος του προστίμου αυτού σε 17 000 000 ECU.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 407 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, το Πρωτοδικείο μπορεί να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων. Επειδή η προσφυγή έγινε μερικώς μόνον δεκτή, το Πρωτοδικείο, κατά δικαία κρίση των περιστάσεων της υποθέσεως, αποφασίζει ότι η Επιτροπή θα φέρει τα δικά της δικαστικά έξοδα και το ένα τέταρτο των εξόδων της προσφεύγουσας, η οποία θα φέρει τα τρία τέταρτα των δικαστικών της εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τρίτο πενταμελές τμήμα),

αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει έναντι της προσφεύγουσας το άρθρο 2, πρώτο έως τέταρτο εδάφιο, της αποφάσεως 94/601/ΕΚ της Επιτροπής, της 13ης Ιουλίου 1994, σχετικά με μια διαδικασία βάσει του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (IV/C/33.833 — Χαρτόνι), πλην των ακολούθων χωρίων:

«Οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 πρέπει να παύσουν αμέσως την ανωτέρω παράβαση, εάν δεν το έχουν ήδη πράξει. Πρέπει στο εξής να

απέχουν, στα πλαίσια των δραστηριοτήτων τους στον τομέα του χαρτονιού, από οιαδήποτε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική που μπορεί να έχει το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα, συμπεριλαμβανόμενης και οποιασδήποτε ανταλλαγής εμπορικών πληροφοριών:

α) με την οποία οι συμμετέχοντες ενημερώνονται άμεσα ή έμμεσα για την παραγωγή, τις πωλήσεις, τις ανεκτέλεστες παραγγελίες, τα ποσοστά χρησιμοποίησης των μηχανημάτων, το κόστος των τιμών πώλησης ή τα σχέδια εμπορίας των άλλων παραγωγών.

Κάθε σύστημα ανταλλαγής γενικών πληροφοριών μεταξύ τους (όπως το σύστημα Fides ή το σύστημα που θα το διαδεχθεί), πρέπει να εφαρμόζεται με τρόπο ώστε να αποκλείεται η παροχή οποιωνδήποτε πληροφοριών για την εξακρίβωση της συμπεριφοράς μεμονωμένων παραγωγών.»

- 2) Καθορίζει το ποσό του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα με το άρθρο 3 της αποφάσεως 94/601 σε 17 000 000 ECU.
- 3) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.
- 4) Η Επιτροπή φέρει τα δικαστικά της έξοδα και το ένα τέταρτον των εξόδων της προσφεύγουσας.
- 5) Η προσφεύγουσα φέρει τα τρία τέταρτα των δικαστικών της εξόδων.

Vesterdorf

Briët

Lindh

Potocki

Cooke

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 14ης Μαΐου 1998.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

B. Vesterdorf

II - 1870

Περιεχόμενα

Ιστορικό της διαφοράς	II - 1760
Διαδικασία	II - 1767
Αιτήματα των διαδίκων	II - 1769
Επί του αιτήματος ακυρώσεως του άρθρου 1 της αποφάσεως	II - 1770
A — Επί των λόγων ακυρώσεως περί παραβάσεως ουσιώδους τύπου	II - 1770
Επί του λόγου ακυρώσεως περί παραβάσεως του άρθρου 190 της Συνθήκης ..	II - 1770
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1770
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1772
Επί του λόγου ακυρώσεως περί παραβάσεως των περί αποδείξεως κανόνων του κοινοτικού δικαίου'	II - 1773
B — Επί των λόγων ακυρώσεως περί παραβάσεως ουσιαστικών κανόνων	II - 1773
Επί του λόγου ακυρώσεως περί ελλείψεως συμφωνιών ως προς τις τιμές	II - 1773
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1773
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1777
Επί του λόγου ακυρώσεως περί ελλείψεως συμφωνίας και εναρμονισμένης πρακτικής σχετικά με τη φερόμενη πολιτική της «τιμής πριν από την ποσότητα» ..	II - 1781
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1781
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1787
1. Περί της υπάρξεως διαβουλεύσεως για την παγίωση των μεριδίων αγοράς και διαβουλεύσεως για τον έλεγχο της προσφοράς	II - 1787
2. Περί της πραγματικής συμπεριφοράς της προσφεύγουσας	II - 1795
3. Περί του νομικού χαρακτηρισμού της διαβουλεύσεως για την παγίωση των μεριδίων αγοράς και της διαβουλεύσεως για τον έλεγχο της προσφοράς	II - 1796
Επί του λόγου ακυρώσεως περί ελλείψεως κοινού για τον κλάδο σχεδίου περιορισμού του ανταγωνισμού	II - 1797
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1797
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1797
Επί του λόγου ακυρώσεως ότι το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών της Fides ήταν νόμιμο	II - 1799
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1799
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1800
Επί του αιτήματος ακυρώσεως του άρθρου 2 της αποφάσεως	II - 1804
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1804
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1807
	II - 1871

Επί του αιτήματος ακυρώσεως ή μειώσεως του προστίμου	II - 1814
Α — Επί του λόγου ακυρώσεως ότι κατά τον καθορισμό του γενικού ύψους των προστίμων παραισέφρησε κατάφωρη πλάνη περί το δίκαιο ή περί τα πράγματα	II - 1814
Επί του πρώτου σκέλους, ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη κατά τον προσδιορισμό του περιεχομένου των παραβάσεων	II - 1814
Επί του δευτέρου σκέλους, ότι δεν υπήρξε λεπτομερής ρύθμιση της αγοράς χαρτονιού εντός της Κοινότητας	II - 1815
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1815
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1815
Επί του τρίτου σκέλους, ότι η μυστικότητα και η απόκρυψη δεν μπορούν να θεωρηθούν ως επιβαρυντικές της παραβάσεως περιστάσεις	II - 1816
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1816
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1817
Επί του τετάρτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως, ότι η Επιτροπή κακώς έκρινε ότι η σύμπραξη «επέτυχε σε μεγάλο βαθμό τους στόχους της»	II - 1819
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1819
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1821
Επί του πέμπτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως, ότι ελήφθη υπόψη εσφαλμένο κέρδος εκμεταλλεύσεως	II - 1826
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1826
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1826
Β — Επί των λόγων ακυρώσεως περί παραβάσεως του άρθρου 190 της Συνθήκης και προσβολής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως ως προς το γενικό επίπεδο των προστίμων	II - 1827
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1827
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1830
Γ — Επί του λόγου ακυρώσεως περί παραβάσεως του άρθρου 190 της Συνθήκης κατά την επιμέτρηση των κατ' ιδίαν προστίμων	II - 1833
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1833
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1836
Δ — Επί του λόγου ακυρώσεως ότι εσφαλμένως η προσφεύγουσα χαρακτηρίστηκε ως «επί κεφαλής» της συμπράξεως	II - 1840
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1840
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1841
Ε — Επί του λόγου ακυρώσεως περί προσβολής των δικαιωμάτων του αμυνομένου	II - 1842
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1842
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1845

Στ — Επί του λόγου ακυρώσεως περί προσβολής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, καθόσον η προσφεύγουσα δεν έτυχε μειώσεως του προστίμου	II - 1848
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1848
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1851
Ζ — Επί του λόγου ακυρώσεως περί προσβολής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, καθ' όσον το επιβληθέν στην προσφεύγουσα πρόστιμο είναι υπέρμετρο σε σχέση με το επιβληθέν στη Stora	II - 1853
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1853
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1856
Η — Επί του λόγου ακυρώσεως περί συνδρομής ορισμένων ελαφρυντικών περιστάσεων	II - 1858
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1858
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1860
Θ — Επί του λόγου ακυρώσεως ότι η παράβαση δεν διεπράχθη εκ προθέσεως	II - 1861
Ι — Επί του λόγου ακυρώσεως ότι ελήφθη υπόψη εσφαλμένος κύκλος εργασιών ..	II - 1862
Επί του πρώτου σκέλους, ότι ο κύκλος εργασιών των πωλήσεων γκριζου χαρτονιού εκτιμήθηκε εσφαλμένα κατά τον υπολογισμό του προστίμου	II - 1862
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1862
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1863
Επί του δευτέρου σκέλους, ότι οι κύκλοι εργασιών της Deisswil και της Eerbeek εκτιμήθηκαν εσφαλμένα κατά τον υπολογισμό του προστίμου	II - 1864
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1864
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1867
Επί των δικαστικών εξόδων	II - 1869